XXXI. évfolyam, 3. szám
2024. június 15.

PRIETENIA · PRZYJAŹŃ · ПРИЯТЕЛЬСТВО · URTĂSJUJÉ · PRIJATELJSTVA · PRIATEĽSTVO · ДРУЖБА · PRIJATELJSTVO · FREUNDSCHAFT · ΦΙΛΊΑ · ПРИЯТЕЛЬСТВО · ԸՄՐԵԿԱՄՈՒԹՅՈՒՆ · AMALIPE · ПРИЯТЕЛСТВО

BARÁTSÁG

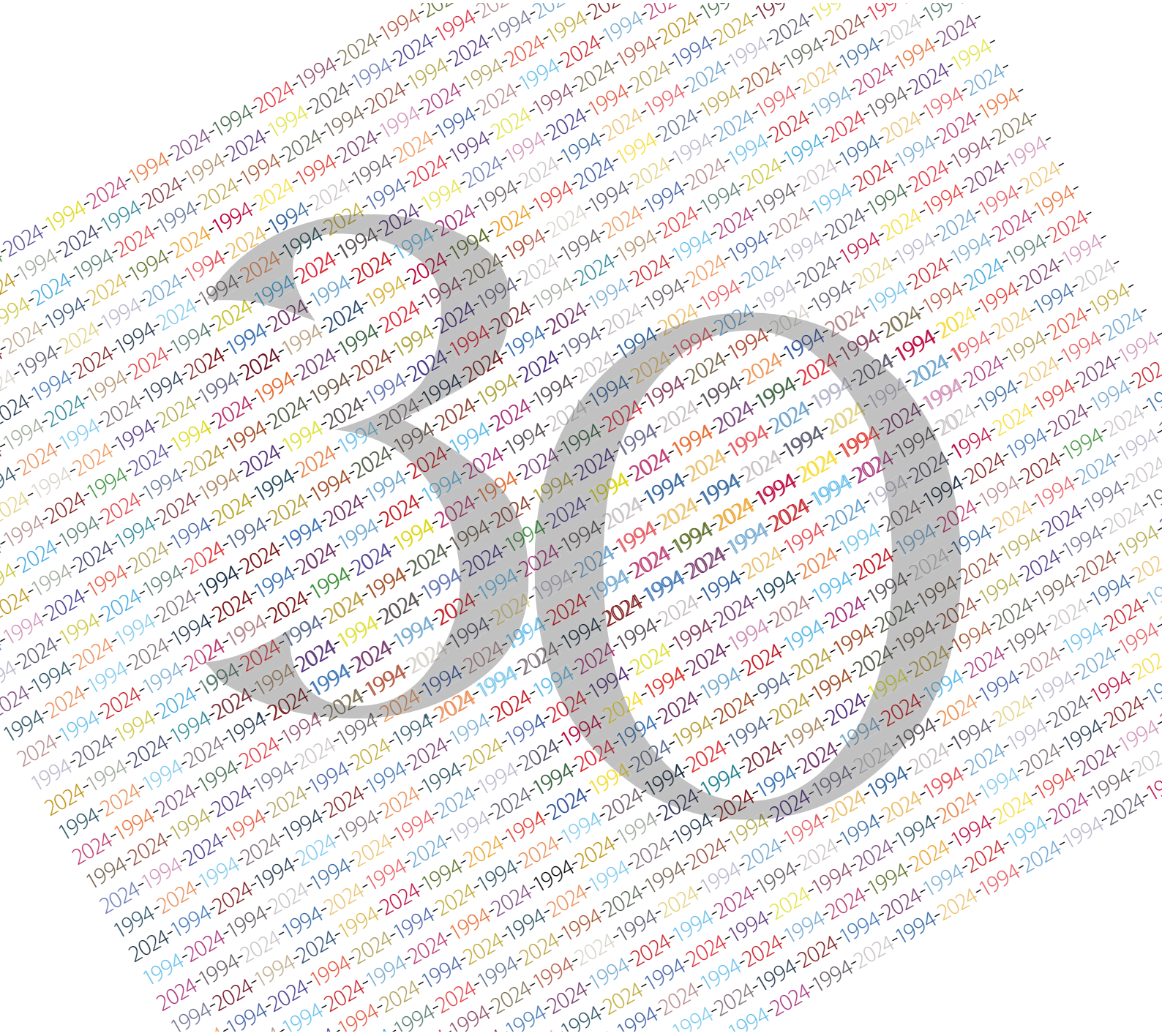

KULTURÁLIS ÉS KÖZÉLETI FOLYÓIRAT

BARÁTSÁG

Magyarország népei
kölcsönös megismerkedését szolgáló
folyóirat

Megjelenik hatszor egy évben.

Alapította 1994-ben:
Ember Mária és Mayer Éva

Kiadó:
Országos Nemzetiségi Önkormányzatok Szövetsége
A kiadásért felel:
Hollerné Racskó Erzsébet elnök

Felelős szerkesztő:
Mayer Éva
Olvasószerkesztő:
Hegedűs Sándor
Művészeti szerkesztő:
Szélpál Éva
Szerkesztő munkatárs:
Balányi Klára

A szerkesztőség postacíme:
Barátság szerkesztősége
1519 Budapest, Pf. 452.
Telefon: 203-2858
E-mail címeink:
baratsagujsag@gmail.com
eva.mayer@nemzetisegek.hu

ISSN 1218-0149 (nyomtatott)
Terjeszti az ONÖSZ
és a Lapker Zrt.

Nyomdai előállítás:
Croatica Kulturális, Információs és Kiadói
Nonprofit Kft.
Felelős vezető:
Skrlinné Sákán Tímea ügyvezető igazgató
www.croatica.hu

ISSN 2061-0718 (Online)
Online szerkesztő:
Domainsector Kft.
http://nemzetisegek.hu

E lapszámunk megjelenését
a Miniszterelnökség
Egyházi és Nemzetiségi Kapcsolatokért
Felelős Államtitkársága,
a Közhasznú Hermann-Niermann Alapítvány,
az Országos Horvát Önkormányzat
és a Bethlen Gábor Alapkezelő
támogatta.

Bechtel Helga rajza

Rigó ernyővel

Borítóterv: Szélpál-Bajtai Éva

Mayer Éva: Bevésődés

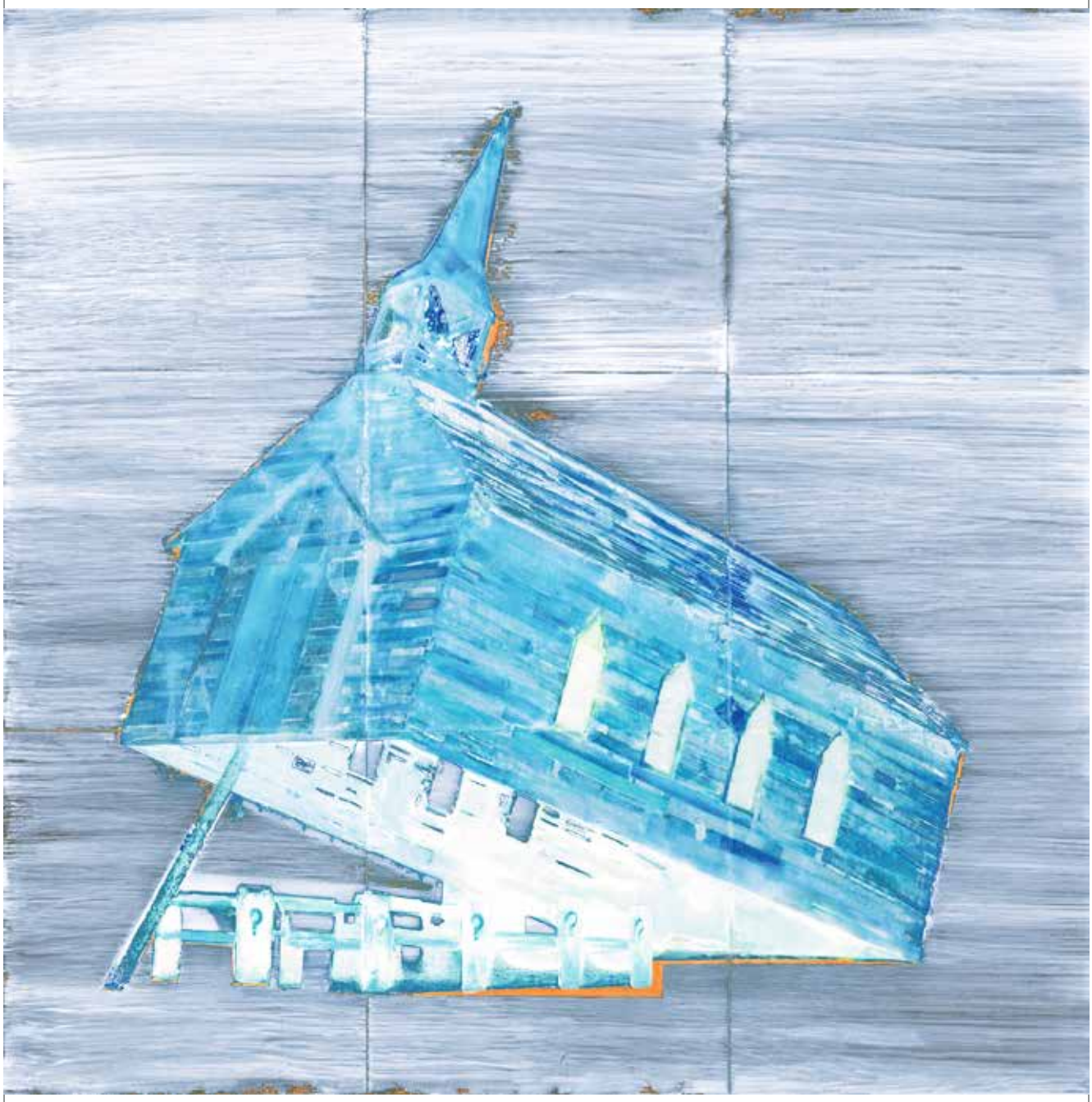

2016, egyedi vegyes technika, giclée nyomat, 105x103 cm

Mayer Éva Munkácsy díjas grafikus Pozsonyban született 1983-ban. Budapesten és Somorján/Mesto Samorin él és alkot.

Ára: 300 Ft
9 771218 014004
24003

30 éves a Barátság

Csodálatos, színes világ

Beköszöntő

Az ember érett fejjel tudatosítja magában, mennyire meghatározza a világról alkotott képét a közeg, melyben felnőtté érik. Én magam a soknemzetiségű Békés vármegyéből származom, melynek fejlődését, arculatát – és meggyőződésem szerint jelenét – alapvetően formálták az évszázadok óta ott élő nemzetiségek: németek, szlovákok, romák, románok, szerbek, és természetesen a magyarok. Gyerekkoromban rendszeresen találkozhattunk más nemzetiséghez tartozó kortársainkkal a gyermektáborokban, a megyei kulturális találkozókon. Sokkal később, már tapasztalt fejjel értettem meg, hogy ez a sokszínűség nem minden honfitársunk számára természetes. Számunkra az élet nagy ajándéka! Nemzetiségi vezetőként lassan tíz éve közelebbről szemlélhetem azt az értékmentő-értékteremtő munkát, mellyel a Magyarországon élő tizenhárom őshonos nemzetiség képviselői munkálkodnak hagyományaik, kultúrájuk megőrzésén és továbbadásán a fiatal nemzedéknek. Minden közösség a maga módján.

E csodálatos, színes világ megmutatását, bemutatását tűzték ki célul harminc évvel ezelőtt a Barátság című interetnikus kulturális folyóirat alapítói, *Ember* Mária és *Mayer* Éva újságírók. A lap lelke Mayer Éva felelős szerkesztő, aki a nemzetiségek kultúrájának avatott ismerőjeként minden lapszámot ismételhetetlen érzékenységgel, szeretettel állít össze. Bevezeti az olvasót a nemzetiségek életének hihetetlenül változatos világába, legyen szó önkormányzatokról, egyesületekről, iskolákról, személyiségekről, szellemi vagy tárgyi kultúráról és bemutatja a kormányzat nemzetiségi politikai törekvéseit is. A düsseldorfi székhelyű Hermann-Niermann Közhasznú Alapítvány támogatásának köszönhetően 500 magyarországi nemzetiségi iskolába ingyenesen jut el a folyóirat, mely így hozzájárulhat a felnövekvő korosztályok nemzetiségek iránti „érzékenyítéséhez".

Büszkeséggel és örömmel tölt el, hogy 2017 végén az Országos Nemzetiségi Önkormányzatok Szövetsége úgy döntött, része lesz a lap történetének, magára vállalva a Barátság kiadásával összefüggő feladatokat. A kormányzati támogatásnak köszönhetően az ONÖSZ hozzájárul ahhoz, hogy az alapítók által három évtizede kitűzött célok megvalósuljanak. A szerkesztőségnek köszönjük az eddigi munkát, a szerzőknek az értékes írásokat, az olvasóknak és előfizetőknek pedig – megköszönve az eddigi támogatást – kellemes és hasznos időtöltést kívánunk a jubileumi szám olvasásához!

Hollerné Racskó Erzsébet
elnök
Országos Nemzetiségi Önkormányzatok Szövetsége

A BARÁTSÁG *megjelenésének 30. évfordulóját ünnepeljük. Köszönetet mondok minden költőnek, írónak, alkotóművésznek, akinek az elmúlt 15 évben folyóiratunkban megjelent munkáiból állt össze a 30 éves Antológia anyaga!*

Mayer Éva

BARÁTSÁG

XXXI. évfolyam, 3. szám
2024. június 15.

TARTALOM

Ruszen Roszev grafikája 11464
Choli Daróczi József fordításaiból 11465
Milosevits Péter: Lerjano, perjano 11466
Tarasz Sevcsenko versei 11467
Áts Erika versei 11468
Káli-Horváth Kálmán verseiből 11469
Doncsev Toso elbeszélése 11470
Görög versek magyarul 11472
Hracsja Kocsar: Édes anyanyelvünk 11473
Hattinger-Klebaskó Gábor versei 11476
Fuhl Imre írásaiból 11477
Ember Mária Koch Valéria versfordításai 11478
Kormos Sándor versei 11479
Becker Róbert versei 11480
Nagy Kiril: Sárgaházi etűdök 11481
Petőfi versei lengyelül 11484
Milosevits Péter elbeszélése 11486
Nemzetiségi költők hangján 11488
Pfeiffer Gábor: Lábnyomok a sárban 11494
Jolanka Tišler versei 11497
A Günther család 1917-ben 11498
Josef Michelis versei magyarul 11499
Kalla Éva: 365 szó 11500
Katarina Gubrinski Takač versei 11502
Primož Sturman: Tűsarkú 11503
Bechtel Helga elbeszélése 11506
Klotz Mária versei 11508
Pável Ágoston verse 11509
Péntek Orsolya regényrészlete 11510
Kiss Adél grafikája 11511
Varga Ilona: Joka XXIII. 11512
Fábián Éva verseiből 11516
Bárkányi Zoltán: Kara néni karácsonya 11517

Előfizethető az Országos Nemzetiségi Önkormányzatok Szövetsége Barátság folyóirat számlaszámán:
11743057-26413457

Előfizetési díj: 1 évre 3000 Ft

Kapcsolat: Somogyi Zsuzsanna, ONÖSZ
e-mail cím: zsuzsanna.somogyi@slovaci.hu
telefon: +36 30 211 3980

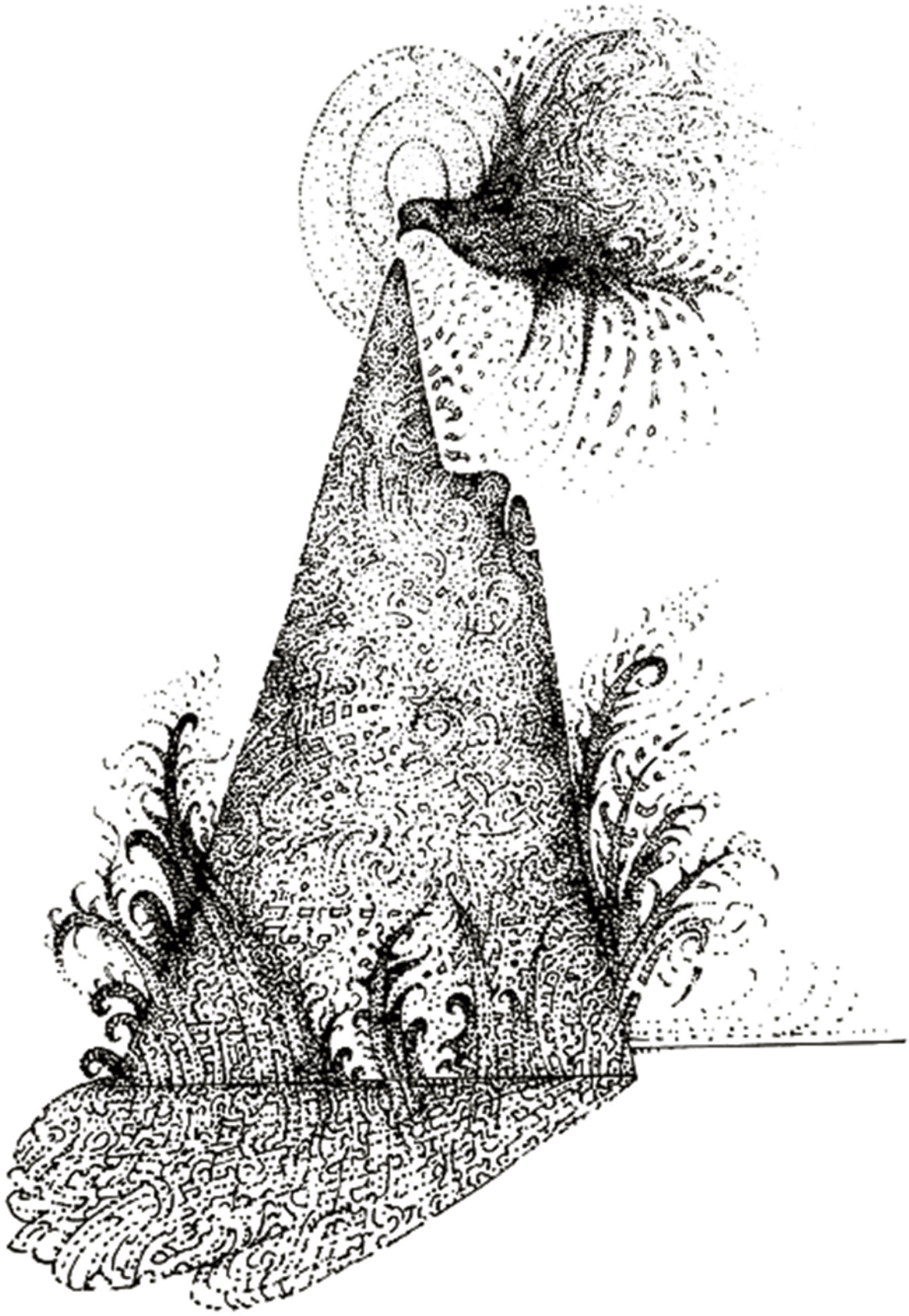

Roszen Ruszev grafikája

József Attila cigányul – Choli Daróczi József fordításai

Ats poetica *(Ars poetica)*

Poeto som – che grizha avlas
man e poetica numa?
Na avlas shukar te zhanas
po cheri le pajeske cherhaja.

E vrama loke-lokes nachol,
chi pav paramichengo thud,
kathe e chachi luma patyol,
haj pe o cheri spumi but.

Shukar zvoro – te najon andre:
e pacha si, o izdripo,
jekhavres andal' spumi vazdel
sano, godyaver kamipo.

Kaver poeti – che gindojma…?
Zhi kaj kor phiren andej mel,
kerde kiponca haj molyasa,
len von e voja, zhi ka' Del.

Me zhavtar angla kaj kirchima
zhi kaj o godyi, haj majdur!
Me chi dav slobodo godyasa
le korre kantyales, o bur.

Te xas, te shaj pes, te soves!
Inkertu jek la lumasa!
Kathar e bari dukh te rovos,
chi avos kavrengo skluga.

Naj vorba – me t'avav baxtalo!
Ke te na, tele dikhenma,
haj shon pe mande kotor lolo,
muro rat pen le tatyima.

Me muro muj chi xutrav andre,
vorba shuvav ka' zhanipo.
Intrego them dikhel pe mande,
pe mande gindyil o prosto.

Man hatyarel o chokajari
mashkar duj mishkimaturi,
pe ma zhutyaren sakko ratyi
le chorre ternyimaturi.

Haj kaj kethaes bluzhe mar-
dyon,
mure poemi nashaven,
anen le but phrata te tankon,
le rimmura kodol phenen.

Kodt phenav: naj mursh o
manush,
ba kodi gindyil, haj silo.
Te losarel les o dad, o mursh:
e godyi haj o kamipo!

Koldushura *(Koldusok)*

I.
Phura, me pala kadi chorro;
Shava, sakkon kodi kerel. Na ker!

Ba le zhuvlya, sungalej, barvale!
Dikhes, me numa kade pipij o cheri.

Phura, muri rovlyi te nashel kamel!
Shava, haj na avel akorde khonyik?

Vi te perel, feri sa shuko manro!
Thud trubulas, na zhanav aba te xav.

Ekh felyastra adyes andre phagav!
Phanglo peres, haj marentu. Dila.

Ekh felyastra sa andre phagav!
Ash, shunentu, haj na del, kon orde avel.

II.
Phura, e phuvnyi pale phumbarel,
Majmishto zhanesa te manges mo.

Ba bechijas lesa, ande o del!
Chi kaver chi keres. Sa numa e dosh.

Man na kamlas tyi shej, phura.
Losha ke dikhes o svunto milaj.

Akanak chi pe tu na dikhlas, phura.
Barem lake vi pe gada lichon. *

Phanri coxatar naj maj but patyiv!
Ba tut trubulas, tu nyekurato, bur.

III.
Shava na trajij but, kade gindyij.
Me pale kodi, ke trajisardan but.

Mero haj na rovela chi khonyik!
Dostaj, pune zhuvesas, ingros tut.

Raja muro! – Phenav kam duj mishi!
Pala kodol maj ba e goj kinav.

Lut inke marla o Raj Del o baro!
Marla, te sar tu phuro, gircho avo.

A lasho, jokhar vi tu meresa!
Ba zhi atunchi muroj o kolco.

Chi daras kathar o beng? Meresa!
Daros, te zhuva – haj shaves kamav.

Rudnyija tut kothe. Phenav ek misha!
Anda le sheja le baron but shukar!

Butivar peresa banges po nakh!
Feri te avel ekh zuralo shavo!

Milosevits Péter

Lerjano, perjano

Ez az első karácsony édesapám nélkül. Szenteste van, nekem kell bevinnem a betlehemi jászlat jelképező szalmát. Gyerekkoromban az egész konyhát felszórtuk. Most egy maréknyit viszek.

Hezitálok, hogy elsüssem-e a régi kalázi poént:

– Jó estét kívánok.

– Jó estét. Mi jót hozol?

– Nem látod? Szalmát.

Kacagás, kuncogás, végül valaki bemondja a helyes választ:

– Egészséget és boldogságot.

Nem tudom, illik-e a gyászév karácsonyán felidézni ezt a klasszikus tréfát. Jó megoldás nincs, nevetni nem fogunk, ha viszont kihagyom az anekdotát, édesanyám rám süti, hogy megszegem a tradíció kontinuitását. (Jó, ő nem azt mondaná, hogy „a tradíció kontinuitását", hanem „minden odalesz, ha én meghalok".)

Kanalazzuk a halászlét, s dicsérjük a pontyot. Vagyis engemet. Mert nem könnyű jó halat venni; régebben a nagyfater dolga volt, aztán apámé lett, most én rohangáltam a piacokon. (Ugyanis anyám szerint csakis tükörponty jöhet szóba.)

– Lesz halászlénk újévig – jósolja.

Halbeszerző elődeimtől tudom, hogy jó halászlét csak drabális halból lehet főzni, ezért egy bálnát választottam a pontyok közül. Anyám persze a család megfogyatkozott létszámára céloz.

– Majd megkocsonyásodik – utalok vigasztalóan a nagyapámra, aki rajongott a halkocsonyáért.

Jön a mézzel locsolt diós tészta, aztán családunk első zongoristája felemlíti, hogy a nagyapja (az én apám) szentestén, improvizált rítusként, mindig evett befőttet.

– Engem is tömött vele.

– Milyet akartok? – szól vissza anyám már a spájzból. – Őszibarackot vagy meggyet?

– „A meggyfán meggy termett…" – dúdolom a régi kalázi dalt.

A fiam folytatja:

– „Lerjano, perjano."

Anyám csodálkozva néz az unokájára:

– Te is tudod ezt?

– Én is kalázi zenész vagyok.

Fiammal felváltva fújjuk a nóta végét:

– „Vajon hány meggy termett?"

– „Hét meg öt és kilenc."

– Tovább?

– Nincs tovább. Ennyi az egész.

– Majdnem haiku.

– Üzenetnek hangzik.

– Vagy jóslat.

– Esetleg varázsige.

– Mindenható bűvös szó.

A „Lerjano, perjano" jelentésének megfejtéséhez nincsen kulcsunk, viszont a számokról családunk első zongoristája elmondja, hogy a zenei ötös hangzatban egyszerre szól az alaphang, a terc, a kvint, a szeptim és a nóna, vagyis öt hang egyszerre: az első, a harmadik, az ötödik, a hetedik és a kilencedik hang.

– Ebben az értelmezésben a „hét meg öt és kilenc" zenei jelentéssel rendelkezik, ami teljesen logikus egy zenészfaluban.

– Jó! – vágom rá automatikusan, aztán továbbszövöm a gondolatmenetet. – Egy törökkori adóívből tudjuk, hogy Kalázt kilenc család alapította: *Milosevics, Mirkovics, Jurkovics, Adasevics, Radonics, Jankovics, Sztanisics, Gyukics, Zsivkovics*. Szerintem hét zenész, plusz az énekesnő és egy kocsmáros. A dalbeli „hét" talán a falut alapító tamburazenekar létszámát definiálja, míg a „kilenc" az őslakosok bruttó lélekszáma. Az „öt" pedig a zenei ötös hangzatot jelenti.

Váratlanul, a szenteste meghittségét sértő módon, megcsörren a telefon. Anyám tartózkodó udvariassággal felelget valakinek:

– Jó estét… Nem emlékszem. Talán a sufniban… Megnézem. Ha nem rágták szét az egerek. Minden jót.

– Ki volt az?

– A betlehemesek. Kéne nekik a régi bekecs, amiben pásztort játszottál. Kérik a csillagot is. Fityiszt az orrukra.

– A csillagot?

Mindnyájan emlékszünk rá, hogy az ősz hajú számtantanár milyen gondossággal szerkesztette unokája karácsonyi fellépésére a betlehemi csillagot. Körző, vonalzó, olló, kartonlap és ezüstpapír.

– Soha még betlehemesek nem mászkáltak olyan precíz csillaggal, mint mi – hetvenkedik családunk első zongoristája. – Igazi pentagramma volt. Ötágú csillag. Tehát az öt…

Csend.

Fiam a tányérba bámul, úgy mondja:

– Itt van a kulcs.

– A tányérban?

– A csillagban.

– Megmondtam, hogy fityiszt az orrukra. A csillagot nem adom.

– Oda kell adni. A csillagnak járnia kell.

– El fogják hagyni a taknyosok.

– Nem lehet elhagyni. A csillagot őrzi a dal: „hét meg öt és kilenc". A hét tamburást és az énekesnőt meg a kocsmárost, vagyis a falualapító kilenc családot egy ötágú csillag vezette Kalázra.

– Tehát a számsor nem az ötös hangzat jelképe?

– Mért ne lenne az? A tamburások az énekesnővel és a kocsmárossal követték a csillagot, s közben ötös hangzatban muzsikáltak.

– Rendben. De még mindig ott a rejtély, hogy mit jelent a „Lerjano, perjano".

– Megmondtuk, hogy mindenható varázsige.

– És mit jelenthet?

– Nyilván mindent, hogyha mindenható.

*

Remélem, jó nyomon járok, s a régi dallal nem égetem le magamat, mint saját verseimmel. Ugyanis néha elszalad velem a ló, és verset írok. Kizárólag kézzel! Minden mást számítógépen, de verset csakis kézzel, tollal, papírra.

Így érdekes költemények is születnek. Például éjszaka, sötétben, az ágy mellé helyezett noteszban. Vagy zötyögő villamoson. Utólag néha azt sem tudom eldönteni, milyen nyelven remekeltem. Olykor a cirill vagy latin betűs alternatíva sem eldönthető. (Leginkább az ékírás jöhetne szóba, azt azonban akkor sem tudnám elolvasni, ha el tudnám olvasni.)

Most egy dalszöveg ritmusának ellenőrzéséhez kérem a fiam segítségét. Családunk első zongoristája figyelmesen böngészi a gyűrött cetlit:

– Ez cirill vagy latin betű?

– Nem mindegy? Te csak énekelj.

– „Májas abonya…"

Boldogan írnám azt, hogy a „Májas abonya" egy misztikus varázsige valamilyen titkos nyelven. Mint a „Lerjano, perjano".

Ám jól tudom, hogy a „Május alkonya" című dalszövegem refrénjéről van szó.

Ebből persze nem következik az, hogy a „Májas abonya" nem jelent semmit. Nyilván jelent valamit, csak nem tudni, mit.

(Részlet a szerző „Kaláz parazsa" című, megjelenés előtt álló regényéből.)

Tarasz Sevcsenko versei

Folyam ömlik…

Folyam ömlik kék tengerbe,
vissza útja nincsen.
Kozák űzi szerencséjét,
de szerencse sincsen.
Nekivág a nagyvilágnak,
habzik a kék tenger.
Szíve hisz a szerencsében,
feje hinni nem mer.

Ismeretlen idegenbe
léptét igazítja…
Apját, anyját, édes párját
vajon kire bízta?
Idegent az idegenben
eleget találhat,
de nincs, aki meghallgassa,
egy jó szót se válthat.

Jár a kozák messze földön,
rámorog a tenger.
Azt hitte, hogy szerencsét lel
Csalódik az ember.
Kelepel a daru s elszáll
tenger felett messze;
sír a kozák: minden útját
tömött gaz belepte.

Hegy feketül fönn…

Hegy feketül fönn, alkonyat árnyal,
elhal a réti, fürge madárdal.
Adj pihenést, jó alkonyi árnyék!
Ámde a szívem csak hazajár még:
ó, ha az ukrán földre mehetnék…
Szállnak a gondok, éjjeli lepkék,
nappali gondom este se alhat —
hegy feketül fönn, árnyas a parlag,
domború égen fölkel a csillag.
Ó, csoda csillag, fényed özönlik,
mostan az ukrán síkra is ömlik;
néz-e ma rád egy éjszínű szempár
föl, föl az égre. Vagy feledett már?
Hogyha feledt, hát nyugton aludjon,
bús rabigámról már sose tudjon.

Weöres Sándor fordításai

Tarasz Sevcsenko (1814-1861) ukrán költő.

Áts Erika versei

Család

a nagyival utaztunk a gépen
és ordítoztak
bombát csináltak belőlünk
szálltunk
egyenest az anyu dolgozójába
puha karja íve eltörött
a telefonkagyló után nyúlt éppen
apu
hét nap hét éjjel kotort
porban romban puszta kézzel utánunk
rettentő forgószél volt
iszonyú földrengés
az képes erre
egyre azt motyogta
a szeptembernek mely vadul
orgonát bomlott
felfoghatatlan

Anyanyelv

Halála óráján az én
örmény magyar
három világnyelvet beszélő nagyanyám
csak *ruténul* tudott,
így tyutyújgatta Ungvárott
a dajka.

Nem értettük mit mond.
Bennem az elfojtott iskolai orosz nyelv
végre, utolsó szavára villant:
bojit – jaj, fáj.

(És nekem
honnan jött szóra nyílik majd
üveggolyóba gyűrt ejtőernyőm,
a szivárvány?)

Talán táj

Fagolyólábon
jár az őrtorony,
tizenhárom barakk
hasalt a hegyre.
Szögekkel szőrös szürke drótokon
csendet zörget a nekivadult este.
Fent hold. Nagy kő,
arca csak volt. Vár.
Nincs határidő.

Familie

im Flugzeug auf meiner Reise mit Oma
brüllten sie los
haben aus uns eine Bombe gemacht
wir flogen
hinein ins Mutters Büro
der weiche Schwung ihres Arms zerbrach
sie griff gerade zum Telefonhörer
Vater grub
sieben Tage sieben Nächte
in Staub und Schutt mit bloßen Händen nach uns
muß ein Twister gewesen sein
ein Erdbeben
zu sowas fähig
stammelte er immerzu
in den September der wie verrückt
Fliederknospen trieb
nicht zu fassen

Muttersprache

Meine ungarisch-armenische Oma,
dreier Weltsprachen mächtig
redete in der Todesstunde plötzlich
ruthenisch,
wie sie gekost beim Stillen
ihre Amme.

Wir verstanden sie nicht.
In unserem verdrängten Schulrussisch
blitzte es erst bei ihrem letzten Wort:
„bojit“– tut weh.

(Für den tausendfach gefalteten
Regenbogen in meiner Glaskugel
woher wird sein
das Reißleine-Wort?)

Partizipien 1950

Wachtürme auf Stelzen,
spreizbeinig, im Karree.
Dreizehn Baracken bäuchlings
hingestreckt am Hang.
Abendstille, verhetzt,
macht klirren den Dornendraht
zum Mond aus Stein
mit dem Gesicht Gewesen-sein
unbefristet lang.

A szerző fordításai

Káli-Horváth Kálmán verseiből

Úgy ölelj, és úgy szeress…

Eljönnek hozzánk a halottak.
Magukkal viszik a sóhajunkat
oda, ahol szótlanok a voltak,
oda, hol a könnyek apadnak,
oda, ahol frissen fáj a múlt,
ahol a jelen jövőbe fakult,
mintha régen meg is történt volna.
Egyszer porba hullt egy morzsa
bajszáról a mindent teremtőnek,
annak, aki parancsol a kőnek
szülni embert, fakasztani forrást.
Ne csak magadnak légy,
feledj gyomorkorgást!

Ölelj, ölelj, szeress, szeress!
Bukik a Nap, a Hold is elcsepeg.
Csillag sincsen, oly kopár az űr.
Eláll a lélegzet, vérzek legbelül.
Mint kóbor árny, ki égbe les
vágyva bánón, örök fájón
siratva az életet,
gyászolom, mi odalett.

Úgy ölelj, és úgy szeress,
mint ki tudja, vége lesz!
Hogyha végbe zár a létünk,
hagyjunk nyomot itt, hol éltünk.
Ölelj, ölelj, szeress, szeress!

Jönnek, jönnek a jajunkért,
könnyben pácolt sok bajunkért,
jönnek szóért, rossz vérünkért.
Ne feledjük azt, ki itt élt s halt hozzájuk térve
három napra, három éjre.
Örök**lángú**, Isteni fény.
Azóta is Ő a Remény,
víg Örömhír, szent Költemény.

Jönnek ők nagy zsákot hordva,
átkainkat beleszórva, messze vinni sóhajunkat
oda, ahol könnyek, gondok
elmállanak, mint a lombok
termőfölddé az avarban.

Ne legyél most zavarban.
Ölelj!
Szeress!
Még szabad vagy!

2017. február 5.

Pünkösd

Láng a lelkem. Erre keltem
rossz álomból meggyötörten.
Orgonának dallamára,
orgonának illatára,
zsenge tavasz hívására
közelít az Isten.

Mint az illat, mint a hang,
hömpölyög a Lélek.
Ugyan, mit beszélek?
Emberszóval mondhatatlan,
kézírással írhatatlan fények
szívünkben zenélnek.

Engedd hatni a lángnyelvet.
Benned virágot bont.
Áradni nyisd a tűzszirmokat.
Élet lesz, amit mond.
Meghallva Megváltónk szavát,
bölcs lesz a sok bolond.

2016. május 15.

Pillanat

A mulandó az szép.
Mi szép, az mulandó.
A mulandóság örök.
A szépség untató.
Mulat a mulandóság.
Vígkedvet játszik a szépség.
Mi van, vég nélkül szűnik.
A pillanat örök nagy kékség.

Gitárból röppen a dallam.
Húr rezeg, feszül.
Melódiát fakaszt.
Hangtest szentesül.
Homlokunk tágra zárva
rezonál mennyei hangra.
Mellünkből felfakad,
szóra kap Isten hangja.

Lángra lobban az Ige.
Hangteste örökké élő.
Mindent formázó ének,
végtelen táguló lét Ő.
Bennünk, ha szól a dallam,
akár csak hangjegy, szólam,
örök pillanat fénye
ragyog fel homlokunkban.

2016. október 12.

A szerző Meztelen zsoltár című első verseskötetéből.

Doncsev Toso elbeszélése

Apám fehér felhőket álmodott

Azon az éjjel, amikor nagymama meghalt, a hálószoba ajtaja fölött függő olajfestmény leesett. Apám felébredt a zajra, felvette a képet és a fotelba helyezte, miután megvizsgálta, hogy nem sérült-e meg a keret. A tájkép már hét éve ott lógott a falon, sértetlenül vészelte át a háborút, nem sínylette meg a gyakori bombázásokat, még csak meg sem mozdult a jókora szögön. Most meg úgy ért földet, mintha egy láthatatlan kéz dobta volna le a szőnyegre. Apám fáradt volt, így hamarosan visszaaludt. Álmában a szülői házban járt. Nagymama az emeleti tornácon kinyújtott karral várta.

– Gyere, fiam, hadd öleljelek át! – szólította kedvesen és halkan.

Tati felfelé indult a nyikorgó fagrádicson. Eszébe jutott, hogy már tíz éve megígérte, hogy kijavítja a korhadt deszkákat. Ment fölfelé, egyre feljebb, de a lépcső nem ért véget, nőttön-nőtt, nyúlt az ég felé, akár egy tűzoltólétra és nagymama alakja elveszett az ezüstfehér felhők között. Aztán besötétedett, a nappalból hirtelen koromfekete éjszaka lett és tati azon kapta magát, hogy egy koporsóban szorong, kiáltani akart, nehogy a sírgödörbe tegyék, de nem jött ki hang a torkán, aztán csak azt sóhajtotta:

– Mama! Mama!

Erre fölébredt. Anyám is felriadt a tompa hangra, felgyújtotta az éjjeli lámpát és akkor vette észre, hogy apám a ruhásszekrényben áll és a bútor hátlapján dörömböl. Reggel Zsuzska, a cselédlány tejforralás közben megjegyezte, hogy az álmoskönyvek szerint, ha a kép leesik a falról, az nagyon rosszat jelent, közeli rokon halálát. Náluk nem volt kép a házban, még egy olajnyomat sem, csak egyetlen, fekete feszület sötétlett a szülei ágya fölött, az esett le akkor éjjel az anyja mellére, amikor a fivére a szomszéd faluban kilehelte a lelkét. Apám különös álma ráadásul súlyosbította a baljós sejtést.

Aznap délután hozta a táviratot a postás nagymama hirtelen haláláról: „Anyád tegnap este a sikeres operáció után elhunyt." Tati a franciaágy végében levő rekamiéra dőlt. A bolgár szőttessel borított díszpárnát tette a fejére és hason fekve zokogott. Nem vacsorázott, nem szólt hozzánk, még csak meg se csókolta a nővéremet meg engem villanyoltás előtt, ahogy máskor szokta. Megrettentem attól, hogy ez a nagy ember, az én erős apám miért sír úgy, mint egy gyerek, mint ahogy mi rívunk, ha fájdalom ér. Mi lesz ezután velünk? Anyám könnyes szemmel vigasztalt bennünket és megígérte, hogy ő sohasem fog meghalni, nem fog bánatot okozni nekünk.

Tati attól kezdve negyven napig nem borotválkozott, negyven napig fekete inget viselt, aztán lenyíratta a szakállát és már csak a templomban gyújtott gyertyát nagymama emlékére, nem hullajtott több könnyet, nagyapát sem siratta el így évek múltán.

Akkoriban a kispesti halászcsárda szomszédságában lakott egy híres jósnő. Nem tenyérből, nem is kártyából hámozta ki a jövendőt, hanem a megidézett halottak révén. Alacsony, bögyös-faros asszonyka volt, aki valahonnan Vas megyéből jött fel a fővárosba és a férje halála után ébredt rá különös tudományára, amikor álmában megjelent az ura és hegyről-végre elmondta neki, miképp esett el a fronton és hol alussza örök álmát. Aztán az anyjáról meg az apjáról is látomások kísértették és megértette, hogy képes a holtak megidézésére. A falubeli tisztelendő atya ki akarta közösíteni a katolikus egyház kebeléből, mert azt mondta, hogy vajákos asszony és az ördöggel cimborál. Ezért költözött fel Pestre a sógornőjéhez, a férje húgához, aki szintúgy megözvegyült a háború alatt. Hamar elterjedt a híre, nemcsak a környéken, hanem szerte a fővárosban, még Újpestről és Óbudáról is jártak hozzá a népek, sőt az ország túlsó csücskéből, Szabolcsból is keresték. Minden nap hosszú sorok álltak a kicsiny, földszintes ház kerítése mellett és esőben, sárban, hóban-fagyban, rekkenő hőségben, tűző napon sem tágítottak az emberek, mert jobban bíztak benne, mint a Vöröskeresztben, hiszen ő az eltűntekről nagyobb biztonsággal adott hírt. Valójában csak a holtak szellemét tudta megidézni, és ha ez nem sikerült, akkor még remélhettek a rokonok. Megnövekedett hát a közeli csárda forgalma, sok sör meg bor gördült le a bánatos vagy a boldog torkokon.

Doncsev Toso: Fischer Ármin reggelije. Elbeszélések. Kalota Művészeti Alapítvány-Napkút kiadó. Budapest, 2018.

Apám elhatározta, hogy felkeresi a halottlátót. Az volt a bökkenő, hogy a munkája miatt nem várakozhatott ott naphosszat, anyámat sem küldhette saját maga helyett, mert neki aligha jelent volna meg az anyósa, mivel, mondhatni, a menye miatt sorvadt el. Élete végéig sem tudott beletörődni, hogy apám nem a kommendált falubeli lányt, de még csak nem is egy másik bolgár menyecskét vett el, hanem egy magyar némberrel kötötte össze az életét.

Szerencsére, apámék egyik vevője ajánlkozott jó pénzért bér-sorbaállónak. Akkorra már egész üzlet kerekedett ebből, sokan csak azért állongtak napestig, hogy egy napszám áráért eladják az éjjel, vagy hajnalban kiharcolt helyüket. Apám egyheti fizetésnek megfelelő összeget pengetett ki, hogy péntek délután bejuthasson a halottlátóhoz. A szobában homály uralkodott és erős levendula illat terjengett, egyetlen fehér gyertya világította meg a fekete selyemruhába öltözött asszony teliholdhoz hasonlító, lárvaszerű arcát. Apám kiejtéséből rögtön megállapíthatta, hogy nem magyar, de, hál' istennek, könnyített a helyzeten, hogy a kérdéses hozzátartozó, vagyis nagyanyánk, nemrég hunyt el, mert régi halottak és külföldiek megidézéséért mindig felárt kért a jósnő. A pénzügyek rendezése után csendre intette apámat, együtt elmondták a Miatyánkot, apám bolgárul, ő meg magyarul. Aztán némán várakoztak. Néhány perc múltán közölte, hogy a szellem megérkezett és vérző sebet mutat a bordája alatt a jobb oldalán. Apám meglepődött, mert ő ugyan semmit sem látott, de hát ez az asszony honnan tudhatta, hogy nagymama az epekő műtéte után exitált. Kisvártatva azt panaszolta a halottlátó, hogy a megjelent öregasszony valamilyen érthetetlen nyelven beszél, amit ő nem ért, mintha az orosz katonák hanglejtésére hasonlított volna, ahogy a kísértet elnyújtott hangon énekelt. Apám fülelt, de semmit sem hallott, se dalt, se szavakat. Akkor arra kérte az özvegyet, hogy próbálja elismételni azt, amit nagymama szüntelenül hajtogat, de erre csak összefüggéstelen gagyogás volt a válasz. Aztán azt jelentette ki a médium, hogy a szellem egy üzlethelyiségbe lépett be és egy zöld árukiadó pult előtt állt meg és szótlanul valami nagy-nagy fehérségre mutat. Nyilván, már nagymama is megértette, hogy a nyelvi nehézségek miatt ezzel a magyar nővel nem tud zöldágra vergődni, ezért csak mutogatott, meg az arckifejezésével jutatta a másik tudtára, hogy apámék üzletében van. Apám is rájött erre, meg arra, hogy az a nagy kerek fehérség gondot fog okozni. Ekkor apám fennhangon bolgárul kezdett el beszélni és a bekövetkezendő baj felől érdeklődött, a jósnő szerint nagymama ingatta a fejét, de egyéb taglejtéséből mintha igenlést következtetett volna ki a túlvilággal érintkező tolmács, aki nem tudhatta, hogy a bolgárok a magyaroktól eltérő fejmozdulattal fejezik ki az állítást meg a tagadást. Apám késő estére ért haza, részletesen beszámolt anyámnak a félig-meddig kudarcos látomásról. Szüleim egész éjjel azon törték a fejüket, hogy nagymama milyen veszedelemre akarta felhívni tati figyelmét. A fehérség, a fakó lepel egyáltalán nem illett a képbe. Ha csak arra nem gondolt nagyanyám, hogy otthon miért kifakult abroszokkal és nem fekete kendővel takarták le a tükröket. Anyám úgy vélte, hogy az anyósa ezért neheztelhet rá.

Másnap ellenőrök szállták meg szüleim boltját. Látszott, hogy mindenképp büntetni akarnak, a kákán is csomót kerestek, végül csak egyetlen kifogást találtak: azt, hogy anyám nem húzta vissza rögvest az alumínium bödönre a nyílást borító szitaszerű fátylat, miután az egyik vevőnek tejfölt mért. Tatinak annyit kellett fizetnie büntetésképp, mint amennyit a soron kívüli bejutásra, a szellemidézésre meg a jóslatra áldozott.

Még annak a hónapnak a végén a szomszédok üzérkedésért feljelentették a halottlátót, pedig nem foglalkozott ő semmiféle hiánycikk adásvételével, csak a fölös baromfit, a tojásokat meg a csuprokban tárolt virágmézet próbálta meg értékesíteni, mindazt, amit a szegény falusi kofáktól pénz helyett kapott a szeánsz díjának fejében. A szerencsétlen asszonyt mégis letartóztatták és a kistarcsai internálótáborba vitték.

Négy évvel később, 1952. november 5-én apám megint nagyanyával álmodott. Hatalmas hó esett a házakra, mindent beborított a vakítón fénylő, tejszínű, égi dunyha. A nagy hideg miatt az éhes farkasok lejöttek a hegyekből és a kertek alján vonítottak rémesen. Apám felszerszámozta a lovakat, a heti vásárba akart indulni, vitte volna a vég vásznakat. A kétcsövű vadászpuskát, meg a bundát a bakra helyezte. Nagyanya a kerék küllőibe kapaszkodva húzta vissza a szekeret:

– Ne menj, fiam, minden a toportyánok martaléka lesz! Az arca elsápadt és a haja hirtelen megőszült, csak a szembogara feketéllett vészjóslón. Apám felébredt, kinézett az ablakon és látta, hogy a koromsötét éjszakában csillogó hópelyhek szállingóznak.

Aznap este szüleim üzletét államosították. Mindenüket elvették, kíméletlenül elrabolták munkájuk gyümölcsét. Apámék a boltból csak egy veknit vihettek haza vacsorára, meg a leltározók kegyéből emlékül a kenyérvágó kést.

Szabó Antigoné és Szabó Kálmán műfordításai

Makropulosz Jorgosz

Apám házat akart építeni

Apám egész élete arra ment rá, hogy felépítsen egy otthont.
Minden délutánt, minden ünnepnapot a kis konyhában töltött,
Édességet nem evett, kávéházba nem járt.
Amikor meghalt, egy gazzal benőtt telek maradt
utána, amelynek nincsenek ablakai, ágyai, évei…
Változnak az idők, ahogy mondani szokták, sok minden történt azóta…
Bátyámmal elvesztettük egymást, megtudtuk, hogy apánk is meghalt.
Szóval ezért nézek esténként ilyen mélyen a szemedbe.
Talán én még érezhetem azt az odaadó fészekmeleget, amit ő soha nem érezhetett.

Szabó Antigóné fordítása

Kosztisz Palamasz

Mozdulatlan élet

És küzdöttem, hogy a szobrot a templomnak kivéssem,
s hogy magasba, a szikla tetejére
állítsam meztelen, s aztán elmenjek szépen,
elmenjek úgy, hogy sohase enyészve.
És kivéstem. S az emberek, kik sok formátlan bálvány,
dísztelen báb előtt hajbókoltak rajongva,
égnek meredt hajjal, dühtől reszketve, árván,
mint ádáz ellenségre, úgy néztek rám s a szoborra.
Szemétdomb várt szobromra, s rám számüzetés magánya,
s mentettem oly gyorsan muló életem messzi földre,
nekiindultam, különös áldozatra elszánva:
gödröt ástam, és a szobrot temettem a gödörbe.
És szóltam: „Láthatatlanul merülj alá a rögbe,
mély gyökeret eressz, amint ókori romok élnek,
míg üt majd órád: nem muló virágként tündökölsz te,
egy templom leple várja már égi mezítlenséged."
S tündöklő szó fakadt, amint a gödör közbevágott
prófétaként: „Mit ér a fény, a templom? Mindhiába.
Sem itt, sem ott nem lel helyet, mester, a te virágod,
gödör mélyén porladni jobb, emberszem sose lássa.
Sose üssön órája már! S ha üt, ha látják mások,
a templomban ragyogni fog a szobor-népek árja,
tökéletes remekmű mind, s költőik óriások
eredj vissza, kisértet, vár az árnyak éjszakája.
Korai volt a Ma neked, s késő lesz már a Holnap,
álmod nem teljesül, nem jön hajnal, szived reménye,
meg nem fogyatkozik nagy éje bánatodnak,
légvárak építője, te, árnyak Praxitelésze.
Mind, mi mai, s mi holnapi, minden hegylánc és tenger,
szivet szorító álmaid, mind, mind csak tévedések,
dicsőségednél több egy kis ibolyaszál a kertben,
mulandóság a sorsod, el kell bizony enyészned."
S én így feleltem: »Hadd múljak el, hadd enyésszek,
s szivem szép műve is a néma sirba szálljon,
nyelje be a gödör, ám mindennél, mi halhatatlan,
tán drágább lesz, hiszem, gyorsan muló futásom."

Szabó Kálmán fordítása

Hracsja Kocsar

Édes anyanyelvünk

(részlet)

Hracsja Kocsar (1910–1965) élete utolsó éveiben írta csodálatos hattyúdalát, a „Fehér könyv" című elbeszéléskötetet. Az Édes anyanyelvünk (Majreni lezu) című elbeszélés mottója: „Az anyanyelvet nem lehet elfelejteni. Lehet, hogy a száj nem képes már kimondani a szót, de a szív, a lélek még emlékszik rá. Az anyanyelv ott rejtőzik a lélek mélyén". Az elbeszélés kerete egy Jerevántól Moszkváig tartó utazás, amelynek során az útitársak – az elbeszélés szereplői – elmesélik egymásnak életük egy-egy megrendítő eseményét.

A kőfaragó elbeszélése

… Elsőrendű kőfaragó volt a nagyapám. Dúsgazdag örmények és török pasák voltak az állandó megrendelői, s egész vagyonokat fizettek a munkájáért. Ment a nagyapám az építkezésre, s vitte magával Garnik bátyámat is, hogy lássa és tanulja a mesterséget.

A mi városunk nyaranta üdülőhely volt. Ilyenkor messzi vidékekről érkeztek Sapin-Karahiszárba az üdülővendégek. Élvezték a jó levegőt, sétáltak az árnyas gyümölcsösökben, és vadászgattak a környékbeli erdőkben. Egyszer egy török pasa érkezett Sztambulból. A nagyapja idevalósi volt, ezért töltötte a nyári hónapokat ősei szülőföldjén. Gahraman volt a neve ennek a pasának. Egyszer arrafelé sétálgatott, ahol a nagyapám és Garnik bátyám egy gazdag örmény hodzsa házát építették…

… Nem győzte dicsérni a mesteri tudását. Garnik munkájában is gyönyörködött, eltréfált vele, aztán egyenesen nekiszegezte a kérdést:

– Nem szeretnétek Sztambulba eljutni, Hadzsi Hakob? Ott nekem dolgoznátok. A Boszporusz partján akarom felépíteni az új palotámat. Van egy Paljan nevű örmény építészem, ő megtervezi a házat, ti pedig felépítitek. Ő is nagyon meg lesz elégedve a munkátokkal, egyébként pedig kétszeres bért fizetek érte. Mondj igent az ajánlatomra mester, mihamarabb fejezd be ezt a házat, aztán induljunk egyenest Sztambulba, Hadzsi Hakob, menjünk Sztambulba az én Garnik fiammal…

– De a családom itt él, pasa – vetette ellen a nagyapám –, én vagyok a család feje, nem hagyhatom magukra őket, míg odaleszek Sztambulban...

– Ezt bízd csak rám, én majd gondoskodom róla, hogy semmiben se lássanak szükséget, amíg hazatérsz. Gondold csak meg, milyen gazdagon jössz vissza, s meglássátok, az én Garnik fiam is úgy kicsinosítva érkezik haza, hogy a sapin-karahiszári anyák mind azon vetélkednek majd, hogy ki vétesse el az unokáddal a leányát. Fontold meg az ajánlatomat, ne utasítsd vissza, Hadzsi Hakob…

…Az anyám vigasztalhatatlan volt, a könnyek két napig nem száradtak fel az arcán.

Aztán eljött a búcsú perce: nagyapám és Garnik bátyám útnak indultak a pasa szolgáival. Az istenhozzádnál anyám elvesztette az eszméletét…

…Sztambulból két-három havonta érkezett híradás, de később egyre ritkábban jöttek, majd el is maradtak a levelek. Egy év múlva értesítést kaptunk Paljan építésztől, hogy nagyapám megbetegedett, nem sokkal azután meg is halt. Keresztény szokás szerint temették el, a szkutari örmény temetőben nyugszik. Ez a hír megrendítette a családunkat és a rokonságot és egész Sapin-Karahiszárt, mert mindenki ismerte és szerette Hadzsi Hakobot.

A nagyapám halála után szüleim egyre jobban aggódtak Garnik bátyám miatt. Hogy találja fel magát egyedül egy tizenhét éves fiú Sztambulban, ki viseli gondját, ki óvja az ártó szemtől, ki védi meg a bajtól és a szerencsétlenségtől? Emésztettük magunkat, hiába írta Paljan építészmester, hogy maga vette pártfogásába Garnik bátyámat.

…Tíz év múlt el azóta, hogy Garnik bátyám útra kelt Sztambul felé. Tíz év múlt el azóta, hogy Gahraman pasa szolgái kopogtattak az ajtónkon, és magukkal vitték nagyapámat és a bátyámat. Aztán váratlanul levelet kaptunk a bátyámtól. Azt írta benne, hogy szabadságot kapott, és meglátogat bennünket. Garnik érkezésének a híre futótűzként terjedt

Sapin-Karahiszárban. A látogatók egymásnak adták a kilincset, köszöntötték anyámékat a rendkívüli esemény alkalmából. Tíz év után először költözött be a házunkba ismét az öröm. Az elhidegült rokonok megint hozzánk édesedtek, az eltávolodott ismerősök gyakrabban nyitották ránk az ajtót.

Aztán megérkezett Garnik bátyám. Az volt még csak a boldogság! Hogy lehetne szavakkal leírni, mint öleltük, csókoltuk egymást! Mintha tíz éve eltemetett, kedves halottunk támadt volna fel a sírból, és szép tisztára kimosakodva, vadonatúj uniformisba öltözötten meglátogatna bennünket. Alig ismertünk rá. Tizenhat éves volt, mikor elhagyta a házat; soványka, lányosan szép arcú fiú. Most egy huszonhat-huszonhét éves, török tiszti egyenruhás, magas, erős, délceg fiatal férfi lépte át a küszöböt.

Szinte az egész város a házunk előtt tolongott, annyian szerették volna látni Hadzsi Hakob unokáját. A szüleimnek szavát vette az öröm; sírva-nevetve ölelgették rég nem látott fiukat.

– *Aghlama, babam* – ne sírj, apám, ölelte magához apámat Garnik.

– *Aghlama sevgüli anam* – ne sírj, drága anyám, karolta át anyámat. Nem győzte ölelni, csókolni; aztán kicsit eltartotta magától, és csak nézett anyám szemébe. Nézte a szüleimet, és meghatottan mondogatta:

– *Anam…babam…anam…*

Rám egyáltalán nem emlékezett, nem is ismert meg.

A viszontlátás első perceiben fel sem tűnt, hogy Garnik bátyám egyre csak törökül beszélt hozzánk. Lassanként elszéledtek a rokonok, az ismerősök, elült a viszontlátás lármás öröme, és az apám letelepedett Garnik mellé.

– No, fiacskám, hát most mesélj, hogy volt, mint volt…

Az anyám is megszólalt:

– Mesélj hát, én édes Garnikom, hogy kerültél haza… El se tudom hinni, hogy itthon vagy… Hát hogy tudtál hazajönni, én idegenbe szakadt gyermekem?

Garnik elkezdett mesélni, de ismét csak törökül jött a szájára a szó. Dermedten néztünk rá. Ő csodálkozva visszanézett. Megint belefogott valamibe - de megint csak törökül beszélt. Hirtelen elhallgatott, megölelte anyámat, és felzokogott.

– Ne sírj, édesem, ne ríjjál, én drága magzatom…

– Férfiember nem sír, Garnik – szólalt meg az apám.

Az első nap nem hallottunk örmény szót a mi Garnikunktól. Elkedvetlenedtünk mindnyájan, a szüleim, én, a rokonok – de nem akartuk a bátyámat megszomorítani; alig jött haza, és máris szemrehányást tegyünk neki? Az apám viszont komolyan megharagudott. Másnap a reggelinél kérdezgették a szüleim − arra megint csak törökül felelt.

– Hagyd a nagyképűsködést, fiam, beszélj tisztességes örmény nyelven – intette le megbántódva az apám. Garnik megalázottan pillantott rá. Sokáig nézte az apámat, aztán nagyon halkan, szégyenlősen annyit mondott:

– *Ermandzsa tansmag bilmiorem, babam* – vagyis: nem tudok örményül beszélni, apám…

Az apám dühbe gurult:

– Tán elment a józan eszed, vagy mi?!…

Az anyám olyan idegenül nézett a bátyámra, mintha azt mondaná: lehet, hogy ez nem is a mi fiunk…?

Aztán a mellére ölelte Garnik fejét:

– Örményül szóljál mán, én édes magzatom…

Garnik kisvártatva kibontakozott az ölelésből, hosszan nézett anyámra. Látszott rajta, hogy erősen gondolkozik, de mást most sem tudott mondani:

– *Ermandzsa tansmag bilmiorem, anam…*

– *Ermendzsa bilmiorem, anam, ermandzsa bilmioren babam…*

Az apám hirtelen dühbe gurult:

– Kifelé ebből a házból, idegen fattyú, takarodj, ha mondom!

Anyám felugrott, odaállt kettőjük közé, testével védte Garnikot, hogy ne bántsa az apám.

– Takarodj ki a házból! – üvöltött az apám.

– *Ne icsun, babam, ne icsun*?– vagyis: miért zavarsz el, kérdezte Garnik, de a török szó olaj volt a tűzre.

Lehorgasztott fejjel támolygott ki a házból a testvérem, lement a lépcsőn, én utána. Kíváncsi voltam, mit fog csinálni. Bentről kihallatszott a szüleim hangos szóváltása.

– Tíz éve nem járt itthon, lehet, hogy elfelejtett örményül beszélni… – zokogta anyám.

– Olyan nincs! Az anyanyelvet nem lehet elfelejteni! – ordította vissza apám.

Garnik lehorgasztott fejjel indult kifelé. Az udvaron volt egy nagy takarmányos épület, abban tartottuk a tehenek és a lovak abrakját. A testvérem arrafelé indult. Megállt, aztán lassan, elgondolkodva bement a takarmányosba. Én meg kintről bámultam befelé a keskeny ablaknyíláson. Ott feküdt a testvérem a szénán, és arcra borulva sírt. Egész testét rázta a zokogás.

Beszaladtam a házba.

– Garnik a takarmányosban fekszik, ott sír egyedül…

– Hadd sírjon, meg ne tudjam, hogy odamentek hozzá! – parancsolta szigorúan az apám.

De félóra múlva, amikor valami dolga után indult, anyám is kilépett a házból. Tudtam, hogy Garnikhoz megy. Úgy is volt. Félénken körbekémlelt, aztán egyenest a takarmányos felé sietett. Amikor belépett az ajtón, én már az ablakon leskelődtem befelé. Négy keskeny ablaka volt a takarmányosnak, onnan szűrődött be a nap fénye, mint négy fényből szőtt oszlop. Szinte lángot vetett a széna. Garnik bátyám feje az egyik ilyen sugárkévében nyugodott. Ott feküdt az én testvérem, feje a szénába fúrva, és aludt. Az anyám csendesen odament hozzá, lekuporodott mellé, nézte a bátyámat, közben a könnye hangtalanul pergett az orcáján. Ők ketten így élnek ma is az emlékezetemben.

Sokáig ült az anyám a szénán, sírva kuporgott elveszett és megkerült nagyobbik fia mellett. Én meg csak néztem őket, és nem bírtam az ablaktól elmozdulni.

Aztán lassan irányt változtatott a fénypászma, most már az anyám arcát világította meg, hunyorogva nézett az anyám a fénybe. És akkor halkan, nagyon halkan énekelni kezdett. Erre a dalra én is emlékeztem, valószínűleg születésem pillanatától ezt énekelte bölcsőm fölött, mint ahogy ezt énekelhette Garniknak is. Halkan, lágyan, szomorúan szállt a dal… Énekelt az anyám, csendesen pergő könnyei meg-megcsillantak a fényben. Úgy szántam szegényt! Legszívesebben beugrottam volna az ablakon, hogy magamhoz szorítsam, ne sírjon többet, s fel akartam kelteni Garnik bátyámat, hogy elég már, ne kínozza tovább az én szegény jó anyámat… De nem volt hozzá bátorságom. Anyám meg énekelte, egyre énekelte az ő bölcsődalát.

Hangját könnyek áztatták; dala egyszerre volt buzgó könyörgés és ima. És ebben a bölcsődalban benne zokogott az én drága édesanyám lelke.

Garnik bátyám hirtelen megmozdult, megfordult és kinyitotta a szemét. Mikor teljesen magához tért, meglepetten nézte anyánkat, aki egyre énekelt, le nem vette a szemét a bátyámról, és az ablakon beszűrődő fényben megcsillantak hulló könnyei. Addig nézte Garnik anyámat, míg neki is telefutott a szeme könnyel.

És ekkor megtörtént a csoda: megoldódott a testvérem nyelve. Magához szorította anyánkat, és most már örményül jött szájára a szó:

– Anyám… édes… jó… anyám… Ne sírjál, lelkem, édesanyám…

Megcsókolta, magához szorította anyánkat.

– Ne sírjál, édesanyám… Látod-e, felébredtem… Ne sírjál hát, mélyen aludtam, édes lelkem, de felébredtem…

Ettől a perctől kezdve elkezdett újra örményül beszélni az én testvérem. Igaz, néha gondolkozott beszéd közben, látszott, törnie kell a fejét, de mégis az anyanyelvén szólt hozzánk. Egy hét múlva pedig úgy beszélt, mint bárki miközülünk, vagy talán még jobban.

Az apám olyan boldog volt, hogy azt lehetetlenség kimondani…

Krajcsir Piroska fordítása

Dr. Dzsotjánné Krajcsir Piroska tanár, író, műfordító, armenológus.

Hattinger-Klebasko Gábor versei

Komlóska

Ha egyszer szobrot állítasz nekem,
ne miattam tedd, hanem Komlóskáért,
mert minden emlékmű példamutatás.

Belőled nem hiányzik a gyöngédség,
az a bizonyos fenség,
mitől méhedben megfogant a költő,
hát fenséged gyöngédség.

Benned meg van a gyöngédség,
a bizonyság én magam vagyok rá,
hogy megszültél engem,
ez téged tesz egyre nagyobbá.

Tenyeréből nem hullat költőt,
meddő földekre az örök magvető,
mint, ahogy sziklába se ültet búzát,
s mert nagyságod önzetlen, rád ez terhelő.

De vigyázz, meg ne fosszanak tőled,
hadd szépítsem tovább az orcád,
így őrizd sugarad ragyogását,
s én válladra vetem a magam bíborát.

Szólni akarok

Mindenkihez akarok szólni, mindenekhez,
kiknél már elszigetelődtek az érzelmek,
kiknek gondolatviláguk nagyon régen
találkozott, és akiknél az igazság már csak
valamiféle hamis kegyelet, ahol féktelenül
száguld az ősgyűlölet.
Önmagamhoz szólnék először?

Komlóskán hagyott lakat

Azon férfiaknak,
akik Komlóskán házasodnak

Ez itt egy olyan szép hely Zemplénben,
hol nem rejt'nek lakatot szekrényben.
Te se rejtsd el, akaszd fel e rácsra,
gondolj szép, szíved választottjára.
S dobd el e lakat kulcsát örökre,
hogy szerelmed, sose menjen tönkre.

Komlóskára gondolj, s ne a nőkre!

A gyűlölet

A gyűlölet nem ismer tényeket,
módjában áll, leszögezi őket.
Száz lángnyelv támad, száz karjával,
ez az egyszerűbb, üvölt lángjával.

Fegyverekkel él és száz fejével,
ijesztő karmokat nyújt félelmével,
tombol homályban, s szórja villámait,
misem fenségesebb, éli álmait.

A múzsám

Az én múzsám
higgyen, szeressen,
daloljon és imádkozzon,
mert ezért van.
Hát ne korlátozzátok őt,
és általa a költőt,
mert nem marad benne
semmi, ami emberi lenne.

A ruszin költő Ősgyűlölet című, kétnyelvű verseskötetéből, Hungarovox Kiadó, Budapest, 2012.

Fuhl Imre írásaiból

A Výhonky antológia egy 16 éves olvasó szemével

1978-ban csak 16 éves voltam, a budapesti szlovák gimnáziumban épp az első zsengéimet kezdtem írni magyarul, és ha nem lett volna a mérföldkőnek számító *Výhonky (Hajtások)* című antológia és annak a szerzői, az elhíresült „*výhonkárok*“, valószínűleg sosem „vétettem“ volna az irodalom ellen az eredeti anyanyelvemen, nem lettem volna „reményteljes fiatal költő”, és feltehetőleg szlovák újságíró, szerkesztő vagy kiadó sem (ez utóbbiként például a 40 éves Výhonky antológia reprintjéért is felelős). Abban az időben, őszintén szólva, nemcsak a szlovák, hanem más kötelező tantárgyaink sem érdekeltek vagy izgattak minket különösebben. Tanulmányi kötelességeinket csak annyira vettük komolyan, hogy legalább valamennyire megfeleljünk az elvárásoknak és ne bukjunk meg a tanév végén. A felnőttek, főleg a tanárok, persze eléggé megbonyolították az életünket. Az volt az érzésünk, hogy egyfolytában a sarkunkban vannak, a nyakunkon ülnek. Lázadtunk gyakorlatilag minden ellen, főleg az ellen, amit előírtak, parancsoltak nekünk. Néhány gimis-rockert közülünk (talán túlzottan is) befolyásolt a beatkorszak utáni hangulat, a kemény rock, majd punk zene, na és minden, ami ezzel összefüggött. Közben szinte nihilistán elutasítottunk mindent, amit a felnőttek világa valamivel több, mint tíz évvel a rendszerváltás előtt kínálni tudott. Ilyen körülmények között történt, hogy az igazgató úr kiadta az ukázt: önként kötelező elmenni az irodalmi estre a Csehszlovák Kulturális és Információs Központba. Nem csináltunk nagy ügyet belőle, hisz már megszoktuk, hogy időről időre biodíszletet kell játszanunk, hogy a hasonló rendezvények látogatottsága rendben legyen. Ekkor azonban a szervezők elszámolhatták magukat, mert a terem nélkülünk is megtelt volna. Még ha nem is tudatosult bennünk, „ott voltunk” a magyarországi szlovák irodalom (újjá)születésénél.

(2018)

Volt egyszer egy osztály… (20 évvel később)

Volt egyszer egy osztály… – volt persze több is, de az a „leg, leg, leg”, az természetesen a miénk volt. De a miénk, amelyik 20 évvel a Nagy Ballagás után Budapesten és Vácott találkozott, tényleg kivételes volt. Itt nem „csak” a kiváló, összetartó közösségre gondolok, hanem például arra is, hogy néhány sikertelen év után jelentősen feljavította a Budapesti Szlovák Tanítási Nyelvű Gimnázium statisztikáját. A nyolc tanuló közül, akik 1976-1980 között jártak az iskolába, ugyanis mindenki továbbtanult (és természetesen sikeresen be is fejezte a tanulmányait). Nem is tudom, hogy volt-e az iskolánk történetében még egy olyan osztály, amely a továbbtanulás szempontjából ilyen százszázalékos sikert ért el. Nyilván még így húsz év elteltével is büszkéknek kellene lennünk magunkra, hisz az egykori tanárainktól tudjuk, a rólunk szóló „mese“ éveken át így kezdődött: „Volt itt egyszer egy osztály…”. A krónikási hűség kedvéért, illetve a következő generációknak szóló tanulságként azonban meg kell jegyezni, hogy hírnevünket, sikereinket éppen a szlovák nyelvünknek köszönhetjük, amit azért akkoriban egy kicsit mi is lebecsültünk. Hisz ki tudja, mi lett volna, ha akkoriban más szakokra jelentkeztünk volna… Második érettségi találkozónkon kiderült, hogy kiváló közösségünk szétszéledt az ország, pontosabban Közép-Európa egész területén, és napjainkban főként pedagógusokból, vállalkozókból, állami hivatalnokokból, tisztviselőkből és hasonlókból áll. Az egykori szoros barátságok időközben kissé meglazultak. Már gondot jelent megjegyezni, hogy ki, mikor, hol… – él, dolgozik, hány gyereke van, stb… Jólesett meglátogatni a budapesti szlovák iskola új épületét (amiről mi csak álmodoztunk), virágcsokrot tenni az érettségi tablónkhoz és aztán az egykori összeállításban leülni Vácon a fehér asztalhoz (ahová *Alt* Csaba hívott meg minket) és egész nap emlékezni a huncutságokra, diákszerelmekre, az iskolapadra és az álmokra, amelyek közül néhánynak egyre kevesebb ideje marad arra, hogy valóra váljon…

(2000)

Koch Valéria versei Ember Mária fordításában

Szomorú keringő
(Valse triste)

hát a szerelemnek is vége
színes virágágyások
szótalan hervadása

bármerre nézel csak
agyagot láthatsz
bármerre fülelsz csak
mák kotyog gubóban
ideje imádkoznod ma éjjel

vetkőzz le
húzódj be

az élet fut tovább

(1984)

Levél a világ nagy öreg uraihoz
(Brief an die grossen alten Männer der Welt)

szeretnék még élni
gyerekeket szülni

májusban táncolni virágot locsolni
és nem szétesni szépen öregedni
magas kort megérni mint Önök

(1985)

Elégia
(Elegie)

Apám, mondd: szörnyű volt az út a túlsó partra?
Jött a Sötét Angyal, vajon, hogy átkísérjen,
vagy ezt is egyedül kellett már megtenned,
csak kórtermi csempék bámultak hidegen?

Apám, milyen sivár
ez a virágcsodákkal elborított sírod,
melynek alázattal adtad át a tested,
mert csődöt mondott itt a tudomány
s megmenteni még a szeretet sem tudott –

Meg-meglebben előttem kérő arcod.

Mondd, könnyebb ott neked most, bátor szenvedőnek?
Szárnyakat kapva jársz tisztáson, mezőkben
nyíló virágok közt, eltévedt agronómus?
Léted folyama
homokba fúl az űrben.
Felhő lettél, könnyek, eresz csordulása.
Mindenben ott vagy
szerény darabja Te a mindenségnek –
elhangolva mássá.

(1981)

A gyermekkor üveggolyója
(Glaskugelkindheit)

Rég elgurult már
a gyermekkor üveggolyója
s benne egy kislány
szőke eszmélése

a tóban nyugszik
sok éve sápad
dobog még a magva
bár nem süti Nap

Rég eltörött már
a gyermekkor üveggolyója
s benne a kislány
kék szeme sötét ég

behavazva nyugszik
az öröklétben
elveszett ösvény
lelkek homokján

(1978)

Kormos Sándor versei

Csöndváramban

Csöndből húzok magam köré falat,
dobhártyából ajtót-ablakot,
s valahol a hallóküszöb alatt
csöndváramban mélyen hallgatok.

Váram körül feneketlen árok,
túlsó partján hamis dallamok.
Szivárványra hiába is várok,
nem létező hídon ballagok.

Pilisszántó, 1980

Újjászületés

Égzengető szívdobogással
szétrobbantom síromat,
porrá zúzott sziklasírkő
porfelhőkben rám szakad.

Csapra verem sebeimet,
megmosakszom a vérembe,
s újszülöttként megtisztultan
fejest ugrom az életbe.

Földrengető érces hangon
kiáltok egy harsányat,
mint kit élve eltemettek,
s föld méhéből föltámad.

Szomjas tüdőm teleszívom
káprázató napfénnyel,
tűzlobbantó leheletem
sziporkázzék fagy-éjben.

Éhenkórász metszőfogam
belevágom a szép szóba,
csillapítom halálos éhem
igazságot majszolva.

Bajtai László felvétele

Van, aki megvéd

Saját fajtám
nevet rajtam,
hogyha ajkam
anyanyelven sóhajt.

Kérdik nyersen,
hogy van merszem
szlovák versben
ostorozni sok bajt.

Szólj most nyelvem
magyar nyelven,
s add vissza a leckét,
talán akad egy-két
magyar, aki megvéd.

Kinek nem csak
saját nyelve,
hanem mások
anyanyelve is
oltári szentség!

Első szempont

A költő harcol a nyelvéért,
nem dicsőségért, nem bérért.

Látja a sok-száz érdeket,
nem ferdíti a tényeket.

Szól és máris kitör a botrány,
puszta léte forog kockán,

s gyakran torkán akad a szó,
ha felvillan az a ragadozó

torkának ugró éles kés:
Első szempont a megélhetés!

Pilisszántó, 1974

Egyedül

Egyedül maradtam
falakat döngetni,
egyedül maradtam
hegyeket görgetni,
egyedül maradtam.

De sokan maradtak
magukat szeretni,
sötét lelkülettel
csillagot temetni,
be sokan maradtak!

Becker Róbert versei

Hogy hazám vajon van-e?!

Ich habe dir gemalt
eine Blume, ein Haus
Doch nenn ich es
„virág és ház"
Was also hab ich dir gemahlt?
Einem regenbogen blickte ich nach:
„Igen! Egy szivárvány!"
Sagte ich froh.
Was aber hat mich erfreut?
Meine Geliebte!
Still knie ich mich vor dir hin,
kedvesem;
auf deinem Schuh klebt
Staub meiner Heimat –
„hazám pora" seufze ich,
und ach wie egal,
woher du kommst…

Ob ich eine Heimat habe?!

Rajzoltam neked
egy virágot, egy házat.
De azt mondom rá
„Blume und Haus"
Mit rajzoltam hát neked,
Szivárványt láttam:
„Ja! Ein Regenbogen!"
mondtam, s örültem.
De minek?
Kedvesem!
Csendesen lábaidhoz térdepelek,
meine Geliebte;
cípőcskéden hazám pora –
Staub meiner Heimat – sóhajtom,
és jaj de mindegy,
honnan jöttél…

Időtanya

nincstelen napom
nem üzen csöndet
se pirkadó neszt
perceit gyűjti
lefutott szemenként
órák gombolyagára

nincstelen napom
ha felkapom
rendre álljon
havak ezredében
glédájában az évek
hírnöke semmiségnek

nincstelen napom
egyszer még hátrahagyom
kullogó végen feszülő égen
mikor a magány időtlen
nyomába lépve
magam is elmegyek

Beborul

vattacukor még a felleg
török méz szántók felett
ujjbegynyi pocsolyán
napszirmú pipacshad

békalucskos tóvizen
Krisztuskirály buzogány
dohogva bókol
kékbejátszó szél alatt

Szép emlék

nagyanyám néma angyal
mosolya kertünk gallyára akad
kandallós telek hintaszéken
elmálló albumokról olvassa le
szelíd ujjaival a port
pihen pihen pihen
nyugossza Isten békiben

Becker Róbert Fordított világ/Verkehrte Welt című kétnyelvű verseskötete 2014-ben jelent meg Budapesten, a Fővárosi Német Önkormányzat kiadásában

Nagy Kiril

Sárgaházi etűdök

(négy részlet)

Dora mama a tizenkét szögletű, hőálló kávéspoharának belsejében tompán kocogtatta a kiskanalat. Biggyedő ajkairól egy megolvadt filterű csikk csüngött. A kanalat könnyedén cuppantotta le, hisz nagy ellenállásba nem ütközhetett, lévén felső fogai mind hiányoztak négy őrlőt kivéve. Szürcsölt egyet a kávéból, és lágyan rekedt hangján mesélt Darinnak:

– Ezekre, időt pazarolni? Minek? Ugyan már… – és legyintett, majd az üres szipkáért és egy új csomag Melnikért nyúlt, aminek kartonját a konyhai szekrény fiókjában tartotta. – Ezek akkor is vért ontanak, ha az ember párnát nyom a kezükbe és azt mondja, aludjanak. Először csatázni kezdenek, majd egymás arcára szorítva egyszerre fojtják meg egymást. A férfi mindig talál módot hőbörgésre. Jobb esetben. Rosszabb esetben pedig a hónalja alá csap egy egész országot. Mert mondjuk egyszer kiskorában a boltos néni rosszul adott vissza, az anyja meg rajta verte el a hiányzó pár sztotit.

Egy új szálat dugott a szipkába, az öngyújtó szikrázott, és olyan lelkesen szívta a felizzó cigarettát, mintha friss hegyi levegőből próbálna elraktározni magának a rosszabb napokra.

– Hát ez valami tébolyda. És hogy mi hol voltunk, amíg ezek a tökkelütöttek háborúztak? Megmondom, hol voltunk, a konyhában. Na de kérem nem azért, hogy ebédet főzzünk ezeknek a barmoknak, hanem mert ott volt a rádió, amin hallgattuk, hogy élnek-e vagy halnak. Hogy tudjuk, a gyereknek majd mit kell mondani. Nagyapád, ő jóember volt. De hát ő is csak egy férfi. A korok… Mit korok, az egész történelem áldozatai mi voltunk, édesem. Akiknek azt tanították, hogy ezeket a tesztoszterontól fűtött gorillákat követni és támogatni kell. Mert még a legbölcsebb nagymama is arra intett minket, hogy szeressünk, örökké, hallgassunk, mert a nőiség ereje az elfogadásban és gyöngédségben rejlik. Abban a fenéket… Ezeknek a férfiaknak igazság, ellenszegülés kellett volna, meg két kurva nagy pofon. Hiába fejlődtek annyit az elvtársak itt az évszázadok alatt… áh, fejlődtek a francokat. Annyi, hogy most legalább egy rádió- vagy tévébeszélgetésben elöljáró példaként emlegetik az elvtársnőket. De így is maximum csak bálványok vagyunk. Mint valami erdei tündérek, akiknek szavát nem, csupán gyöngéd tapintását érthetik. Azt a tapintást viszont hangsúlyozzák bőszen, interjúkban, bemutatókon, de ha beszélni kezdünk, oldalba böknek, „csak mosolyogj, kedves". A nők pedig igazítanak egyet szoknyájukon, a Városi Áruházban vásárolt szőrmekalapjukat feljebb tolják, és egy vörös mosollyal a kamerába kacsintanak. A televízió másik oldalán pedig fekete-fehéren özönlik ezrekhez, milliókhoz, akik azt hiszik, az a mosoly őszinte. Hát most mondom, nem az. De még mennyire, hogy nem. Ahogy az enyém se, még ma sem, és már nem is lesz.

Dora mama észrevette, hogy Darin alsó szemhéjai kételkedésre emelkednek, ezért egy lágy mozdulattal megsimította a fiú arcát, letörölve az aggályt.

– Rád mosolyognom más, lelkem, az egészen más, tudod. A nőknek sok mosolya van, egy egész paletta. Csak jelenleg nem mi válogatunk a gyűjteményben. De hát mit tehet az ember… reméljük, hogy majd néhány generáció múlva a nők megtanulnak nem muszájból, hanem őszintén mosolyogni. Azért mondom most neked, hogy te jó legyél, ha már ezek a disznók nem voltak. Anyádnak és a többieknek most még nehezebb dolga van, mert ők már elhiszik, hogy egyenrangúak. Pedig korántsem, de nem ám. Bőven nem. Csak hát a szavazati joggal itt kiszúrták a szemünket, akkor elhalkultunk, azóta meg mi van? A nagy büdös semmi, kérlek, az van.

Darinnak most szemöldöke kezdett aggódni.

– No, ne nézz úgy rám, édeském, nem utálom én a férfiakat. Nem csak nagyapád, apád is rendes ember. Mert is volna más lenni… Nagybátyád… az más tészta. De hogy

Nagy Kiril Sárgaházi etűdök című könyve megjelent a Napút Kiadó – Kalota Művészeti Alapítvány kiadásában Budapesten, 2022-ben.

utálom-e őket? Dehogy utálom. Szánom. Nem tehet róla ez a sok isten barma, hogy herével született. Azt meg ezek is csak tanulták, hogy a férfihormont mire használják. Mint ahogy mi se ösztönből fogjuk a fakanalat.

Az egyetem után dolgozni mentem. Méghozzá nem is akárhova, kérem. A lábatlani cementgyárba. Bizony. Akkor már egész jól beszéltem a nyelvet, nyurga voltam, esetlen, a kollégák mégis Szlávmedvének csúfoltak. Az októberi szocialista forradalom 56. évfordulója közelgett, arra buzgólkodott mindenki. Az egyik keverőfiú, az a Gráfel gyerek megsúgta, hogy az egyik titkárkisasszony szemet vetett rám. Hogy is hívták… valami Katinka. Katika!

– Katika – nevetett fel Alek. – Hogy döcög. Ka-ti-ka. Hát ilyen bugyuta nevet se hallottam még, már elnézést.

– Mint a mészkeverő kattogása. Ejj, sok mindenhez értenek ezek a magyarok, de a névadás nem az erősségük, az szent. Szóval ott az ünnepség közeledtével nem is értettem, hogy hogy van ideje bárkinek is szemet vetni rám, nemhogy még nekem időm bárkinek is tetszeni, de az egyik délután leporoltam munkáskabátom és bekopogtam az iroda ajtaján. Katika ott ült tömzsin az asztalánál, egy vadonatúj Silverette írógépen pötyögött. Nem tudom, honnan a fenéből szerezte a japán masinát. Oly kecsesen kattogott a sárga írógép, ahogy az eső szokott kopogni a tetőablakon. Kezitcsókolomoztam, aztán a kezét csókoltam, utána a száját.

– Maga kujon. És még maga mondja, hogy nem volt szerelmes?

Én kérem az nem voltam. Ez csak úgy történt. Én igazán nem tehetek róla. De nem emiatt mesélem ám. Hanem másnap mikor munkába mentem, a Gráfel már rohant elém, hogy menjek gyorsan, mert valamit mutat. Berohantunk a C szárnyba, ahol a kemence volt. A gépek álltak, a munkások is. Csak a neoncsövek üveges kattogását lehetett hallani. Mindenki ott volt, a vezetőségtől kezdve mindenki, még a hőcserélő toronyból is átjöttek. Úgy sorakoztak a rácsos körfolyósókon mintha egy seregélyraj pihenne a vezetékeken.

– Mi történt? Ne csigázzon, mondja már!

Szóról szóra ezt suttogtam, miközben a Gráfel gyerek trikóját téptem. – Darin imitálta, mintha valakit megragadna és megrázna, hogy beszéljen végre.

– És?!

Gráfel a kemence közepére mutatott. A finomra őrölt mészkőhalmok között ülepedni kezdett a por, és akkor megláttam. Ott állt Katika. Szürkén, feldolgozva, vaskos cementteste Lenin-szobrokat megszégyenítve feszült a hatalmas csarnokban. Az égetés és őrlés olyan mesterien sikerült, hogy az igazgató megegyezett a családdal, hogy Katikát a gyár bejáratánál állítsák ki.

Apámat elvitték. Már nem emlékszem, kik. Talán a párt, az ÁVO vagy a rendőrség. Valamelyik rendszer, mindegy is, a szcenário mindig ugyanaz: mozdulatlan gyerek, zokogó feleség, akinek a karjaiból kell kitépni férjét, aki csak nyugodtan biccent, eressz, mire a nő hisztérikusan a földre rogy és a gyerek lábához kúszva a bokájába karol.

Darin úgy beszélt, mintha olvasná. A szavak folyamatosan jöttek, mindegyik helye biztos volt a mondatban, nem kellett gondolkoznia.

– Apámat tavasszal vitték el, nekem azt mondta, két hét múlva jön, én pedig pontosan két héttel később láttam a kivégzését a televízióban. Az egészet a Levszki-szobor tövéhez rendezték, de rájöttek, hogy a párhuzam nem megfelelő, mert a hazaárulókat mégse az elnyomó törökök által kivégzett nemzeti hős lábánál kéne lepuffantani, ezért az utolsó pillanatban átszervezték az egészet a Nemzeti Operettszínház tövébe. A nemzeti adó, a kettes csatorna élőben közvetítette, a hírbemondó pedig az egészet úgy konferálta, mint egy félfontos futballmeccset, szurkolva a katonáknak, találgatva, melyik fegyver van töltve. Az igazság az, hogy mindegyik töltve volt. És ezt a katonák is pontosan tudták. Elárulta őket a rémületbe fojtott félmosoly, amikor az operatőr lassan végigment rajtuk nagyközeliben. Másnap az iskolában senki nem beszélt a történtekről, pedig azt hittem, majd sorban jönnek az osztálytársaim gratulálni, mekkora hős az én apukám. De semmi. Viszont a házunkban lakó gyerekek napközi után kivégzőset játszottak az udvaron, és én önként jelentkeztem, hogy leszek az apukám, hadd legyek, mert én jól tudom utánozni. Például, hogy hogyan rágta a cigi filterét, amikor újságot olvasott a rádió mellett koraesténként, vagy hogyan vette fel a cipőjét ugyanabban a fotelben, mielőtt munkába indult. Mindig erősett húzott a cipőfűzőn, és masni helyett csomót kötött a két ívből. És mikor a közvetítés napján a kisszőnyegen álltam, az öreg

tévé szürkén vibráló fényei előtt, apám minden mozzanatát megjegyeztem. A közös emlékeink helyére írtam őket. Az élére vasalt ölében töltött délutáni meséket felcserélte a térdeléstől kopott, még a fekete-fehér képernyőn keresztül is barna nadrágja, ami előtt megkötözött, ökölbe szorult keze lógott. A családi fotókhoz való összeterelést felcserélte a sorfal, a „mondd, hogy csíz"-t az állam ellen elkövetett merényletek listájának felolvasása. A fényképezőgépből felnéző kacsintását a lesütött szeméből poros arcán görgő egyetlen könnycsepp váltotta fel. A hetedik, utolsó együtt töltött születésnapon megsárgult ujjaival ügyetlenül próbálta a gyertyákat a túlédes cseresznyetortába állítani, de azok sehogy se akartak megmaradni, ezért egy ideges mozdulattal a torta közepébe döfött, amitől megbillent az asztal, apám pedig egyensúlyát elveszítve a mellkasához passzírozódó tortával rámesett, az kilapult köztünk és minden irányba fröcskölt a rózsaszín krém. Órákig nevettünk. Ezt az emléket a golyótól való lassú összecsuklásra cseréltem. Egy jól kidolgozott koreográfiára. A lövéskor összerezzent, jobb válla a falnak lökődött, nyaka előrecsuklott, lábai pedig mint egy gyöngéd bajtárs, lassan földre engedték felsőtestét, a színház falához ültették, és végül fáradtan azok is eldőltek. Sokszor gyakoroltam még aznap este a mozdulatsort, a falnál, ahol mindig a magasságomat mérte a lexikonnal. A tengernél süttetett testét, barna bőrét és őszülő mellkasszőrét pedig a fehér ingét lassan feketére festő vére írta újra, amit olyan hosszasan mutatott a kamera, hogy még egy reklámszünet is belefért. Mosószert reklámoztak, egy velemkorú kisfiú evett csokoládét, és az anyukája egyáltalán nem haragudott, amikor összecsokizta a fehér pólóját, mert a csodaszer azonnal kihozta a makacs foltot. Reklám vége, addigra apám mellkasán már olyan 4 centivel volt nagyobb a folt sugara, és tudtam, hogy nincs az a mosószer, amit azt valaha kihozná. Anyám akkor ért haza, berontott a bejárati ajtón, egyenesen hozzám rohant, felnézett, és meglátta a foltot a tévében. Apámhoz hasonló mozdulattal csuklott össze, és úgy szorította a bokámat, mint két héttel azelőtt férjét, akit a karjaiból téptek ki. A ház udvarán végül a kivégzős játékból veszekedés lett, mert senki nem akart katona lenni, mindenki összerogyni akart, és amíg a többiek vitáztak azon, ki halhasson meg, az egyik alsós fiú felemelte karjait, egyik szemét behunyta, a másikkal célzott és lőtt. Ahogy a karjai hátrarándultak, én felidéztem a lövést, és lassan összecsuklottam a tölgyfa lábánál. A koreográfia minden elemét precízen követtem. Összerezzenés, jobb váll a falhoz, nyak előre, láb lassan rogyaszt, felsőtest ereszkedik, ül, láb dől. Zseniális alakítás volt, azóta se álltam fel.

Valaki felvette a televízióból a kivégzést, és névtelenül elküldte nekünk. – folytatta Alek. – Nagynéném, anyám nővére kotyogta el, hogy ki volt az. Egy távoli unokatestvér, bosszúból, amiért annak idején apámék nem neki adták a portaszolgálati állást a pártházban. Miután a mamával megnéztük a felvételt, nem szóltunk már többé. Egymáshoz nem. Ő tovább keményedett, gyémánttá, onnantól csak a nappaliban ült mozdulatlan. Két számmal kisebb szőrmebélésű papucsában, bokáján a zokni buggyanva gyűrődött, lábait pedig térdtől világoskék hálóingje takarta. A rádió konstans ontotta a híreket, egy perce sem kapcsolta ki. Ült, mereven bámulta az ütött-kopott parkettát, és a hírtől függően formálta arcát. Ha tőzsdei csődről beszéltek, ajka kissé legörbült, homloka összeráncolódott, szemöldöke középre zuhant, az úszóverseny eredmények hallatán győztestől függetlenül elmosolyodott, fejével igenlően bólintott, ha az új kormányrendeleteket olvasták, akkor éppen csak cöccögésnyire nyitotta száját, és szemét egyszer körbeforgatta. Aztán egy napon felállt és kiugrott az ablakon. A szemem láttára, éppen a munkából értem haza. Mielőtt a teste földet ért volna, egy galambsereg vetette rá magát, koszos csőreikkel összecsípték otthonkáját és a magasba emelték. Nagybátyám az ablakon kihajolva üvöltött utána, hogy *mi a picsát csinálsz, jössz vissza de azonnal*, de anyám csak bárgyún lebegett, a galambok pedig izzadva nekiindultak. Nem ment el örökre. Esténként gyakran láttam az ablakom előtt lebegni. Ott, a hetedik emeleti szűk ablakok előtt a sötétkék fényben, összepisilt hálóingjében. A galambok megritkult szárnyai még mindig tartották. Olyankor lábujjhegyen átosontam a nappaliba, ölemre emeltem a rádiót, a szobámban pedig a konvektorra tettem és felhangosítottam. Az ablakot résnyire nyitottam, úgy hallgatta a napi hírek ismétlését. Tőzsdei csőd – ajak le, homlokon ráncok, szemöldöke középre, bólintás; új kormányrendeletek – cöccögés, szem körbeforgat. Mindig az úszóverseny eredményeit vártam, olyankor mosolygott. A köztünk lévő ablaküvegen tükröződve pedig olyan volt, mintha engem bámulna, és az a poshadt mosoly nekem szólna. Átnéztem tükörképén, az üres szemgödrökbe. Aztán kikapcsoltam a rádiót és visszafeküdtem a takaró alá. Máig eljön hozzám. Ma is meglátogatott. Könnyű, aszott testét ugyanolyan nehezen emelik a megvénült galambok. Otthonkáját megette a nap és a viharok, a csőrök már kiszáradt testbe kapaszkodnak.

„Ember és polgár vagyok”

Jerzy Snopek Petőfi versfordításaiból

Nem ért engem a világ (részlet)

Nem ért engem a világ!
Nem fér a fejébe,
Egy embernek éneke
Hogy lehet kétféle?
Hogy dalolhat az jelenleg
Szívrepesztő bánatot,
Ki elébb egy pillanattal
Úgy örűlt, ugy vígadott?

Ember és polgár vagyok.
Mint ember mi boldog!
És mint polgár, lelkemen
Mily keservet hordok!

(…)

Pest, 1846. november 20. után

A bánat? Egy nagy oceán

A bánat? egy nagy oceán.
S az öröm?
Az oceán kis gyöngye. Talán,
Mire fölhozom, össze is töröm.

Az ember ugyan hova lesz?…

Az ember ugyan hova lesz?…
Sokrates,
Ki a mérget megitta,
S hóhéra, ki a mérget neki adta,
Egy helyre mentek mind a ketten?
Oh lehetetlen!
És hátha… hátha…
Mért nem láthatni a másvilágba!

Szalkszentmárton, 1846, március 10. előtt

Nie rozumie mnie świat (fragment)

Nie rozumie mnie świat.
Nie mieści się mu w głowie,
Jak może różne pieśni
Śpiewać ten sam człowiek.
Jak może ten co wczoraj
Cieszył się jak szalony,
Uderzać tak bolesne,
Serce szarpiące tony?

Człowiek i obywatel,
Jako człowiek szczęśliwy,
Jako obywatela
Ból dręczy mnie straszliwy!

(…)

Smiutek? Jest wielkim oceanem

Smutek? Jest wielkim oceanem.
Czym jest radość?
Perełką na dnie.
Ledwie wydobędę, już przepadnie.

Dokąd człek zmierza

Dokąd człek zmierza za żywota kres?…
Czy Sokrates,
Który wypił cykutę,
I kat jego, który podał mu trutkę,
W tym samym miejscu znaleźli się po śmierci?
Och, nie! Zbyt wiele rozpaczy…
A jeśli… jeśli…
Czemu zaświatów nie można zobaczyć?!

A verseket Trojan Tünde válogatta. Jerzy Snopek lengyel fordításai a „Sándor Petőfi – Lutnia i miecz” című kötetből származnak, mely a Biały Kruk kiadó gondozásában, 2019-ben jelent meg.

Hány csepp van az óceánban…

Hány csepp van az óceánban?
Hány csillag az égen?
Az emberiség fejin hány hajszál van?
S hány gonoszság szivében?

Igazság! alszol?

Igazság! alszol? vagy meg is halál?
E férfi méltó volt rá, hogy nyakáról
Aranylánc függjön; s íme a helyett
Ő függ, ő függ… a hóhér kötelén.
S ennek nyakában aranylánc van, pedig
Hóhérkötélen kéne függnie. –
Igazság! alszol? vagy meg is halál?

Szalkszentmárton, 1846. március 10. előtt

Az erdélyi hadsereg

Mi ne győznénk? hisz Bem a vezérünk,
A szabadság régi bajnoka!
Bosszuálló fénnyel jár előttünk
Osztrolenka véres csillaga.

Ott megy ő, az ősz vezér; szakálla
Mint egy fehér zászló lengedez;
A kivívott diadal utáni
Békeségnek a jelképe ez.

Ott megy ő, a vén vezér, utána
A hazának ifjusága mi,
Igy kisérik a vén zivatart a
Tengerek szilaj hullámai.

Két nemzet van egyesűlve bennünk,
S mily két nemzet! a lengyel s magyar!
Van-e sors, amely hatalmasabb, mint
E két nemzet, ha egy célt akar?

Egy a célunk: a közös bilincset
Összetörni, melyet hordozánk,
S összetörjük, esküszünk piros mély
Sebeidre, megcsufolt hazánk!

Küldd elénk, te koronás haramja,
Légiónként bérszolgáidat,
Hogy számodra innen a pokolba
Holttestökbül építsünk hidat.

Mi ne győznénk? hisz Bem a vezérünk,
A szabadság régi bajnoka!
Bosszuálló fénnyel jár előttünk
Osztrolenka véres csillaga!

Bánfihunyad, 1849. március 26-27.

Ile kropli…

Ile kropli jest w oceanie?
Ile gwiazd w niebie?
Ile włosów na głowie ludzkości?
Ile w sercach podłości?

Sprawiedliwości śpisz?

Sprawiedliwości śpisz? Czyś już jest martwa?
Ten człowiek zasłużył, by na jego szyi
Zawisnął złoty łańcuch, a oto
On sam zawisł… na sznurze kata.
Tymczasem na jego szyi wisi złoty łańcuch,
Choć on sam winien wisieć na sznurze kata.
Sprawiedliwości śpisz? Czyś jest już martwa?

Armia siedmiogrodzka

Zwyciężymy wszak Bem naszym wodzem,
Mistrz wolności, ludów obrońca!
Blaskiem zemsty pulsuje przed nami
Ostrołęki gwiazda krwiawiąca.

On na czele, jego broda biała
Niczym biały sztandar powiewa,
Niczym symbol wywalczonej glorii
I pokoju, który nas czeka.

On na czele…stary wódz, a za nim
Idzie młódź ku ojczyzny chwale;
Tak starego Zefira prowadzą
Oceanów łagodne fale.

Dwa narody w nas się zjednoczyły,
Dwa narody: polski i węgierski,
W tym przymierzu mam dosyć siły,
By do bojów stawać zwycięskich.

Cel nasz wspólny: pokruszyć kajdany,
Niech zostaną rany i blizny,
I skruszymy, z serca przysięgamy
Na bolesne rany ojczyzny!

Wyślij na nas, ty łotrze w koronie,
Legion swoich płatnych sługusów,
Byśmy mogli ci most zbudować
Wprost do piekła, łotrze, z ich trupów.

Zwyciężymy wszak Bem naszym wodzem,
Mistrz wolności, ludów obrońca!
Blaskiem zemsty pulsuje przed nami
Ostrołęki gwiazda krwiawiąca.

Forrás: „Głos Polonii"

Milosevits Péter

Ex cathedra, zakóban

– Zakó? Esküvőre mész?

Egyetemi kollégák csodálkozó gúnymosolya és néhány kolléganő elismerő csettintése:

– Na végre!

– A zsebek miatt kell – magyarázkodtam szerényen.

Nem volt könnyű megfelelőt találni. Végül az egyik belvárosi használtruha-bolt pincéjében szúrtam ki egy kissé viseltes, de még nem rongyos *külföldi* zakót. Ebben talán nem leszek olyan, mint a végrehajtó.

Próba közben a tükörbe pillantván, kővé dermedtem.

– Ez Mick Jagger zakója! Ezt viselte, amikor John Lennonnal bulizott, s egy lesifotós lekapta őket.

– Ha maga mondja… – vont vállat az eladónő, s kicserélte az árcédulát.

*

Magam kerestem a bajt. Minek kellett hűbelebalázs módjára meghirdetnem a trükkregény-szemináriumot?

„Jössz Hűbele Balázs órájára?" „Jövök, csak elszívom a cigit."

Amíg nem fújom kívülről az összes nevet, regénycímet és évszámot, a zakóm zsebeiből fogok puskázni. Jobb zsebemben a világirodalom, bal zsebemben a magyarok, belső zsebemben a szerbek. (Ha a jugók nem verik szét az országukat, most néhány mellényzseb is kellene.)

Beöltöztem, aztán… Ahogy a Móricka elképzelte!

Egyetlen egyszer sem sikerült kihúznom a megfelelő cédulát. Rodolfo ügyesebben manipulált a kártyával, mint én a regényekkel.

Fontolgattam a hordozható számítógépet, de féltem, hogy a bölcsészkaron kiröhögnek. Persze mit számít, ha a zakóm zsebeiből virító cetlik miatt úgyis vigyorogni fognak?

De nem vigyorogtak. Vagy ha mégis, akkor nem a zakóm miatt, hanem a szavaimon, ha a szakzsargonban elvetettem a sulykot. Például amikor a trükkregény-szeminárium első perceiben bevallottam, hogy tisztában vagyok a „trükk" szó negatív akusztikájú immanens konnotációival.

„Mit brekeg a krapek?"

Megpróbáltam másképp:

– A „trükk" szónak rossz mellékzöngéi vannak. Kérem, soroljunk fel néhányat!

– Svindli. Bunda. Átverés. Kicseszés.

– Köszönöm! Remek. Ezzel szemben, én a „trükkregény" kifejezést nem értékkategóriaként használom, hanem olyan semleges szakkifejezésként, mint a „kalandregény", „családregény", „történelmi regény".

Hagytam, hogy ezt megrágják, majd folytattam:

– Trükkregénynek nevezem azokat a regényformájú prózai műveket, melyek szerzője elveti a történet elmondásának egyszerű módjait, s olyan információkat iktat a könyvbe, melyek révén az a látszat keletkezik, hogy az éppen olvasott szövegnek van egy másik létformája is, s a kezünkben tartott regény csak változata egy állítólagos, általában fiktív „eredetinek". A fiktív vagy valóságos eredeti és a kezünkben tartott szöveg viszonyát tekintve két alapvető trükk létezik: 1. egyszerűbb esetben a fiktív eredeti megegyezik az éppen olvasott regénnyel (áldokumentum-regény), 2. bonyolultabb esetben a fiktív eredeti része vagy tárgya a bonyolultabb elbeszélői játéknak (regény a regényben, regény az éppen íródó/olvasódó regény írásáról).

Megvártam, míg befejezik a jegyzetelést, aztán hozzáfűztem:

– Mindazonáltal valljuk be, hogy a klasszikus regény is átverésen alapul. Tolsztoj például mindenkit átver azzal, hogy úgy tesz, mintha tudná, mit gondol Anna Karenina a férje füleiről. Honnan tudhatná ezt Tolsztoj? A trükkregény abban különbözik a normál regénytől, hogy leleplezi az átverést, vagyis önmagát mint trükköt. Éppen ez a leleplezés az a trükk, amely azt a benyomást kelti, hogy itt nincs trükk… Világos?

„Holnap átiratkozom Az ószláv félhangok *című szemináriumra."*

– Végezetül – tapogattam a zakóm zsebeit – hangsúlyozni szeretném, hogy a trükkregények között világirodalmi csúcsok lapulnak.

„Lapulnak a csúcsok? Hogy fogunk ebből levizsgázni?"

*

A bevezető okoskodás után azt javasoltam, hogy a trükkregény kérdését közelítsük meg egy irodalmi kísérlettel.

– Ki-ki képzelje magát regényírónak. Úgy. Remek. Hogyne, lehet zakó nélkül is. Pulcsiban. Sőt gatyában is. Hé!

Lecsillapodtak, én pedig ismertettem a kísérlet lényegét:

– Kérem, hogy mindenki írjon vázlatot egy regényhez, amely arról szól, hogy ülünk az egyetemen, s a tanár azt kéri, hogy írjunk vázlatot egy regényhez, amely arról szól, hogy ülünk az egyetemen, s a tanár azt kéri, hogy írjunk vázlatot egy regényhez, amely arról szól…

Megértették. S amikor fogadni akartam velük, hogy nem lesz két egyforma regényterv, azt felelték, hogy tudják. Szerintük sem lesz két egyforma terv. Kivéve, ha egymásról puskáznak.

Ám eszükbe se jutott csalni. Élvezték a bulit. Megfűztek, hogy adjam fel házi feladatnak. Mert ihletet akarnak gyűjteni!

Na ja. Vagy lógni a következő óráról. Esetleg végleg elmenekülni a trükkregény-szemináriumról.

De nem menekült el senki. S mindenki megírta a leckét.

Van itt minden: részletes életrajzi bevezető, lírai tájleírás, indulás előtti sminkelés, metrókaland a jegyellenőrökkel, évfolyamtársak bemutatása… Tücsök-bogár. Végül egy meglepetés.

A szemüveges diáklány dolgozata

Jelentkeztem a trükkregény-szemináriumra. Gondoltam, megnézem, mi ez a marhaság. Még nem tudom, milyen lesz, csak az első órán vagyunk túl, de a tanár érdekes arc. Ócska zakót hord, mintha turkálóban vette volna. Kiderült, hogy tényleg. Mert amikor kivittem az indexemet a félév eleji aláíráshoz, elkezdtem tüsszögni. Allergiás vagyok a naftalinra! A pasi a bolhapiacról öltözködik. (Talán csak a tornacsukája eredeti. Habár az se mai darab.)

Amíg a zsebkendőmet kerestem, ő engem parodizált:

– Hapci-hapci!

Nem tudtam, mi ütött belé. Csak később jöttem rá, hogy nem bírja a macskaszőrt. (Nagyon sajnálom, de én akkor sem fogom kidobni a cicámat, ha a trükkregény-szeminárium takonyba fullad.)

Aznap este találtam a táskámban egy kéziratot. Négyrét hajtott papír, méretéből és szagából ítélve, sokáig lapulhatott egy molyirtóval kezelt ruhadarab zsebében.

Úgy került hozzám, hogy véletlenül hozzáfogtam az indexemhez, s a táskámba dobtam. Nem tudom, hol történt: a büfében, a könyvtárban vagy a tanteremben. Máshol nem vettem elő az indexet.

A papír egyik oldalán *(1)* egy regényvázlat, a másikon *(2)* egy személyes jellegű jegyzet olvasható (bár lehet regényrészlet is).

Az alábbiakban változtatás nélkül közlöm a két szöveget.

(1)

Trükkregény a trükkregényről (szerkezeti vázlat): tanulmány a trükkregényről, plusz jegyzetek a tanulmány írójáról, aki éppen egy trükkregényt ír a trükkregényről. A tanulmány tudományos jellegű, a jegyzetek regényszerűek: szereplők, idősíkok, helyszínek és stílusok keverednek benne, csak a szerző nevében beszélő alak ugyanaz, bár folyton más és más nézőpontból látjuk őt.*

** Sajnos nem tudtam megállapítani, hogy az „író" azonos-e a „szerzővel".*

(2)

Az a szemüveges csaj egész előadás alatt kerek szemmel stíröl engem. Biztos felismerte rajtam Mick Jagger zakóját. A mai fiatalok buknak a hatvanas évekre. Retró, vagy mi az ördög. Óra végén rákérdezek.*

** Nem derült ki, mi a hézag. Amikor ki akartam őt faggatni, mindkettőnket olyan tüsszögés fogott el, hogy a csaj elmenekült. Aztán e-mailben megírta, hogy ezentúl a hátsó padban fog ülni, mert nyilván allergiás vagyok a macskájára. Ő pedig nem bírja a naftalinszagot. Sajnálja, mert a zakóm nagyon fess.*

Nemzetiségi költők hangján

Kjoszeva Szvetla/ Светла Кьосева versei

Szótlan levelek

a macskakövön,
tiszták, melegek,
dől a fényözön;
hevítik hajam,
vállam remeg, süt,
ragyog nyakamban
vértelen testük.
Foglyok az őszben –
végzetes napok –
dal, eltűnőben,
gyanakvás vacog,
felhők menekülnek,
aszaló nyár van,
madárnép ül szent
várakozásban.

Körforgás

Elsápadnak a színek sorra,
lassan megcsöndesül az őszvilág.

Arcom szél paskolja pirosra,
a reggel a hűvöst felölti már.

Nem dől össze, nem a világ, nem,
vágyak, bosszúk tábortüze se gyúl,

Íme, a levelek a fűben
Hallgatják a földet és alkonyul.

A csönd tonnái alatt nyögve
köröz, köröz az üres ég

madarak nélkül; mert örökre
elsuhogtak múltjuk fölé.

(Utassy József fordításai)

Безмълвни листи…

Безмълвни листи
стелят паважа,
сухи и чисти
в лятната жажда;
парват косите,
рамото тръпно,
в дланите свити
хрусват безкръвно.
Пленници в есен -
дни неизбежни -
чезнеща песен,
съмнения скрежни;
стаени облаци,
бягащо лято,
спрели са птици
в очакване свято.

Кръговрат

Бледнеят багрите, утихва
след хукналото лято есента.

Спокойно вятърът те милва,
с прохлада се намята утринта.

Не рухват светове, не лумват
пожарища с желания и мъст,

полягат листите в тревата
и се заслушват в помнещата пръст.

От тишината натежало
кръжи опразнено небе

без птици, отлетели в стари
неизживени светове.

Wartezeiten

ich warte auf ein Lebenszeichen
von dir
Vor allem darauf,
dass du mir Wartezeiten
durchbrichst
durch einen Besuch
eine E-Mail
einen Anruf
dass du sagst
gleich bin ich bei dir

ich warte auf Zeiten
die ähnliches versprechen
nicht auf Wartezeiten
angewiesen
wartend mich zu definieren
auf einen Brief
eine Begegnung
jenseits einer erwartenden Haltung

ich warte darauf
nicht mehr warten zu müssen
zu handeln, zu fühlen
ohne der ausgrenzenden Last des Wartens
dies alles Aufgeben-Wollen
auf einen Funken Selbstvertrauen?
das Leben locker zu bestreiten?
einfach nur so

Bajtai László felvétele

verblendet

wir haben uns verzettelt
in verzweifelten Zeiten
der Sehnsucht
unsere Wahrheit
scheint jetzt verlogen genug
aber damals brachtest du
den durch die Sonne gefluteten
Raum in sekundentakt
zum Stillstand
dein Strahlen war
tausendfach blendender
heute scheint es verlorene Zeit
von damals

Zuspruch

sage etwas
sprich zu mir
mache meinen stillen Zeiten
ein Ende
damit ich aufhören kann
mir selbst zuzureden

wesentlich

an einen lauen Spätsommerabend
erinnerte ich mich
es war tiefster Winter
mit Kälte und Schnee
ich ersehnte den Frühling herbei
es könnte ja schon glatt Spätsommer sein
doch blieb der Winter noch
um mich länger zu qälen
durch diese lauwarme Erinnerung
einer trunkener Berührung

Kniefall

der Asphalt umarmte meine Schritte
und mehr noch
ich stolperte und stand wieder auf
doch war ich gezwungen zu denken
dass vielleicht Niederlagen
alle Menschen wachsen lassen
somit auch mich

Kreisend

von zu Hause bis nach Hause
führt mein Weg
jeden Tag
im Quadrat kreist mein Körper
um sich erschöpft am Abend
auf einen Kissen schon wieder einmal
auszuruhen

letztendlich

letztendlich
holt dich der Tod
und die Nachrichtensendung
wird weiterhin ausgestrahlt
mit Gewalttaten, Kummer und Nöten
mit Neuzuwachs am Zoo
du hörst es aber nicht mehr
wie töricht die Welt weiterhin tut

A holokauszt emlékére

Harapj önmagadba a csont és húskupacba,
hogy eszmélj!
Vérben úsztak a virágok,
és lángra kaptak a rózsák,
s a szél hordta jajkiáltásukat
puskaropogás kísérte kéjjel.
S te, ember, a világ szabad embere, akkor, hol fitogtattad
értelmed és érzelmed zászlaját?
Te eltompultan, némán tűrted,
hogy tehervonatok zakatoljanak
elméd elrozsdásodott sínjein.
Te is ott voltál gondolataid aljas szándékával
a vagonok terelésénél, mint most is,
amikor csírája a gonoszságnak
burjánzik a világban. Te most is,
mint akkor, hagyod, hogy a gyenge virágokat
eltiporja a gonoszan kavargó szél?
Ember, harapj önmagadba a csont és húskupacba,
hogy eszmélj, és óvd a virágokat!

Káosz

Hebrencs infók divatja
zúdul a köztudatba.
A tudatlanság nyíltan
éli világát, MA megfizetik
a bolondok kútba dobott köveit,
mert jól tudják az Urak, hogy azokat,
száz okos sem tudja kivenni a mélyből.
Most ott lent építkeznek,
alaptalan várakat vizionálnak,
és hogy a felszínt elérjék,
előbb talán iskolapadban kéne ülniük.

Kirakat

Kirakat alatt a Körúton
kutyamódon az ember
halkan nyüszít, szólni nem mer
talán feladta már, hogy ember

Merre repülnek sóhajok
ezrek lelkekéből a vágy
talán jó lenne kényelmes
otthon, szolid megvetett ágy.

De ki törődik most ezzel?
Hazafiság duzzad a mellen
s büszkék vagyunk bűnhődve
piros, fehér, zöld mezben...

Emlékszel?

A kis házak mögötti nádasra,
és a zöld gyepre, ahol ültünk?
Tambura szólt akkor s hittük,
hogy a szerelem ölelt lázasra.

Tombolt bennünk a vágy és a félelem,
egyik se kellett, győzött az értelem,

kislány maradtál, hajlékony gyerek,
emléked halántékomban pereg,
gyáván, okolva magam,
szamár voltam, ennyi a szavam...

A közeljövő jóslata…

Mint sebzett
zuhanó madár
irányt vesztve
tehetetlenül
bukdácsolsz
menthetetlenül
s majd vesztedre
jönnek agarak
vicsorognak az agyarak
s nem menekülhetsz
jobbra vagy balra
középen is zárták az utat
s majd, ki utánad kutat
látni fogja
vér fröccsent a falra
mert a kitenyésztett falka
a véredre lesz uszítva…

Tavaszi idill
(Jarná idyla)

Örömmel felzúgtak a
hegyek és ígérték, hogy
jön már a tavaszi világ.

Az idő nagy szekere
elvonszolta a telet,
víz mosta a kocsi nyomát.

Sütött a nap melege,
kikelt a fű serege,
sok madár fújta a zenét.

Csiriplő nótájukat
erdei visszhangjukat
a szellő vitte szanaszét.

A kerti almafákon
hintáztatja az ágon
a szellő a rügycsapatot.

A nap a hóvirágnak,
szeretett virágának
a kertben egy puszit adott.

Esténként
(Po večeroch)

Esténként,
amikor töredeznek a gondolatok,
úgy raknám össze a szavakat,
hogy magukra találjanak,
akik nem tudják,
hogy ők már nem ők,
hogy levessék
az alattomos múltban megkopott,
kicsinyhitűségtől átázott ingüket.

Esténként,
Mikor a fáradtság álomba süllyeszt,
szavaimmal
beleharangozom
a sűrűsödő sötétségbe,
nehogy nekem örökre
elaludjatok.

Esténként,
mint fáklyák égjenek szavaim,
hogy borostyánfényüknél lássátok
sötétségetek árnyékában,
hogyan álmodom – rólatok.

Őszi dal
(Jesenná)

Lement a nap
sötét függöny mögé,
szomorú fűz
hajlik a víz fölé.

Ágairól
latyakos lé locsog,
a folyóban
a víz vadul robog.

Folyó partján
csupaszon áll a fűz,
a hűvös szél
sárga levelet űz.

A szürke köd
lopakszik mint a csősz,
hegyek mögül
közeleg már az ősz.

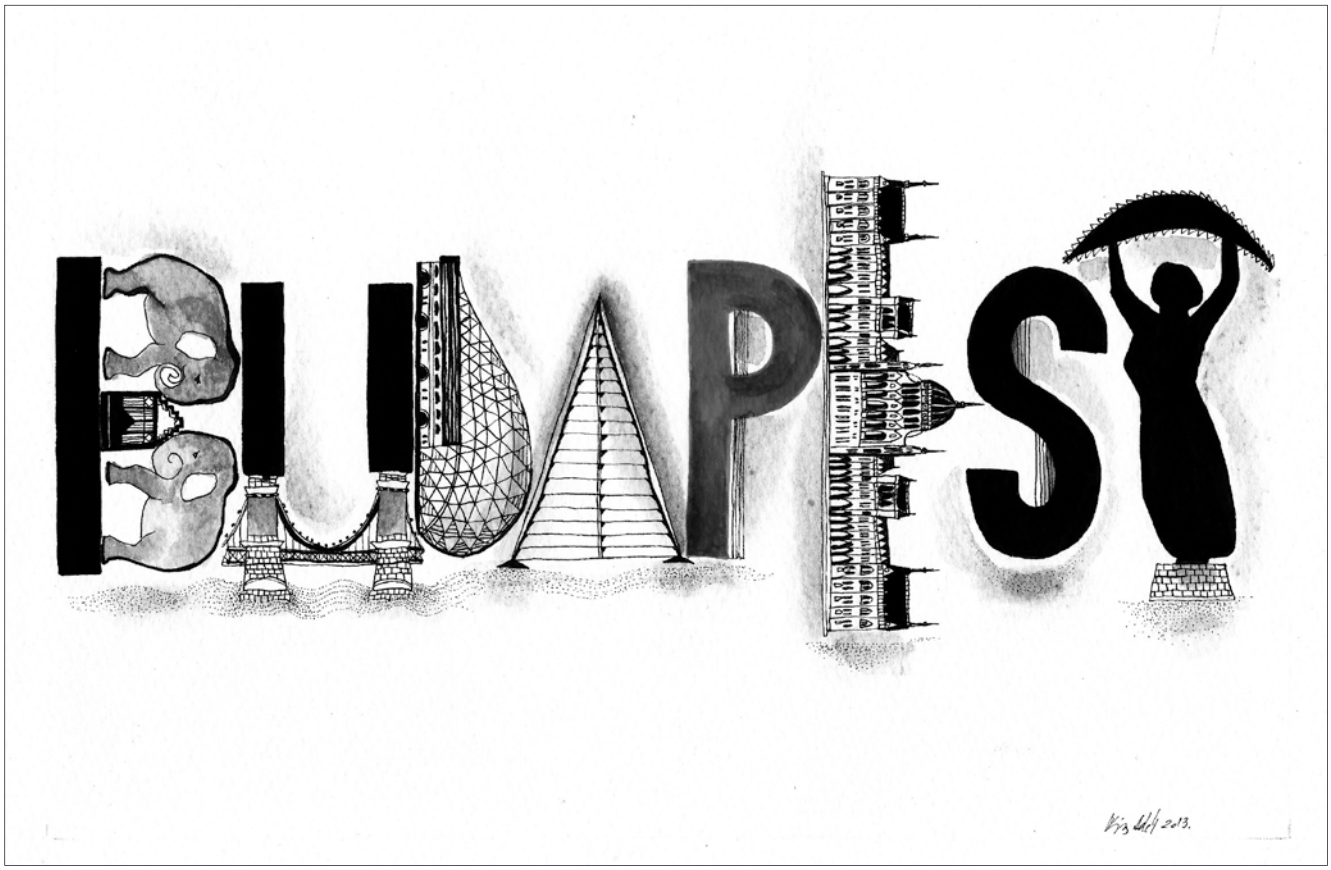

Kiss Adél grafikája

Pikkelyes didergések

üresség ébreszt
könny csöpög az olvadt jégről,
csendesen pereg
a tél a tájat
fagybilincsbe zárja
szívemben
vastagodik a zúzmara
jégtáblák
táncolnak a folyón
szél bolygatja
a fák lombjait
pikkelyes didergések
metszik ligetek
fagyos fényét

Csönd és szó

beszélgetéseink a csöndön
át vezetnek a hallgatásig
szívverésünk titkos beszéd
a tudat álmot vasal szemünkre
arcunkon kutatjuk a lélek domborzatát
életünk egymásba némult

Álmodozás

van úgy az ember,
hogy álmodozni vágyik,
mégsem jut messzebb:
csak a valóságig

Magamba fordulva beszélek veletek

Engem is nyomnak már az évek
Keresek magamnak nyugodt menedéket
Hogy merre megyek, nem nagyon tudom
Változó bánat az arcomon

Magamba fordulva beszélek veletek
Egyhangúan hull minden évem a feledésbe
Időm lezúdul gyorsuló iramban
Az emlékek burjánzanak, s nincs helye a szónak

Bánatok és derűk folyton üzennek

Neonok között feljött a Hold
Bazsalikom illatáról álmodozom

Lassú ősz lüktet minden ízemben
Bánatok és derűk üzennek

Futok tűnő égi fények után
Bolyongok az álmok partján

Mindig félúton mindig közben
Mint jégbefagyott víztükörben

Barátság

Apró gondolatok
a folyóirat 15 évéhez

Idő szólogat
– vágyak, álmok
beérett tettek.

Másság – magány
ablakot tör
kaput nyit.

Eszme él
reményt nyújt
teret ad a hit.

– Út és cél
teszteli a lét!

Tisztelet
bizalom
Barátság
– békesség!

Belefér
jól megfér
a dicsértessék.

Nincs alku
habozni tilos!

Ha küzdeni kell,
fejet fel!

A gyenge
önmagával felesel.

Cél erőt lehel
visszhangozva
reá felel.
Bátor vetekszik
meggyőződésből
cselekszik.

Egység
nemzedékeket
szólogat.

Falat bont
– bánatot old!

V menšinovom prostredí…

na margo konferencie
„Slovenčina v menšinovom
prostredí II."

Starčekovia – starí
Cieľ je dávno daný!
Vy otcovia a mamy.

– za súčasnosť
a budúcnosť
z biedy je veľmi veľmi dosť!

Denne berú nás
na zodpovednosť!

Ľudia, časy – doba!
A my sami seba!
Prozaická vec – zloba!

Občas hlavnú rolu
hrá v nás
úzkosť i chleba!

Zosúlaďme si cesty
nosíme aj tresty
– v osudoch!

Buď zostaň vzorom
tou svojráznou vernosťou
tú vieru
– v minulosti!

Ktorá nás
kedy vtedy
čo aj mimochodne
aspoň
morálnou odmenou
pohostí!

Človek s presvedčením
ty sám
na srdce ruku
– polož si!

Ezt ne feledd…

Van józan kiút?!
Ezt ne feledd!

Már csak idő kérdése
A cél elérése

Agyakban kavarog
Ezernyi gondolat!

Minden napra jut
Egy egy parányi hódolat!

Sok a vágyakozás
– várakozás!
Ösztönös kivárás!

És – és… bizony
Kevés a számonkérés!

Szavakon túli
igazi tett!!

Itt nem magadért
csatázol
ezt ne feledd!

Alföldi róna népe

Elfújta szél a telet
Ébredezik a kikelet
Madarak is köszörülik a torkukat.
Ólak előtt a kutyák
Elégedetten viselik a sorsukat.

Lovas szánkó
Csűr padlására került már.
Öreg juhász csizmáját
Ölelgeti a fekete sár.
Hosszan kémleli az eget
Nem lesz-é száraz a nyár.

Imádkozik a falu
A jó Istent kérve
Legyen ősszel
A bőségben része.
Előre mindenre
Úr áldását kéri
Az alföldi rónák népe!

Pfeiffer Gábor

Lábnyomok a sárban

Lorelei a suszterájban

Josef Hoffer, a szépreményű, huszonkét éves budakeszi suszterinas, csirizes mutatóujját szájába kapva, hunyorogva nézett fel az alagsorból, a valaha szénledobóként szolgáló világítóablak irányába. Épp az előbb ütött a bütykére a kalapáccsal, mikor a szomszéd antikváros cipőjét sarkalta. A szögeket dühösen hajította szét a műhely négy sarkába. Ritkán szentségelt, de most rendesen kikelt magából. A kalapács pattogva ért földet a macskaköves padlón. Ahogy felfelé kukucskált, szemeit nemcsak a délelőtti napfény beszűrődő sugarai vakították el, hanem két, hosszú szoknya alól éppen csak kikandikáló formás női boka is, melyek tétován toporogtak az ablak nyílásában. Az ócska fekete spánglis cipőről szakértőként sok szépet nem tudott volna elmondani, de a lábikrákról annál többet. Bár azt inkább laikusként. Hány ilyen lábbelit hoztak már hozzá a sváb lányok? Ugyan csinálja már meg nyikorgósra!

Mikor a vádlik tulajdonosa kopogva elindult lefelé a lépcsőn, azonnal észrevette, hogy a gumikarikával rögzített fehér cérnaharisnyába bújtatott lábszárak kissé görbék. Csak remélni merte: a felsőbb testrészekben sem fog csalódni. Türelmetlenül számolgatta a hátralévő lépcsőfokokat. Még három, kettő, egy koppanás, és ott állt előtte teljes valójában az ismeretlen, naiv tekintetű, szépséges cseléd-lány. A bokák és a görbe lábszárak folytatása minden képzeletét felülmúlta. Kissé kerekded, sötétbarna fürtökkel koronázott, csillogó szemekkel megáldott arca igazán elbűvölő volt. Barna szemei első látásra kissé borúsnak tűntek, de a figyelmes szemlélő könnyen felfedezhette benne a huncutságot, a cserfességet is. A haja összefonva hátul hullámcsattal, karikában feltűzve, az ajkai cseresznyepirosak. A beszűrődő napfényben mintha maga Lorelei lépett volna elő a mondából, kosárral kezében. Josef egy szempillantás alatt megfeledkezett hasogató ujjáról. Akár egy német divatlap címfotója: lapos mell, keskeny derék, széles csípő és nagy fenék, amit a lány öltözködésével is igyekezett kihangsúlyozni. Bár a széles csípő lutri lehet, mert a soványabb sváb lányok előszeretettel varrtak araszny vendégszoknyát szoknyájuk derekára. Így kerekebbnek tűntek.

– Előbb utóbb erre a titokra is fény derülhet – gondolta Josef, és tovább tanulmányozta a tüneményt.

A feszes, testre simuló, maga készítette, állógalléros, elöl gombos hemd remekül állt rajta. Fölötte leiblit viselt. Derekán szorosra kötötte mintás kékfestőből készült szoknyáját, melyet még egy kétoldalt hímzett kötény is díszített.

Közben Rosa is alaposan szemügyre vette a suszterinast. Mikor útnak indult, még valami mogorva, öreg cipészre számított, de végül nem csaltak a reggeli megérzései. Ma valami csodának kell történnie. És tessék, ez a fess legény akadt az útjába.

– Micsoda szikár fiatalember! – gondolta.

Dús, hullámos, lenszőke haja viasszal kordában tartva, hátrafésülve. Kékeszöld szigorú szemei magabiztosságot és biztonságot sugároznak. Penge ajka fölött szintén szőke, alig észrevehető bajusz. Orra nemes ívű. Rosát a náci propagandalapok címlapján szereplő férfiakra emlékeztette. Vastag ceig nadrágja itt-ott ugyan foltozott, de tiszta. A nyakába akasztott, derekán pertlivel megkötött, csupa csiriz kötény alól kikandikált színes, kockás pamutinge. Rosa anyjától mindig azt hallotta, ha egy férfi egy fokkal szebb az ördögnél, az már főnyeremény. De titokban azért mindig ilyen férfiról ábrándozott.

– Szép napot, angyalszemű kisasszony! Mivel szolgálhatok? – kérdezte Josef Rosára kacsintva, kissé rámenősen.

Maga is meglepődött, milyen vakmerő. Valami módon belebújhatott az ördög, de a szebbik fajtából.

– Szép napot! – pirult bele Rosa a megszólításba. – A Böhm uraság új cipőjéért küldött asszonyom. Készen van-e?

– Erre a fekete, finom bőrből készült alkalmi cipőre tetszik gondolni, kis naccság? – kérdezte Josef, és egy suszterkölteményt emelt le a polcról.

– Én nem tudom, fiatalúr. De ha Böhm van ráírva, akkor bizonyára arra – válaszolt tettetett közönyösséggel a lány. De a szíve toporzékolt az inas kedvességétől.

– Hogyan szólíthatom, kisasszony?

– Rosa Koch a becsületes nevem.

Pfeiffer Gábor (Dorog 1967-) Csolnokon él, zenész, író, költő.

– Josef Hoffer suszterinas szolgálatára! – húzta ki magát a gavallér, majd kissé előrehajolva finoman rálehelt a cipőre. Egy puha ronggyal letörölte róla a krétát, és kicsit még glancolt is rajta. Nem volt különösebben rámenős alak, de érezte, azonnal cselekednie kell, ha nem akarja elszalasztani ezt a cekkeres tündért.

– Kedves Rosa kisasszony! Ha nem vagyok túl tolakodó, meghívhatom egy süteményre? Mondjuk jövő vasárnap? Feltéve, ha kap kimenőt – szólt megjátszott nyugalommal. De szíve neki is majd kiszaladt a torkán.

– Először is kisasszonyok nálunk nem teremnek a faluban. Másodszor meg nem vagyok olyan lány, aki első szóra ugrik egy ilyen kis meghívásra, ha érti, mire gondolok – nevette el magát Rosa.

– Egy sütemény csak nem bűn, kisasszony? – nyomta meg a mondat végét Josef, ügyet sem vetve Rosa, megszólítását rossznéven vevő szavaira.

– Azt nem tudom, bűn-e, de a kimenőt valóban meg kell beszélnem a nagyságával – válaszolt már valamivel magabiztosabban Rosa, miközben párosával vette a lépcsőket kifelé a suszterájból.

– Jövő vasárnap a Margitszigeten? – szólt a lány után reménykedve a suszter.

– Talán – mosolygott Rosa, miközben sejtelmesen visszanézett.

Már majdnem felért az utcára, mikor Josef kétségbeesetten felkiáltott:

– Héj, hahó! Rosa kisasszony! A cipő!

Rosa zavarodottan szaladt vissza. Szó nélkül kikapta Josef kezéből, és hóna alá csapva a lábbeliket, sarkon fordult.

– Vasárnap, Dohány utca huszonnyolc. A kapuban várom négykor! De pontos legyen, mert én nem várok ám senkire! – vetette még oda rátartian, és az utolsó lépcsőfokban megbotolva kiesett az utcára.

A randevú

Bárhogy húzta az időt, már háromnegyed négykor ott ácsorgott a kapubejáró előtt, kezében az otthonról hozott tulipánnal. A boltív kőoroszlánja kíváncsian méregette az ismeretlent.

Rosa igazi „úrilányhoz" méltón tizenöt percet váratott magára.

– Csókolom a kezeit, kisasszony! – alélt el majdnem a gyönyörtől Josef, mikor Rosa kecses kacsóján megérezte a kölni illatát.

– Üdvözlöm, Josef! Nos, hát hová is megyünk? – vette át a tulipánokat megjátszott közönnyel, miközben kis szíve belül boldogan ugrándozott.

– Milyen figyelmes ez a Josef! – gondolta. – Elisabeth valamit tudhatott.

– Nemrégiben hallottam egy nagyon elegáns cukrászdáról a Margitszigeten, kellemes kerthelyiséggel – próbálta megjátszani a nagyvilági úriembert Josef.

– Nem lesz az túl drága egy suszterinasnak? – szólt kissé lekezelően a frissen szabadult úrilány.

– Ne is törődjön vele, drága Rosa! Nem gondolja, hogy pénz nélkül jöttem! Édesapám igen gavallér módon megajándékozott öt pengővel. De én sem keresek ám rosszul a Kiricsi mesternél

– Akkor indulhatunk is! – karolt bele hangosan kacagva Rosa Josefbe.

A körútig sétálva Rosa locsogásától hangosan tették meg az utat.

– Josef, maga nem is tudja, nekem mennyi gondom van a nagyságáéknál a gyerekekkel, a főzéssel, de főleg a nagyságos úrral, aki bizony néha igazán furán nézeget. Ma is láttam, amint utánam leskelődött, mikor magához indultam.

– Ezen nem is csodálkozom, Rosa. Ma különösen szép ebben az ünneplőruhában.

– Szóval a hétköznapiban már nem is tetszem? Pedig ha legközelebb a suszterájba szalajtanak, nem fogok ám csak a maga kedvéért kiöltözni. Abban biztos lehet.

– Most miért mond ilyet, Rosa? Nekem úgy is nagyon tetszett.

– Na, jó! Most az egyszer még megbocsátok. De azért a Böhmre kicsit féltékeny lehetne. És ne vágjon folyton közbe, mert még elfelejtem, mit akarok mesélni!

– Hol is hagytam abba? Szóval tudja maga, mennyi ott az ezüst? Egy álló nap nem tudnám az egészet kiglancolni. Ezek olyan gazdag emberek. Maga olyat még nem is látott. A fiúk meg olyan szemtelenek, alig állom meg, hogy taknyon ne tenyereljem őket néhanapján, pedig én aztán igazán türelmes lány vagyok. De az Évikét, azt nagyon szeretem. Egy ilyen aranyos kislányt szeretnék én is, ha egyszer majd férjhez megyek – kacsintott sokatmondóan Josefre. – Tudja, olyan kis racscsolós. Meg kell zabálni. Hanem az a sok szoba, a mosnivaló, a virágok, a főzés, a mosás… Aztán még a befőzés is az én feladatom minden ősszel. Még jó, hogy édesanyám erre is megtanított. Bár nem nagyon szeretem azt a sok pancsolást. Na de tavaly télen is dugig volt a speiz befőttel, paradicsommal, savanyúsággal. A naccsága meg dicsekszik vele, mintha legalábbis ő rakta volna el. Az amúgy fösvény egy nőszemély. Tíz faluban nem találni még egy ilyet. Képzelje, a múltkor azt mondja

nekem: „Rosa, a maga főztje minden pénzt megér." Na, abból a minden pénzből én semmit sem látok. De amúgy szeretek azért ott lenni. Van náluk sokkal rosszabb is. Mesélik a többiek.

És csak mondta és mondta. Josef nem nagyon jutott szóhoz. De nem bánta. Örömmel hallgatta Rosa édes csivitelő hangját.

– Ha van egy kis szerencsém, egész életemben ezt hallgathatom – gondolta, és elképzelte, ahogy leendő gyerekeikkel játékosan zsörtölődik a még csak gondolataiban létező anyuka. A körúttól villamossal mentek a Margit hídig. Onnan gyalogosan folytatták útjukat. A híd alatt éppen akkor kúszott át a Zsófia gőzös, kéménykalapját tisztelettudóan hátracsapva. Rosa vidáman integetett a kirándulóknak, és egy kislány visszalobogtatta neki a kendőjét.

– Ma minden olyan tökéletes. Nem gondolja, Josef? De jó is lenne, ha ez a nap sosem érne véget!

A víztorony kecses, égbenyúló, jogarszerű épületénél kicsit elidőztek. Rosa elérzékenyülve nézte a piknikező családokat. Képzeletben már ő is ott uzsonnázott Joseffel, három szép fiukkal és az ő kis Évikéjével.

A szabadtéri színpadon éppen a Szakítani nehéz című darabot próbálták. Rosa olvasott róla az Estben, amit asszonya „véletlenül" a konyhában felejtett. Frida asszony szerette, ha a lány kicsit művelődik. Divatosnak számított okos cseléddel hivalkodni a társaságban. A többieket hadd egye a sárga irigység.

– Bilicsi Tivadar és Kiss Manyi! Istenem, ha egyszer láthatnám őket a nézőtérről! Josef, ígérje meg, hogy egyszer elhoz ide! – könyörgött Rosa.

– Én ugyan még sosem voltam színházban, de ha ez a vágya, megígérem.

– Vigyázzon, mert a végén még a szaván fogom!

– A legnagyobb örömmel, Rosa.

Egy rövid séta után megérkeztek az egykori Nádor kastélyban üzemelő Róna és Flóris cukrászdába. A kerthelyiség már majdnem teljesen megtelt vendégekkel. A pincér nem akarta beengedni őket, mert rögtön kiszúrta, kikkel van dolga. Josef azonban egy pengővel megtoldotta a kérést, így mégiscsak talált nekik helyet a fonott székek, asztalok között. A nők kiskalapban, kosztümben, a férfiak zsakettben és cilinderben ültek, hanyagul, a társadalmi ranglétrán való elhelyezkedésüknek megfelelő önérzettel. A sarokban az ernyők alatt már hangolt a szalonzenekar. Rosa kíváncsian fixírozta őket.

– Mivel szolgálhatok, tékintetes urám? – kérdezte a pincér gúnyosan, hangjában érezhetően némi felvidéki akcentussal.

Josef azért sem reagált az élcelődésre. Tudta, a felszolgáló valószínűleg még nála is kevesebbet keres. Rosának egy ischlert és egy párizsi szeletet rendelt, majd később még egy eperhabot, magának pedig egy málnafagylaltot.

A szomszéd asztalnál – micsoda véletlen – pont Löwék ültek. Rosa kicsit kényelmetlenül érezte magát. Óvatosan odaintegetett, de azok gyorsan félrenéztek. Nem vettek tudomást róluk. A lány úgy döntött, nem engedi elrontani ezt a szép napot. Kellemesen elbeszélgettek az édességek mellett. Mindketten meséltek a családjukról, az otthonukról, a munkájukról, a vágyaikról, a terveikről. Rosa ismét szabadjára engedhette a nyelvét. Táncolni nem nagyon akarózott nekik, mert mindketten inkább csak a sramli zenét ismerték, a zenekar meg jobbára Gershwin és Kalmár Pál dalokat játszott. Egyikük sem akarta megkockáztatni, hogy kinevessék.

A végén ittak még egy finom feketét. Josef nem mert fröccsözni, mert nem akart rossz benyomást kelteni rögtön az első randevún. Hét óra körül elindultak vissza a Dohány utcába. Rosa nyolcig kapott kimenőt.

– Hát ez nagyon zsenánt volt – szólalt meg belekarolva lovagjába, csakhogy fitogtassa a bulvárlapokból összeollózott műveltségét.

– Ha ennyire tetszett, eljöhetünk máskor is – húzta ki magát büszkén Josef.

Rosa ajkán bugyborékoló nevetés tört ki.

– Josef, tudja maga egyáltalán mit jelent az, hogy zsenánt?

– Mivel így rákérdezet: nem igazán.

– Hát azt, hogy kellemetlen, – nevetett még mindig a lány.

A kapualjban végre egy óvatos csókra is sor került. Egyikük sem bánta. Amint összebújtak, Josef észrevette, hogy a zsebében kissé összelapulva ott rejtőzik anyja réges-rég elfelejtett meggyes pitéje.

– Kedves Rosa, megkínálhatom még egy kis süteménnyel? – kérdezte nevetve.– Édesanyám sütötte. Elisabeth-féle, világhíres meggyes pite – vette elő az összenyomorgatott finomságot.

A lány boldogan elfogadta, és miután elmajszolta, ujjait nyalogatva megjegyezte:

– Josef, ez sokkal finomabb, mint az összes puccos édesség a cukrászdában. Mintha édesanyám sütötte volna igazi csolnoki meggyből! De azért hozhatott volna egy kis sarkát is. Én azt szeretem a legjobban, ami egy kicsit odakapott.

Jutalmul ígéretet tett a következő randevúra.

Jolanka Tišler versei

Hét szelek

Rabul ejtették a hét szelek az igazságot
Följajdultak hát a hét szürke erők
Ujjongtak hát a hét góbék
A pipacsok a puszta pálya mentén
szirmukat hullajtották
Törvény elé citálták az igazság bajnokát
Újsütetű bűnöket olvastak fejére
S törvényt ültek a vasra vert ember felett
Az igazság - Az igazság
Egykor a bűn nem nyerte
El méltó jutalmát
A Nap a Holdnak
Kezet sosem adott
S megszólalt egy seb
Hét erők engem miért gyötörtök
Hét villámok hamis csontot rágtok
Hét szelek - Nem kalitkába való sólyom
Gallyavesztett fa - Többé nem fa
Hét almák álmok útján útra válnának
Útra válnának - s most merre járnak

Bágyadtság

Magányosan és pőrén
állok kínban-nyugalomban

Árva fatörzs
a szürkeség ormán

Simogatnak esők
ölelnek szelek
gyönge füvek
rendjeleket tűznek

Tudni akartátok
Tudjátok meg hát

Keserves a vakító
hegyre a feljutás

Esőváró

Kopár hegyek kérges-szürke tenyereit
emeld az égre
álmodjam vissza egykor volt ifjúságom
morzsáit
Ejtsd foglyul könnyed gondtalan
mozdulatoddal
ejtsd foglyul gyermekkorom szárnyaló madarait
Rakd fialomba a test szétszórt morzsáit
Etesd meg az agg kagyló
elfeledett éhes vágyait
Csak egy falatot a megfáradt koldus
szájnak s támadjanak az alamizsnás nyomorúság
nyomában roskadozó tölgyek
Tudd akkor
a hamvas évek elmúltak
s midőn majd újra az esők érnek utol
valahol a megszelídített boldogság
kanyarulataiban
ne hidd hogy enyhült a vízesés moraja
Csak három ígéreted kelt útra
szürke esők varasára
s nyomorúságos sóvárgások ellen tett fogadalmat
Fel hát
Megkondult új vissza nem térted – a hajnal
Ezüst palástba öltözött agg jegenyék jaja
legyen a csönd örök

Késő vallomás

Midőn bujaságát veszti a haj
S a bor simasága is lehull
Ifjúságom el ne hagyj

Midőn vázádban
A borzadály szirmot bont
Ifjúságom el ne hagyj

Midőn ködfelhőbe
Bújnak a mezők
Boldogságom követlek én

Midőn szikla-fekhelyemre
Sóvár sólyom les
Szerelmem szeretlek én

Még egyszer

Magába zárt a szárnyas éjszaka
Összegyűrt kezére csókot lehelek.
Holdsápadt arccal eléje borulok
Köpenyeim s álarcaim levetem mind.
Szeszélyesen vibrál a hófehér test
Sebzett imát mormol a vérző torok:
Boszorkányos hatalmad emeljen most
Emeljen a mindenség kékjébe
Faljon hát föl összegyűrt kezed!
Még egyszer, csak még egyszer omoljak
Törékeny csillagom ölébe
Aztán soha többé
Mert magába zárt a szárnyas éjszaka
Többé már összegyűrt kezére csókot nem
Lehelek

Jolanka Tislér Tótszerdahelyen született 1948-ban, horvát költő, író.

Lukács István fordításai

Baloghné Wusching Ágota (Nagymányok) családi fotóalbumából

A Günter család 1917-ben

Josef Michelis versei – magyarul

Tanulság

Sorsom adta kincsem, szép barátnőm
álmom őrzője – ébresztő szerelmem
hű leszel hozzám – tudom – mindhaláig
egyetlenem – én édes anyanyelvem

Áts Erika fordítása

Nagyanyó

Kilencvenegy évesen
máig
imáid hangtalan sorai
ölelnek át

Orcádon
ritkán nyílt ki
gondtalan
mosoly

Balzsam és virágzó
krizantémok fűszerillata
lengte be
kis szobádat

Egy ketyegő
türelmes ingaóra
számolta az időt
cica dorombolt a ládán

Imakönyved
elsárgult lapjai
őseink nevével

zizegő selyemként
siklottak
megfáradt kezedben

a rózsafüzér
kopott gyöngyei ujjaid között
már időtlen vándorútra keltek

A szerző fordítása

Szülőfalum

Orgona
Nyár pora
Őszi est
Sírkereszt

Bayer Béla fordítása

Ördögűzés

König Róbert fametszete nyomán

Jerg Ratgeb emlékére (1480 körül-1526)

A gonosz
nem csak
bitófán lóg
Közöttünk házal
nap nap után
Követei
hegyes szarvú szörnyecskék
minden ajtón bezörgetnek
Néha békésen
püspökök áldást osztó keze
mögé rejtőznek
máskor megsebzett vadkan dühébe
Az Ember
ingatag
Ha lelke megtörik
tort ülnek
a pokol démonai
Kétkedőket
keresztek árnyékában is
az ördög kísért

A szerző fordítása

Michelis József német költő, Sombereken született, a VUdAK alapító tagja.

Kalla Éva

365 szó

(részletek)

1. Vágy

A vágy szétterült az agyában olyan kisüléseket okozva az idegsejtjeiben, amitől hámlani kezdett a falon a vakolat, megremegtek a fajansz bögrék, meg az ólomkristály poharak a vitrinben, némelyik pánikrohamot kapott és ijedtében öngyilkosságot követett el: levetette magát a polcról kitörve a szekrényt záró meglehetősen vékony üveget. (Raktak volna bele vastagabbat!) Aztán a vágy mázsányi súllyal települt a mellkasára, amitől levegőért kellett kapkodnia, mert az oxigén nem bírt átpréselődni sem az ajkán, sem az orrán keresztül a tüdejéig. Fuldoklott. Összeszorult a gigája is, pedig már a nyelvében megformálódtak a szavak, hogy kimondja végre milyen vágy szállta meg a testét. Ám a hangszálai nem engedelmeskedtek az akaratának, egy mukk, nem sok, annyi sem hagyta el a száját. Alvás előtti imádkozás közben robbant rá ez a vágy, de vagy az Úr, vagy a felettes énje beragasztotta a hangképző szerveit. Emiatt most a kíváncsi olvasók nem juthatnak ama információ birtokába, mi is lehetett a vágyának tárgya. Én azonban tudom, de egyelőre nem árulom el. Annak számára viszont, akit nem izgat ez a kérdés, egészében véve fölösleges volna a beszámoló, hisz csak untatná, vagy felettébb bosszantaná. Maradjunk annyiban, hogy erre a témára a későbbiek során, egy másik szócikk közlésénél még visszatérünk, ha önök is úgy szeretnék, de ha nem, akkor is. (Mivel nincs személyes kontaktus, így azt írok, amit akarok, önök nem szólhatnak bele, hja kérem, ez ám a hatalom!)

23. Áldás

Gabit hatalmába kerítette az aggodalom Cséhá miatt, noha lassacskán egyenletesen kezdett szuszogni, amit Gabi a buzgó fohászkodásnak tudott be. Áldotta a napot a langy melegért, áldotta az eget az esőért, a földet az élelemért, áldotta a nagy vizeket, a folyókat, a gleccsereket, patakokat, s a kicsinyke ereket. Áldotta a hegyeket, völgyeket, a lankát, a szurdokot, s a szigetet. Áldotta az erdőt, a ritkást, a virágokat, a vadállatokat, s a szelídeket, köztük a puli kutyát, a bakkecskét, a pávát, a birkát, a pulykát, a folyton kukorékoló kakast s az elkóborolt tehénkét, végül megáldott minden embert, köztük azt is, aki miatt haragjában rátört azon az estén ama bizonyos vágy. És ahogy az áldásokat sorolta, úgy kezdett elszivárogni belőle a szorongó aggódás. Elszállt a bizonytalanság belőle, s már nyilvánvalóan tudta, az ő Cséhája megleli örömét a tanyasi jószágok körében, míg ő Olívia jóságáért cserébe segédkezik a betakarításban. Majd eltöprengett azon, mennyivel jobb tudatállapot áldást osztani, mint – még ha fölindulásból is – haragudni mindenkire, dühöngeni az egész világra.

39. Töröl

Gabi minden Livihez kötődő emlékét törölni akarta, érvényteleníteni a vele töltött időt. Egy tollvonással áthúzni azt a szöveget, mely az utolsó tizenkilenc év alatt íródott benne. Erre egy évet adott magának. Ami azt illeti, ez a teljes képtelenség tárgyába illett, hiszen nap mint nap az együttélés kemény csatáit vívták Livivel. Ennek ellenére újabb és újabb módszereket eszelt ki a felejtésre. Belefogott Livi életnagyságú portréjának megrajzolásába. Fél év alatt készült el vele. Grafitot használt, a következő fél évben pedig radírozott. Közben elhatározta, hogy Robert Musil A tulajdonságok nélküli ember című három kötetes regényét szóról szóra megjegyzi. A 2346 oldal kimossa belőlem ezt a mára már idegenné vált embert – gondolta –, de felfoghatatlan és értelmezhetetlen volt számára a tartalma, úgyhogy néhány lap után feladta ezt a kísérletét. Akkor a Bibliát vette elő, az csak 1194 oldal. Magolással, biflázással és ismétléssel teltek az elkövetkező egy év napjai. Amikor megtanult egy fejezetet, az előzőekkel együtt hangosan felmondta. Ahogy a Szentírásban haladt előre, úgy vált egyre nyilvánvalóbbá számára Isten létezése. No, igen, befogadta a Magasságost, de Livi is benne ragadt. Mint a hínáros fogságába esett embert, fojtogatta őt, hiába tüntette el a rajzot, tanulta meg kívülről a Bibliát, nem tudott szabadulni tőle.

41. Haszontalan

Hatalmas dobozt hozott az anyja barátnője, ő maga is belefért volna kényelmesen. Tele volt pakolva színes krétával és egy kisebbfajta rajztáblával.

Szeretett rajzolni, naphosszat képes volt elbíbelődni egy-egy képpel addig, míg tökéletesnek nem látta. Két-három éves gyerektől ez eléggé

szokatlan viselkedés. A krétával kevéssel az után lepték meg, miután ketten maradtak az anyjával, s másik faluba költöztek. A barátnők azon voltak, hogy Gabi minél hamarabb feldolgozza a kegyetlen tragédiát, abban reménykedve, hogy még lehet belőle egészséges lelkű felnőtt.

Egy lángoló ház ablakán kinyúló apró kezeket s szénné égett fejeket rajzolt a táblára. Határozottan állíthatjuk, hogy Gabi bizton sejtette, miben sántikálnak az asszonyok, s meg akart felelni az elvárásuknak. Nem törölte hát le a rajzát. A tábla kicsinyke volt, ő nagy felületet akart, már odaérkezésükkor kinézte magának a fehérre meszelt parasztházuk tűzfalát. Létrára mászott, fentről lefelé haladt. Az anyja majd frászt kapott, mikor meglátta a magasban, mégis csendes áhítattal figyelte, ahogy a csöpp gyerek lendületes vonalakkal vázolja fel az alakokat, csak lilát használt, a lila árnyalatait. Temetőszínt akart, hiszen a sírra csak lila virágokat tettek. Később más színekkel is megküzdött hasonló módon, volt zöld, és piros korszaka, egy röpke kísérlet a barnával, míg végre rátalált magára: már nem ragaszkodott egyikhez sem. Csak a téma érdekelte, s a hangulathoz illő tónusok. De a kedvenc virágai továbbra is a lilák maradtak.

Kiderítettem – gondolta, miközben Olívia a paprikás krumplit merte a tányérjára –, ezért kellett hát a tanyán maradnom.

És eszébe ötlött még egy mozzanat:

– Haszontalan kölyke! Ne mázold össze a szép tiszta falat! Micsoda disznóság, és maga hagyja asszonyom? Aztán majd azt kell nézzem az ablakból!

A hátsó szomszéd kiabált így rájuk. Anyja csendesen válaszolt neki.

– Higgye el, csodaszép lesz!

Gabi nem ismerte a haszontalan szó jelentését, még sosem hallotta, de kikövetkeztette a hangsúlyból, és a hasznos szóból, mert azt az apja elmagyarázta neki: hasznos az a dolog, amivel másoknak örömet szerzünk. Az anyja szerint csodaszépet rajzol. És ami szép az haszontalan sem lehet. Gyermeki észjárással eképp tette túl magát megbántottságán. Akkor fogadta meg, hogy ezután, csak mesés képeket fest, amiben az emberek örömüket lelik, s még aznap lemosta a rajztáblát.

44. Gőg

Önök tudták, hogy a gőg szó egyben a gégét is jelenti? Na, ugye, hogy nem!

No, én sem, és azt sem gondoltam volna, hogy amikor a gyerekem gőgicsél, vagyis a gégéjével játszadozik, akkor voltaképpen gégél. Ha az ember felveti a fejét, mint a gúnárok, akkor a nyakát előretolja, és ugyebár a nyakban van a gége, ez a gőgös tartás. Gabi és Livi nem volt gőgös. Alázattal szerették egymást. A pökhendiség, kivagyiság, meg a nemzeti mellveregetős keresztény felsőbbrendűség, mélységesen felháborította őket. Mert bizony voltak olyanok, akik azt posztolták a Facebookon, hogy az összes menekültet le kellene lőni a határnál, mert mind terrorista. Előbb próbálták meggyőzni őket, hogy talán a gyerekek mégsem stb., stb., sikertelenül, így törölték őket az ismerőseik közül. Aztán olyan is volt, akit barátjuknak hittek, de azzal is megszakítottak mindenfajta érintkezést. Történt pedig egy kávézóban, amikor az asztalukhoz odaállt kéregetni egy idős hajléktalan asszony. A barátjuk ahelyett, hogy a kezébe adta volna az aprót, le a földre, a lába elé dobta. Livi felpattant a helyéről, s égő arccal rohant kifelé. Gabi vészjóslóan nézett barátjára, de megelőzve a nénikét, gyorsan felszedte a pénzt, s még megtoldotta egy ötezressel. Szégyenében dadogva kért bocsánatot a barátja nevében is, majd Livi után sietett. Mégis bekövetkezett az, amiről azt gondolták, velük soha nem eshet meg. Már hét éve éltek együtt, kisebb zörrenésektől eltekintve, a harmonikus szóval jellemezhetjük a házasságukat. A körúton sétálgattak, kirakatokat nézegettek, és sokszor megálltak csókolózni. Nem voltak tekintettel a magányosakra, a gyerekekre, a konzervatív emberekre. Miután ők is elhagyatottak lettek egymás mellett, nekik is rosszul esett, ha csókolózó párt láttak, megtanította nekik a sors, hogy az ilyesmit a négy fal között illik csinálni, nem nagyközönség előtt. (No de ez egy kicsivel később következett be.) A sarki moziban a Kopár sziget ment, Gabi nagyon megörült, régen látta, azóta ez a film volt meghatározó számára, ha az élet értelméről töprengett. Livi nem akart beülni a tavasz öleléséből a sötétségbe, mégis engedett Gabi unszolásának. Nézte-nézte a filmet, és várta, hátha megszólalnak benne, hátha történik valami, már félóra is eltelt, és még mindig csak locsoltak. Unatkozott, s alig várta, hogy vége legyen. Gabi a film felénél már sírt, Livi magában nevetséges, érzelgős baromnak nevezte és kisétált a moziból. Gabit várva a szemben lévő kávézó teraszán élvezte a napsütést. A moziból Gabi egyenesen hazament. Késő este érkezett meg Livi, addigra mindkettőjükben mérhetetlen harag gyülemlett a gyomrukba. Ebben a helyzetben egyiküknek sem támadt kedve sem vádaskodni, sem a felelősséget firtatni, sem kérdezősködni, sem összebújni. Házasságuk válsága ennek a filmnek köszönhető, és az egymással szembeni gőgösségük kezdete is ekkorra datálható. No, erről még a továbbiakban bővebben olvashatnak, ha egyáltalán érdekli még önöket a folytatás.

Katarina Gubrinski Takač versei

Mjehurić

Vjetar ukrao
mjehur od sapunice.
Kolika šteta!

Buborék

Szél ellopta a
szappanbuborékomat.
Minő veszteség!

Ljeto

Vodoskok roji
kapljice, podmetnem dlan.
Odskočna daska.

Nyár

Szökőkút rajzik,
cseppek alatt tenyerem
ugródeszka lett.

Prvi žuti list

Na rascvjetanu
djetelinu, pao je
prvi žuti list.

Az első sárga levél

Az első sárga
levél esett virágzó,
zöld lucernára.

Lijene sjenke

Kasno popodne.
Duž parka se protežu
lijene sjenke.

Lusta árnyékok

Késő délután.
Parkon át nyújtóznak a
lusta árnyékok.

Dugi dan

Među dva brda
Sunce se ugnjezdilo,
neće da zađe.

Egy hosszú nap

Két domb közé a
Nap befészkelődött, nem
akar leszállni.

Igra valova

Djeca-valovi
igraju se blistavim
kamenčićima.

Hullámok játéka

Gyermek-hullámok
játszadoznak csillogó
kis kavicsokkal.

Ljetna večer

Ležim na dlanu doma
iznad lastina stana,
samoćom obvijena,
zvijezdama prikovana.

Ipak tek sad poleti
slobodna mašta moja.
U plavoj travi cvrčci
ne štede glazbala svoja.

Nyári este

Otthonom tenyerén fekszem
fecskék fölé emelten,
magányba bugyoláltan,
csillaggal leszögelten.

És mégis, képzeletem
szabadságát most éli.
Kék fűben a sok tücsök
hangszerét nem kíméli.

A szerző fordításai

Primož Sturman

Tűsarkú

A Szent Márk tértől nem messze álló egyik palota előterében pillantott meg. Meglepődött, hiszen még csak nem is remélte a találkozást, magam viszont a legapróbb részletekig megterveztem azt. És még pazar ürüggyel is rendelkeztem, hiszen éppen ő hívott meg a facebookon keresztül, egyike voltam a temérdek internetes ismerősének.

– Hát te itt? – kérdezte.

– Érted jöttem – feleltem és rámosolyogtam, azután pedig komoly hangon hozzátettem: Meggyőztem a szerkesztőmet, hogy térítse meg az útiköltségemet. Írok majd egy beszámolót, a kiállítást ugyanis nagyon érdekesnek találtam.

– Kitűnő, bemutatlak az alapítványunk vezetőjének.

– Megköszönném… Mikor futottunk össze utoljára mi ketten?

– Valamikor télen, azt hiszem.

– Igen, valószínűleg tényleg akkortájt.

Februári vasárnap volt, Enrico fekete BMW-jével közelítettük meg a barcolai teret, ahová ebéd utáni tengerparti sétára indultunk. A feszültség már a közlekedési eszköz megválasztása körül megnőtt, a legharsányabb Antonella volt, aki a bátyjának egész úton szemrehányásokat tett és folyton azzal nyaggatta, hogy miért jöttünk autóval, amikor a tömegközlekedést is használhattuk volna, az ugyanis környezetbarátabb és parkolási nehézségeink sem lennének.

A sofőrnek magasan a contovellói meredély tetején kellett helyet keresnie, ahová a férfiak közötti szolidaritás jegyében én is elkísértem. De hiába, tőle is megkaptam, hogy olyan helyen kénytelen hagyni a kocsiját, ahol sérülés érheti azt.

– Talán mégiscsak jobb lett volna busszal jönnünk – szúrtam oda neki finom mosollyal, ő meg csak rosszkedvűen összevonta a szemöldökét.

– Ilyen derült napon szinte kötelező elsétálnunk a Miramare-kastélyhoz – jelentette ki Antonella.

Kézen fogtam, elindultunk. A másik kettő lemaradozott. Yuliya magassarkúja nem volt a legmegfelelőbb viselet, hogy a gránitkockákból kirakott rakparton járjon vele.

– Enrico azt mondta nekem, hogy Yuliyát figyelmeztették a munkahelyén, a művészeti alapítványnál – folytatta Antonella –, hogy ne járjon tűsarkúban dolgozni, mert a lépkedése zavarja a munkatársakat. Nos, ez a nő egy szent a maga nemében, hogy elviseli a párját. Triesztből minden nap elvonatozik Velencébe csak azért, hogy együtt lakhasson a férfival. Két óra vasúton. Ő meg ilyen csúnyán bánik vele. Egykor velem is épp így viselkedett. Mindig megalomániás volt. Anyuci kisfia.

Sóhajtottam. Antonella családja nem volt túlzottan az ínyemre, az anyja vasárnapi ebédjein csak kötelességtudatból vettem részt, hogy az özvegynek legalább heti egy napját megszépítsük. Addig a napig sem tudtam elfeledni az anyósom megjegyzését. Ez a nem sokkal korábbi február 10-éhez kötődött, amely a foiba-gyilkosságok[1] áldozatainak és az olasz exodusnak az emléknapja[2]. Véleménye szerint az én őseim voltak a hibásak azért, hogy a családjával el kellett hagyniuk isztriai szülővárosukat, amelyet 1945-ben foglaltak el a titoisták és azután elkezdték vegzálni a lakosokat.

– Minden éjszaka széttépték apám halászhálóit – panaszkodott.

Enrico ekkor rosszmájúan felröhögött, Antonella félrenézett, Yuliya pedig azt sem tudta, miről van szó. Ukrajnából érkezett, ezért nem ismerte a trieszti torzsalkodásokat.

A városi lokálban a délutáni teázás során köhögni kezdtem, nyilvánvalóan megfáztam. Isten tudja, hogy az immunrendszerem meggyengüléséhez nem járult-e hozzá a stressz, amit az utóbbi időben az egész fogadott rokonságom okozott nekem. Minden vasárnap az anyósomnál elköltött ebéd után együtt eljártunk sétálni és ittunk is valamit. Igyekeztem

Primož Sturman (Trieszt, 1980-) olaszországi szlovén történész, pedagógus és író, a trieszti Anton Martin Slomšek Líceum szlovén nyelv és történelemtanára. Ez idáig szlovénul két novellagyűjteménye és egy regénye jelent meg. Olasz nyelvből fordít szépirodalmat, az itt közölt novella szlovén nyelven a maribori Litera kiadónál jelent meg 2018-ban.

felmelegíteni magam a mézes teával, Enrico pedig fontoskodott, hogy a Triesztben kapható legkiválóbb cabernet sauvignont issza. Eközben szemmel láthatóan elég jól megfeledkezett a tényről, hogy a szőlőt karsztvidéki szlovén vagy friuli kezek nevelgették.

– Lázas vagyok – mondtam másnap Antonellának, mielőtt elindult a munkahelyére. – Így jártam, az idei filmfesztivál elúszott. Jövőre beoltatom magam influenza ellen.

– De hiszen tudod, hogy az oltás káros és amúgy is a multikat támogatod vele.

Vegán étrendje sok minden egyébbel is járt, többek között meg volt győződve arról, hogy egészséges életmóddal valójában minden kórságot elkerülhetünk.

– Élj egészségesebben, mondj le a húsról, meg a cukorról és minden oké lesz. Nézz meg engem, most sokkal jobban érzem magam.

– Kérlek, vegyél nekem a patikában egy doboz aszpirint – fordultam hozzá, miközben búcsúzkodott.

– Menj csak magad érte abba a méregraktárba – szólt vissza és becsukta maga mögött az ajtót.

Ezúttal ezt zokon vettem. Tényleg magamnak kellett kívánszorognom az utcára gyógyszerért, még szerencse, hogy a patika éppen a lakásunk alatt volt. Mire estére visszatért, már ő is berekedt.

– Kérsz egy aszpirint? – kérdeztem.

Hallgatott. Rosszkedvű volt. Tökéletesen egyívásúak voltak a bátyjával, habár ezt a világért sem akarta elismerni. Ha valami nem a tervek szerint alakult, egyikük sem bírta sokáig cérnával.

– Hm, én is lázas vagyok – állapította meg, amikor a hóna alól kihúzta a hőmérőt.

– Príma, akkor gondoskodhatunk egymásról pár napig.

– Hiszen látom, hogyan gondoskodsz te az egészségedről. Minden lehetséges disznóságot magadba dobálsz.

– Neked pedig az egészséges életmód nyilvánvalóan nem segít túl jól elkerülni a betegségeket.

Erre még inkább felkapta a vizet. Kiborult és elkezdett szidalmazni.

– Anyámnak igaza van, amikor azt mondja, hogy az erdőben bujkáló *druže* elvtársak igazi barbárok voltak. Fosztogatták a házakat, megerőszakolták a nőket. Látszik rajtad, hogy az ő vérük folyik az ereidben. Ízlik neked a véres hús, élvezkedsz a betegségemen, szégyelld magad!

– Ide figyelj, ha így akarsz élni, akkor csomagolj össze és menj! A lakás az enyém és itt nem vagyok hajlandó ezt eltűrni. Hiszen még a vegánságodat is alig viselem el, két külön vacsorát kell főznünk, még saját hűtőt is szereztél magadnak. A békesség kedvéért hallgattam, ettem a gezemicéidet, de most már elég!

– Betegen dobsz ki az utcára? – vont kérdőre patetikusan.

– Enrico jöjjön el érted és költöztessen vissza anyádhoz. Komolyan gondolom.

Másnap Enrico tényleg eljött érte a fekete BMW-jével. Amikor megláttam a lakásajtó előtt, felszólítottam, várakozzon kint.

– Mit tettél? Eljutott az agyadig, hogy össze fog omlani? Nézd, hogyan könnyezik és szipog. Amikor megismertünk, azt hittük, rendes ember vagy.

Hallgattam. Antonella eközben az ajtó elé cipelte a holmiját.

– Isten veletek és üdvözlöm anyátokat. Te meg inkább törődj Yuliyával – mondtam és rájuk csaptam az ajtót.

– Átkozott *ščavo*[3], móresre tanítalak még! – üvöltötte és elkezdte ököllel verni a lakásajtót.

A következő napokban kezdtem egyre jobban érezni magam. Enricónak nem volt se híre se hamva. Nem várt meg a ház előtt, hogy elagyabugyáljon, és a lakótömb előtt leparkolt robogómban sem tett kárt.

– Megkérdezhetem, hogy telt a következő vasárnapi ebéd, amikor már nem voltam közöttetek? – érdeklődtem Yuliyától, amikor a hivatalos esemény végeztével egy pillanatra a palotából kiléptünk a csatornához.

– Ah, fuldokolt a könnyektől, mert elhagytad. Az anyja meg azt mondta, hogy csak van valami jó abban, hogy megszabadult ettől a *ščavótól*, aki nem értette meg.

– Hogy én nem értettem meg? Ő lett egyre türelmetlenebb.

Néhány pillanatra elhallgattunk.

– És mi van veletek, Enricóval?

Hülyének tettettem magam. Már egy hónappal azelőtt kiszúrtam, hogy megváltoztatta az állapotát a facebookon.

– Nem vagyunk együtt. Amíg csak kellemetlenkedett, még valahogy megvoltunk. De, amikor a számítógépén megtaláltam a levelezését egy nőcskével, nyilvánvalóvá vált számomra, hogy megcsal. Összecsomagoltam.

– Ma mész vissza Triesztbe? Elmegyünk együtt a Santa Lucia állomásig?

– Lehet róla szó, de lassabban kell majd lépned.

És tényleg, ezúttal is tűsarkú cipő volt rajta.

Mukics Dusán fordítása

Jegyzetek:

[1] A foibák mély, természetes karsztvidéki víznyelők, ezekbe dobták olasz nemzetiségű áldozataikat a jugoszláv partizánok és az állambiztonsági szervek a második világháború második felében, illetve közvetlenül a háború után.

[2] 1947. február 10-én írták alá a második világháborút lezáró párizsi békeszerződéseket, amelyek értelmében Olaszország Jugoszlávia javára lemondott Júliai Krajináról, Isztriáról, a Kvarner-öbölről és Dalmácia bizonyos részeiről. Az 1960-as évekig a becslések szerint mintegy 200-300 ezer isztriai és dalmát olasz emigrált a jugoszláv területekről.

[3] Sértő megjelölés a szlovénekre trieszti olasz nyelvjárásban. Eredete: schiavo – „szláv, szolga".

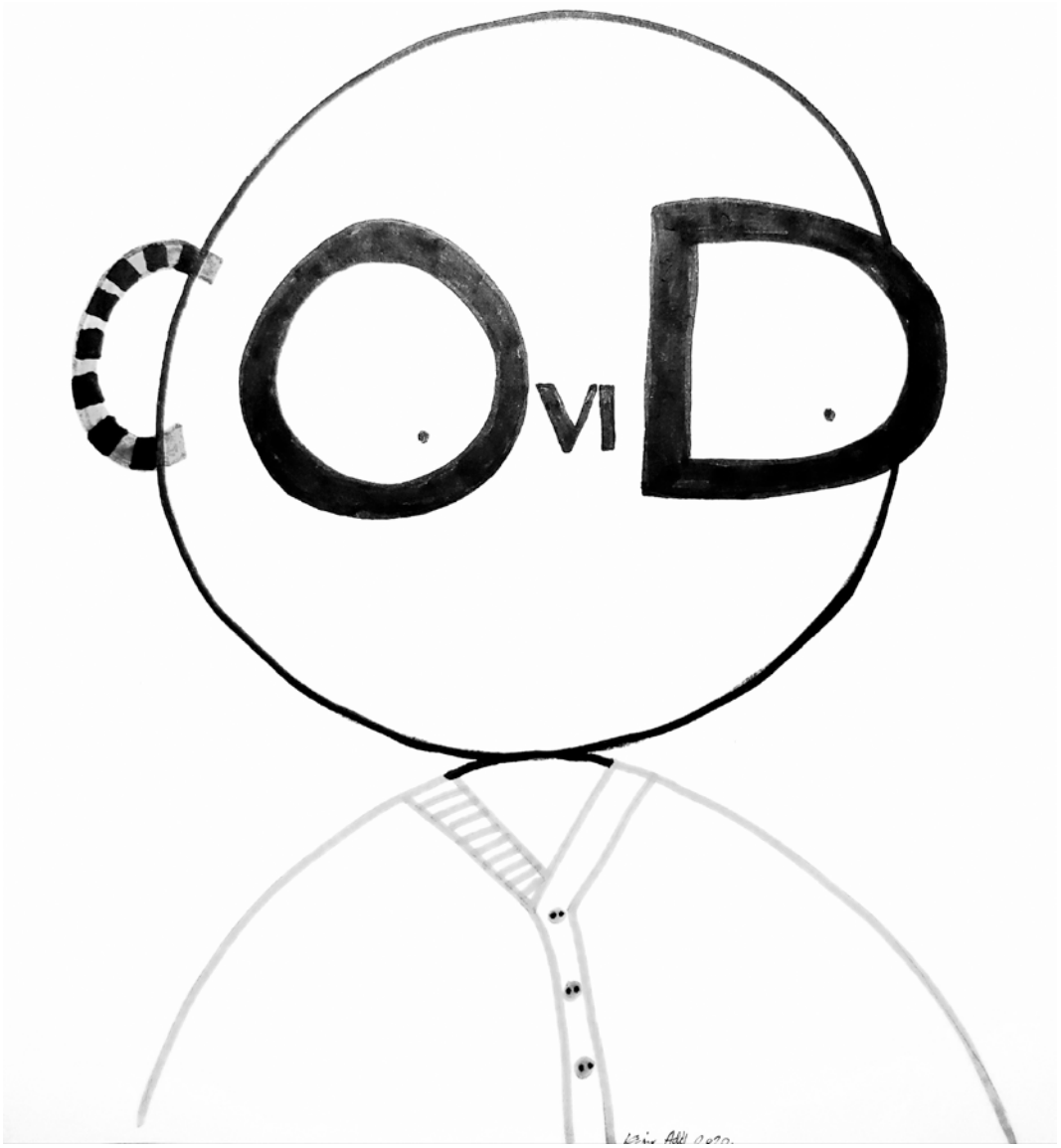

Kiss Adél grafikája

Bechtel Helga

Volt egyszer egy fehérszemű malacom

A Tolna megyei Illyés Gyula Könyvtár irodalmi pályázatán, próza kategóriában I. helyezést elért pályamű

A nagynéném úgy él az emlékeimben, mint egy óriás. Magasabb volt, mint a családja, már kamaszkorára lehagyta két bátyját és szüleit. Mire felnőttem, már kissé lefogyott, és egy szélütéstől oldalra görnyedt, de vastag csontjai úgy tartották szívós testét, mint az oszlopok az elhagyott templomot.

Kiskoromban féltem tőle. Szögletes arca, kiálló járomcsontjai és alatta a sötét árkok, mély hangja és bal karjának fodrosra forrázott bőre riasztott. Ha meglátogattuk, próbáltam távol maradni tőle. Sose ment férjhez, szüleim évente egyszer kölcsönadtak neki egy hétre.

Amikor először vittek el hozzá, hatéves voltam. Emlékszem, odaúton azt magyarázták, hogy milyen jó lesz majd, megnézhetem a várost, elmehetünk a kilátóhoz és a vásárba. Nem tudtam, mi az a kilátó, de a vásárról volt némi fogalmam, nagyszüleimmel kétszer is voltam a szászvári vásárban a gumikerekű kocsival malacot venni. Hajnalban keltünk, a platón feküdtem mamával betakarózva, amíg odaértünk, végtelennek tűnt az út. De kaptam kakasnyalókát és törökmézet, és egyszer választhattam magamnak malacot, azt, amelyiknek az egyik írisze majdnem fehér volt. Hazafelé már nem volt szabad az állatok közé ülni, de az út már nem volt olyan hosszú és unalmas. A buszon végig a malackára gondoltam, és hogy pünkösdre már az asztalon feküdt, én meg sírva, öklendezve ettem rózsaszín húsát.

Csak akkor eszméltem fel, hogy otthagynak engem az ijesztő, idegen nőnél, amikor öltözni kezdtek. Anyu kabátjába kapaszkodva, kivörösödött arccal, dühösen próbáltam őket visszatartani az ajtóból, de elmentek. Egy darabig még álltam a drótos lábtörlőn, amit még sosem láttam az ajtón belül, csak a lépcső alján sárfogónak. Nem sírtam, de ráfagyott arcomra a dac, és a szorítástól már fájt a szám sarka. A néni kijött az előszobába, és megkérdezte, kérek-e almát, de csak ráztam a fejem. Nem vitatkozott, eltűnt a hátsó szobában, majd kétráncos almával visszament a konyhába, aztán még egyszer átsétált előttem egy tállal és egy késsel. Néztem a szobaajtó üvegében tükröződő alakját, ült a fotelban, pucolta, és ette az almákat, lassan. Már bántam, hogy nem mentem vele, előreléptem egyet, megcsikordultak a drótok a lábam alatt, összenéztünk az ajtó üvegében. Visszaléptem, de intett, hogy menjek. Beléptem a szobába, a késsel a dohányzóasztal másik oldalán álló fotelra bökött. Leültem, átnyújtott az asztal felett egy szelet almát, ettünk.

Alma volt másnap is az uzsonna. A hátsó szobában két nagy ruhásszekrény állt a fal mellett, sötét volt, a redőny résein épp hogy beszűrődött a fény. A szekrények tetején, újságpapíron sorakoztak a téli almák. A néni elérte őket, de választani csak a létráról lehetett, nekem szánta a feladatot. Ismertem ezt a ceremóniát, a mama is székre állt, hogy időnként leemeljen egyet a megtakarított gyümölcsből, szigorúan azt, amelyik már barnult, rohadt, sosem volt szabad a szépért nyúlni. A néninél se mertem, kerestem a hibásat. Láttam, hogy mosolyog, és úgy éreztem, most valamit jól tettem.

Másnap reggel egy nagy tállal mentünk be a szobába, villanyt kapcsoltunk, és mindketten felálltunk a létrára, kiválogattuk az összes almát, amin kifogott az idő. Pitét sütöttünk, először gyúrtam tésztát egyedül, majdnem olyan jó érzés volt, mint amikor a mákot mostuk, vagy a kifejtett borsóba

A szerző írja magáról: A Tolna megyei Majosról származom, apám részéről sváb, anyám részéről székely és horvát felmenőktől. Bonyhádon élek. Három gyerekem mellett, az alig létező szabadidőmben olvasok, írok és rajzolok. Az alkotáshoz gyerekkorom világa a kimeríthetetlen kincsesbánya.

túrtunk bele. Túl sok lett a töltelék, az alma leve felbugyborékolt a széleken, és a tésztával a tepsihez égett, édes volt, ropogós. Tömtem magamba a meleg tésztát, és a néni nem tiltotta, csak kérdezgette, nem lesz-e sok. Sok lett.

Első este kaptam egy régi, nehéz hálóinget, amiben csak úgy tudtam menni, hogy felemeltem a földről az elejét, nehogy felbukjak benne. Megkeményedett anyagát, szekrényszagát az első két éjszakán még szerettem, de akkor éjjel úgy éreztem, rám tekeredik, megfullaszt. Rosszat álmodtam. Malackákat válogattam egy magas létra tetejéről, elgurultak a kezem elől, bőrük rózsaszín volt, és ráncos, mint a néni karja, féltem tőlük, féltem a létráról lenézni.

Rosszul voltam, hánytam, sírtam, hánytam, sírtam, és nem mertem visszaaludni. A néni átöltöztetett, vizes törölközővel hűtötte a tarkómat, homlokomat. Elcsigázva, szipogva, öklendezve panaszoltam el, hogy megettük a malacom. Drágám, azt a jószágot nem te választottad, a többi mellé adták, mert kicsi volt, és hibás, enni adták, nem szeretni, súgta, és biztosan emlékszem, hogy ő is velem sírt. Mire derengeni kezdett az ég, elaludtam.

A következő napot ágyban töltöttem, este teáztunk, sós krumplit ettünk, és gombokat vagdostunk le régi, rongynak szánt ruhákról. Másnap reggel, amikor kimerészkedtem a szobából, a néni a konyhában ült, és egy gyűrött szakácskönyvet nézegetett. Láttam már ilyen könyvet tele cetlikre firkantott és magazinokból kivágott receptekkel. De ez a könyv tele volt írva.

A néni mutatta, hogy a dédi oda írta fel, ha valamit kölcsön adott, vagy valamit elkért, emlékeztetőül, aztán ha ajándékba kaptak valamit, hogy majd ugyanannyit adjanak ők is vissza. Amikor meghalt valaki, hogy kinek mi jár, majd a többi örökséget, városnyt. Aztán azt, hogy mi megy a veteménybe, mennyi lekvár megy a polcra, hány uborka forrt fel a tizenöt üvegből, hány liter zsír lett kisütve, mennyit vártak, és mennyit adtak a nyulakért. Mennyi tojást sütöttek el a mama lakodalmán, miből állt a stafírung, hány rend ágynemű, fehér törölköző, zsebkendő, konyharuha, terítő. Nehéz könyv ez, sóhajtotta, amikor a végére értünk, tele van adósággal és ígérettel, mind egymásra írva.

Aztán gondolt egyet, felkapott, és a hátsó szobában feltett a létrára. Megszámoltam az almákat, megkerestük az almás pite receptjét, és mellé írtuk, hogy huszonkettő alma, közben kettőt megettünk, így aztán rögtön javítottuk is húszra, és nem bántuk a veszteséget.

Még hét alkalommal teleltem nála. Felírtuk ezt is szépen sorba. Amikor megörököltem a könyvet, azon törődtem, írjak-e még bele. Aztán megkerestem a malacsült receptet, és mellé írtam: Volt egyszer egy fehérszemű malacom.

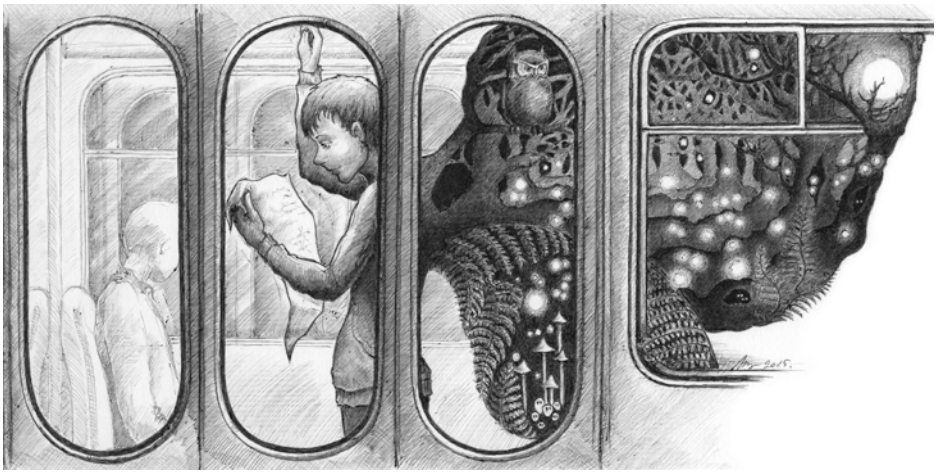

Bechtel Helga: Buszon
(golyóstoll grafika, 2015)

Klotz Mária versei

Januári merengés

Teli a téli zord-kosár, korom-hideg-sötéttel,
csordultig tömve hamvas tavaszi reménnyel.
Későn ébredezik a kukucskáló, bimbózó nap,
még a fagyszobor is fény-melódiára fakad.

Suttog a csend,
ködfátyolban leng.

Lecseppen az égi, hajnal-jeges táj-ébredés,
szinte szétterül a szürke csepp-könnyezés.
Feketén heverészik a lomha hegy-koszorú,
januári merengésben a létezés nem szomorú.

Honol a csend,
pszichédben zeng.

Roppan a befagyott, új évi lélek-álmodozás,
hit, reményre mosolyog az élet-vágyakozás.
Jégen siklik a lét-szagú, tündöklő kép-tükör,
Szélesedik a szépre kacsintgató jövő-látókör.

Nyílik a csend,
csipketakarón ömleng.

minden

mindenem vagy
örök fényesség
bekeretezett jövőkép
lélekszerelem

mindened vagyok
újra létezés
fájdalom felejtés
burokvédelem

vigyázzunk a mindenre
ne marja szét semmi
álomvarázsban
csak végtelenül
szabad szeretni

egy

egy furcsa nyelv, egy távoli hang
egy erős fény, egy templomi harang
egy kétnyelvű helységnévtábla
egy régi és egy új temető
egy szép kép
egy gyermekkori emlék
egy fenséges illat
egy régi ünnep felvillan
egy forró ölelés
egy anyai kérés
egy lelki megnyugvás
egy boldog kitárulkozás
otthon lakom
ismét van dalom
szárnyakon suhanok
falummal egy vagyok

Oroján István pasztellrajza

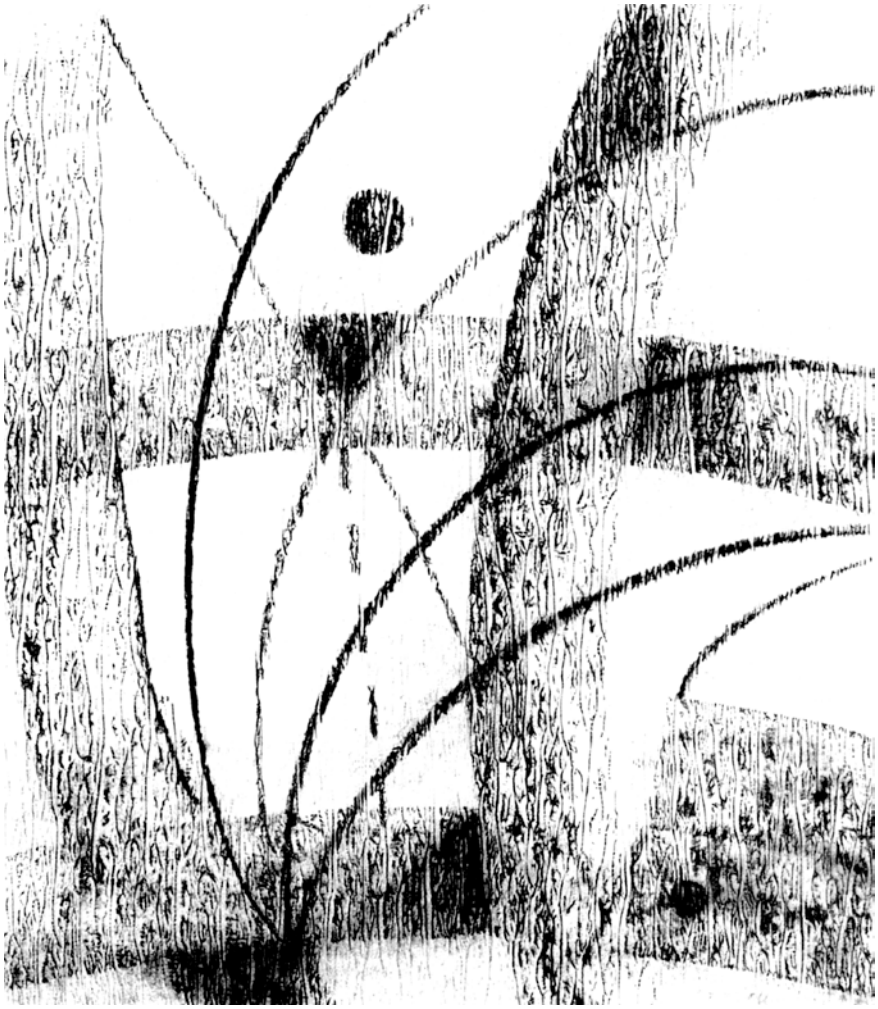

Klotz Mária magyarul és németül írja verseit, Pilisszentivánon él és alkot.

Pável Ágoston

Mások ügettek, én csak poroszkáltam

Ki tudja: hova, merre fut
e furcsa, kósza életút?

Ki tudja: hol s mi lesz a vége?
Hinárba fúl, vagy felhajlik az égre?

Mások - ügyesebb utasok -
ügettek. Én csak poroszkáltam;
és minden lakzinál, minden sírnál megálltam,
s minden piros szívablakon bekandikáltam.

Mások - fürgébb, célosabb utasok -
elvágtattak mellettem lóhalálban.
Én csak tétova poroszkáltam.
De nótás ajkam mindig dúdorászott,
és mindig pántlikás volt laza kantárszáram.

Az utam tágas horizontokat ígért,
s a végén várta fényes, százcsodájú Állomás.
De én minden színes kavicsért lehajoltam,
és lázaslábú, okos loholás helyett
vidáman, gondtalanul elkószáltam az útszéli réteken
tarka pillangók, piros pipacsok,
menyegzősálmú csipkerózsikák után;
vagy bogárhátú kis csárdákban
– ihaj! csuhaj! –
duhaj,
betyáros sírvavigadással
magányosan naphosszatt elkocsmáztam,
s a poharamból – hej! gézengúz Sorskocsmáros! -
a véremet és könnyeimet kortyolgattam.

Bizony, bizony!
Az útról én ezerszer is letértem,
s az ígéretek mesebeli Állomását
- most már jól tudom -
e földön soha el nem érem.

Mások csontos, girhes gebéiken,
de zsúfolt kenyérzsákkal
bevágtatnak majd a nagy Állomásra.
Én valahol elakadok:
talán a mások megrekedt szekerét mentve,
talán a csárdabeli szép asszonnyal
elmókázva-eliccézgetve;
vagy talán... talán csak úgy elmélázva
a csillagontó augusztusi éjtszakába.
De sebaj!
Én árok partján, csárda padján is szebbeket álmodom,
ha kóbor igricfejemet
virágillatos tarisznyámra hajtom.

(Vak völgy ölén így zsolozsmázok. Szombathely, 1933.)

Péntek Orsolya

Részlet a Hóesés Rómában című regényből

A mondatok megint olyanok voltak, mintha Ladislaus vizsgázni akarna, aztán a leendő anyósára nézett, belékapaszkodott a szemével, és Borka megértette, hogy Ladislausnak, aki az anyja és az apja, és a gyógynövények latin neve meg a dátumok közt nőtt fel, ők sokan vannak így egyszerre. Ha Borka apja kérdezett valamit, Ladislaus akkor is a leendő anyósára nézett, úgy válaszolt, röviden, katonásan.

Legfeljebb egy-két emberre tudott figyelni, és ha tehette, a sarokba ült. Taki, ha náluk volt, mindig középre ült. Igaz, Taki portás volt, és nem matematikus, mint Ladislaus. Egyszer megkérte, még az elején, mondja el neki, hogy mivel foglalkozik. Ladislaus jó ideig hallgatott, aztán azt mondta, szakcikkek fordításával vagy szerkesztésével.

– Nem érdekel a matematika. A nyelvek érdekelnek és… – elharapta a mondatot. Borka nem sürgette. Megszokta, hogy Ladislausnak idő kell. Az elején kérdezett és kérdezett, míg észrevette, hogy a férfi többet mond, ha egyszerűen hagyja beszélni.

Ladislaus oldalról rásandított, mielőtt kimondta:

– És a Monarchia.

– A Monarchia? – kérdezett vissza Borka. A Monarchia olyasminek tűnt, mint a nagyanyja napernyője az előszobai szekrényben vagy a Groszmutti lengyel Bibliája, amelyet ő ugyan még kibetűzött valahogy, de amelyből Borka már egyetlen szót sem értett, és nem is érdekelte.

– Sem te, sem én nem lennénk, ha az nincs – magyarázta Ladislaus. Borka a legszívesebben visszafordult volna, hogy végigrohanjon a Népköztársaság útján, amelyet maguk közt Andrássy útnak hívtak, és amikor elszólta magát, kiderült, hogy Ladislaus szülei is úgy hívják, aztán az anyósa valami végeérhetetlen mesébe kezdett arról, hogy a háború előtt, ha Pestre jöttek, csak a Király utcában vásároltak, ahol volt egy méterárubolt.

– Nem lennénk, hát aztán – vágta oda Ladislausnak, és felrémlett előtte Les arca, aki képzelt városokat épít, meg Júliáé, aki szakadt csepeli gyárakba megy be hamis engedéllyel, hogy munkásnőket fotózzon. A Monarchia sem volt valószínűbben létezhető, mint egy papír Pompei vagy a tejgyári líra.

– Mások lennénk – tette hozzá, hogy szelídítsen valamit a mondaton. Az, hogy az apja félig olasz, félig német, azok közé a dolgok közé tartozott, amiről nem beszéltek. Mint ahogy arról sem, hogy Lola zsidó, hogy Géza menyasszonya is az volt, hogy a Groszmutti Bécsben született. Úgy sejtette, arról sem fognak beszélni, hogy a férje meg félig horvát az anyja révén. Borkának ez a horvátság csak annyi volt, mintha azt mondaná a főpincérnek, írja a többihez.

– Mások vagyunk – mondta Ladislaus, de ahogy beléptek a színházba, tényleg nem beszéltek többé az egészről.

Borka még az éjjel, a talpát az asztal keresztfájának nyomva végiggondolta az elejétől, hogy megértse, mikor romlott el. Vagy, hogy mi az, ami elromlott.

Megpróbált visszaemlékezni a férfi arcára, amint odalép hozzá a pályaudvar lépcsőjén, és megkérdezi, segíthet-e, először olaszul, aztán németül. Júliától jött, akit ott hagyott Velencében, megmondta neki, hogy inkább gyereket akar. Bécsben aludt, onnan utazott vissza a dögnehéz bőrönddel, és megállt egy pillanatra a lépcsőn, amikor Pestre ért. Akkor lépett oda hozzá Ladislaus. Többet, akárhogy erőlködött, nem tudott felidézni.

A férfi pár hónap múlva bejött az antikváriumba. Műszaki szótárat keresett. Ő megismerte, a férfi nem ismerte meg őt. Már fél éve találkozgattak, amikor egyszer meghívta színházba. Szombat este volt, és Borka visszaintett az apjának, aki a kitárt ablakból utánuk hajolt. Ahogy belekarolt a férfiba, olyan volt, mintha évek óta házasok lennének. Taki ilyenkor átfogta a derekát, vagy kézen fogta, máskor berángatta csókolózni az üres telekre. Elképzelte, hogy behúzza Ladislaust az üres telekre, amelyen a fák úgy hajoltak össze, hogy még az sem látott be a közepére, aki a szélén állt. De a férfi, amióta megismerkedtek,

Péntek Orsolya író, festőművész.

csak a homlokát csókolta meg, vagy a kezét. Olykor, ha hazakísérte, és ő odanyújtotta neki a száját, épp csak rálehelt, aztán jó éjszakát kívánt.

– Intelligens ember nem csinál jelenetet – mondta neki egyszer, amikor ő rácsapta az öccsére az ajtót.

Értelmetlen apróságon szólalkoztak össze, Les széthagyta a csavarhúzókat.

– Akkor vakard te a szart utána! – vágta Ladislaus fejéhez, de az nem válaszolt, a kabátját a karján tartva lelépett a megálló előtt az úttestre, és felnézett a kanyarba, hogy jön-e a busz. Ott állt jó egy percig, csak az utolsó pillanatban lépett vissza, amikor begördült a nyolcas.

Nem szóltak egymáshoz a Március 15. térig. Borkának eszébe jutott, hogy akárhányszor összekaptak Júliával, az unokahúga néma lett. Soha nem kiabált vissza. Csak ő kiabált. Júlia állt vele szemben, és karba tett kézzel figyelte. Egyszer ütötte meg, teljes erőből. Kisgyerekek voltak, és Júlia felemelte a kerítést a két telek közt, aztán áttolta alatta a macskát.

– Az az enyém volt. Nem vihetem fel, de az enyém – kiabálta, de Júlia csak guggolt ott, és nézte az állatot, amely fölfelé szaladt, a régi ház felé. A nagy, fekete-fehér macska egy pillanatra megállt, visszanézett, mintha megköszönné neki.

– Át akart menni – válaszolt csendesen. Borka az arcát ütötte meg, tiszta erőből. Júlia hátratántorodott, neki a kerítésnek.

– A kert lehet a tiéd, de a macska nem a tiéd. Az él. Semmi sem valakié, ami él.

Néha összefolyt benne Ladislaus és Júlia egy-egy mozdulata. Ahogy a férfi állt a busz végében, mintha egy láthatatlan kerítésnek támaszkodna, az idézte fel benne a délutánt a kertben. Ahogy leszálltak, és újra belekarolt, egy pillanatra megállt. Meg kellene ütni. Vagy ki kellene húzni a kezem, és itt hagyni – gondolta, de ahogy a férfi kérdően rápillantott, azt válaszolta:

– Csak a cipősarkam. Azt hittem, beakadt.

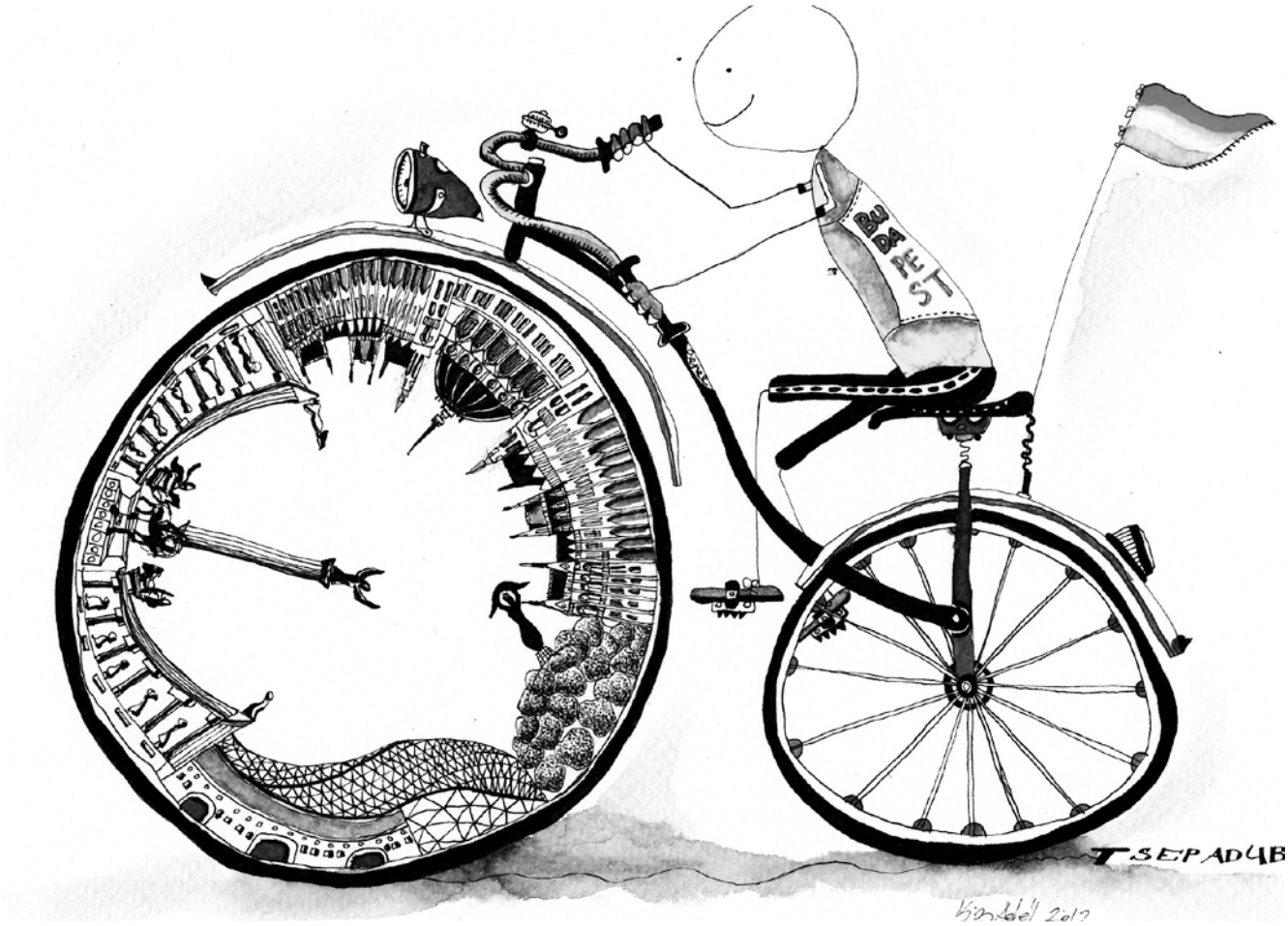

Kiss Adél grafikája

Varga Ilona

Joka XXIII.

(részletek)

Pesta szomszéd

Késő délután volt már, amikor Mirkóék hazaértek. Megnyugtatta őket a már messziről is halló kopácsolás, mivel eleinte erősen aggódtak a késedelem miatt. Amikor ugyanis a gyerekek felébredtek a tisztáson, azt látták, hogy Nyica édesdeden alszik. Valami földöntúli mosoly terült el álmában az arcán. Olyan szép volt így, amilyennek még sohasem látták. Flaré sűrű pisszegések után öccse fülébe is súgta:

– Nézd! Nem olyan, mint egy angyal?

Öccse előbb engedékenyen bólogatott, majd a bizonytalanul megkérdezte:

– Mondd, te már láttál igazi angyalt?

– Nem.

– Akkor honnan tudod, hogy olyan?

– Nem emlékszel a képekre a templomban?

– Dehogynem! De azok csak pingált angyalok voltak. Szárnyaik is voltak. Szerinted, aki lepingálta őket, honnan tudta, hogy milyenek? Ő tán látott igaziakat?

– Látott tán, vagy sem, édes mindegy. Nem kell ahhoz szem, belülről érzi azt az ember.

Mirkó persze vitatkozott volna még, de a szája is tátva maradt, amikor azt látta, hogy egy nagyobb tarkaszárnyú pillangóraj épp a szunyókáló Nyicát tartotta legalkalmasabbnak arra, hogy megpihenjen rajta. Valósággal belepték. Ide-oda mozgatták szárnyacskáikat. A kopott öltözetén csak úgy kavarogtak. Olyanok voltak, mintha lüktető színes ruhaminták lennének.

– Most már csakugyan olyan – suttogta ámulattal –, tele van szárnyakkal.

– Na, ugye! – nyugtázta diadallal öccse belegyezését Flaré.

…És nem keltették föl, amíg magától fel nem ébredt.

– Nem akartuk, hogy a lepkék elszálljanak – magyarázták.

Nyica nem értette, hiszen ő egyetlen pillangót sem látott, ám rájuk hagyta, hiszen érezte, hogy voltaképpen szeretet vezérelte a tettüket.

– No, akkor viszont most kapkodjuk a lábainkat, hogy még ott érjük Bali bácsiékat. Különben fölöslegesen törtük ennyire magunkat.

Iparkodtak is. Mintha Koma is megértette volna a szándékot. A derék kutya mindig megböködte játékosan orrával a leghátrébb lépdelőt. Mirkó azonban nem tudott szabadulni korábbi gondolataitól, ezért meg is kérdezte:

– Mondd, Anyica! Te valójában angyal vagy?

– Dehogyis vagyok az. Gondolod, hogy akkor itt lépkednék veletek, ahelyett hogy szállnék? – mosolyodott el Nyica. – Hogyan jutott eszedbe ilyen csacsiság?

– Mert, hogy olyan szép voltál, amikor aludtál… és voltak rajtad szárnyak is.

Nyica jobbnak látta, ha nem vitatkozik. Jól emlékezett, hogy a gyermeki képzeletnek milyen gyógyító, lélekemelő ereje van. Amikor őt szapulták, bántották – már pedig túlontúl gyakran tették ezt vele –, éjjelente ki-kiszökött a sátorból. A csillagos eget nézte, képzelete szántotta a levegőeget és áthatolt a mennybolt palástján is. Elgondolta, hogy egy másik alig pislákoló csillagon is él egy hozzá hasonlatos cigány kislány. Akárcsak őt, szintén bántják. Neki is meghalt apja-anyja, s akik magukhoz vették, legkevésbé sem szeretik. Sőt… A csapata is kikacagja, gonoszkodik kárára, mert bandzsi, nem túl szép, rongyokban jár és szava sincs, annyira félénk. Az a kislány is sírdogál ott azon a távoli csillagon, mert nincs senki, aki megértené… És ő is kiszökik éjszaka és bámulja a csillagokat. És az a kislány is arra gondol, hogy ott, azon a fénylő

ponton, aminek a Földet látja, élhet egy hozzá hasonlatos sorsú lány… Ez a hit, ez a remény megnyugtatja őt a messzi csillagon, ahogy a kis Nyicát is megbékítette a tudat, hogy nincs egyedül. Éjjelente a legnagyobb bánataikat elmondták egymásnak, vigasztalta egyikük a másikat. Az a csillagbeli cigánylány lett a legjobb… az egyetlen barátja. Úgy hitte, hogy Mirkó képzelete is így kötött ki valami miatt a pillangóknál, amikhez makacsul ragaszkodik. Dehogy is akarta megbántani a kételkedéssel…

– Egyáltalán nem vagyok szép – állította viszont nagy határozottsággal –, de ha akarod, a régi, mainál is csúnyább, bármikor lehetek. Akarod? – nézett rá a fiúra erősen keresztbehúzott szemmel.

– Jaj, nehogy! – sikoltott fel Flaré, akinek meggyőződése volt, hogy Nyica bármikor képes lenne erre a csodára is.

Volt is ebben valami, hisz ha valaki képes arra, hogy ukk-mukk-fukk úgy megszépüljön, mint amilyen most volt, miért ne tudna, ha akar, ugyanígy megrútulni. Csak akkor nyugodott meg, amikor Nyica felkacagott a Mirkó megdöbbent arcát látva. És akkor ocsúdott fel, amikor Koma ülepen böködte.

Onnantól kezdve már vidámak voltak, felszabadultan tréfálkoztak, nevetgéltek hazáig.

Mamó már nagyon várta őket. Kissé neheztelve mondta:

– Nem gondoltam, hogy ilyen sokáig ellesztek. Csak azért nem aggódtam a kelleténél jobban, mert az én hősöm is veletek volt – simogatta folyamatosan a combjára támaszkodó Komát.

– Na, hiszen! – panaszkodott Mirkó. – Egész úton böködte a popóm.

– Engem is löködött hátulról!

– Sőt engem is, pedig én nem is maradtam le – mondta Nyica.

– Ezt tette volna?

– Ezt bizony – erősítették egyszerre hárman.

– Pironkodhatnátok, ahelyett, hogy panaszkodtok! – mondta Mamó. – Igaza volt! Ő tudta egyedül, hogy már rég itt volna a helyetek – ölelte magához kedvenc négylábúját. – Kifogytunk az ételből és a borból. Vizet nemrég vittem nekik – mutatott a tető felé. Tanácstalan vagyok, mit tegyek. Csak kellene adni nekik még valamit enni. Sütöttem hirtelenében még punyét, de azt üresen nem tálalhatom. Ha meg azt osztogatom szét, amit Örzse barátnőd múltkor hozott, ha szűken mérem, fél fogukra sem elég. Ha emberesen osztom, nekünk nem marad csak az éhkopp napokig… Vagy esetleg csirkegyász lesz.

– Tegyük tálra mindazt, ami megvan még a Bali-féle elemózsiából – javasolta Nyica. – Csak a két gyereknek adjunk elébb. Nagyon megéhezhettek, mert igen sokat jártak. Azok odafönn meg még éhesebbek lehetnek… Nem gondoltam, hogy ennyire viszik, ilyen rövid idő alatt.

– Janó már többször is mondta. Már két harangozással ezelőtt először, hogy innen már egyedül is boldogul, köszöni a segítséget. A két fiatal úgy tűnt, hajlik is rá, de Bali nem engedett. Azt mondta, maradnak, mert addig el nem megy az embereivel, amíg Örzsének nem jelentheti, hogy tető alá tették a családot. Hallod-e? Ez a Borba Bálint nagyon-nagyon rendes emberré lett… Örzse szerint eredetileg is ilyen volt, mielőtt elzüllött. Ma is olyan lenne – így hiszi –, ha az általuk Jokának nevezett Janónk képében egy angyal nem szól hozzá.

– Képzeld – újságolta Nyica – Mirkó megkérdezte tőlem: nem vagyok-e angyal? Azt mondta, még szárnyaim is voltak, amíg aludtam. Bizonyosan álmodta.

– Hát aludtatok, édes lányom?! – kérdezte Mamó némi felhanggal.

Mit volt mit tenni? Nyica, miután a gyerekeket az asztalhoz ültette, s elébük tette, amit a nekik szánt a kamra kincseiből, részletesen elbeszélte a Tîca-tisztásra jutásukat és az ottani eseményeket. Beszámolt azokról a gondolatairól is, amik ott születtek. Hogy ez talán nem is véletlen, hogy ez valami égi jel volt. Igaza lehet Mamónak, amikor azt mondta, hogy talán Tîca is elégedett azzal, ahogy a gyerekekkel és idehagyott férjével bánik.

Mamó bólogatott – s mivel a hallottak okán jó kedvre derült – még egy tréfát is megengedett magának.

– Nem megmondtam? Megmondtam előre… Tudtam, hogy semmi baj nem érheti… Hogy Isten vigyázza azt az őzikét.

Amikor látta Nyica örömteliből tanácstalanná, majd csalódottá savanyodó arckifejezését, felnevetve magához ölelte.

– Képes lettél volna elhinni, hogy az egész történetből csak az őzgidánk sorsa ragadt meg? Butuskám! Nagyon örülök annak, ami veled történt. Nem véletlen volt az! Csakugyan nem…

Nyica teljesen elérzékenyült. Ott maradt Mamó vállára fészkelődve. Szeme sarkában megcsillant egy tanácstalan könnycsepp. Menjen-e, maradjon-e? Egész addig nem jutott döntésre, amíg fel nem hangzott az asztal mellől egy kétszólamú felszólítás. Rá egy pillanatra sietve megindult.

– Anyica, gyere te is enni! – hangzott fel fiú- és lányhangon csaknem egyszerre.

– Köszönöm, csillagaim, de most valahogy egyáltalán nem vagyok éhes.

Aztán olyat tett, amire Mamó sem volt felkészülve. Mindazt, ami az előbbi osztásnál megmaradt nagy fatálcára halmozta a punyéval és két késükkel együtt, majd határozott léptekkel elindult a tetőfedők irányába. Életében először érezte elég erősnek magát, hogy szembe nézzen félelmeivel. Már nem tartott a két fiatalember tekintetétől. Hogy jönnének ahhoz, hogy úgy nézzenek vagy gondoljanak rá, ahogy nem akarja. Ha minden hangsúlyából, mozdulatából, tekintetéből az fog sugározni, hogy foglalt már. Felszegett fejjel lépkedett. Neki gyerekei vannak… Sőt férje is, csak az illető még nem tudja.

Mamó döbbenten, de megelégedve figyelte a Nyicán hirtelen lejátszódott változást.

– Na, végre! – nézett fel az égre. – Köszönöm, Uram!

A hintaszékbe ült – s amit még nem tett soha – ölébe húzta kutyát. Ölébe fektette, noha Koma a méretét tekintve legalább négy számmal nagyobb volt az ölebeknél. Szegénynek eleinte nem is tetszett nagyon ez a fura helyzet. Amikor azonban Mamó a szék lassú ingatásába kezdett, boldog, halk morgással kísérte a nagyszerű érzést. Az öreg kezek a ringás ütemében simogatták.

– Nagyon ügyes voltál, Koma! Már megint nagyon ügyes. Jól intézted ezt is.

Nyica határozott szándéka – noha alig volt még csak túl a fele úton – közben elpárolgott. Az eltökéltség változatlan sütött belőle, de elhatározása szöges fordulatot vett. Ennek oka pedig az volt, hogy egy új, általa még nem ismert alak lépett elő a telek túlfelén a fák közül! Megemelte a kalapját, úgy kiáltotta:

– Isten áádja, szíípasszony! Éé vagyok a Pesta szomszéd! Feleségem a Trézsi küldi ezt a kondéé kolompérlét – mondta közeledve, kisebb hangra váltva. – Kalbász is van benne! Tett belíije bőven, nem sajnáátta – közölte most már Nyicához érve. Lábaihoz tette a kondért, amelyből nyálcsordító illat áradt. Nyújtotta a kezét is.

– Mondom! Éé vagyok a Pesta szomszéd. A falu szélíírőő a harmadik ház… A kedves férjével már vóót szerencsém taláákozni – pödörte meg balkézzel a bajuszát. – Meg ezzel az ebbel is itt, ni – bátortalanodott el, mert láttára Koma villámgyorsasággal Nyica lábai mellett termett, szükség esetén megvédendő. De ezúttal nem morgott, nem ugatott a vendégre, sőt harapással sem fenyegette. Miért is tette volna? Tudta, hogy nem jár gonosz ügyben. Aki ilyen finoman illatozó nagy kondérral jár szomszédolni, az nem ilyen szándékkal érkezik. Erősen figyelte: mozdulatai is barátságosak és tiszteletteljesek voltak…

– Hát akkor, Isten hozta, Pesta szomszéd! Kerüljön beljebb! – mondta neki Nyica, erőteljesen, de korántsem ridegen, megbársonyosított hangon. A szemébe nézett, és határozottan, csaknem férfiasan megszorította a kezét. (Nehéz is lett volna másként, mivel a hosszas faldöngölés igencsak megerősítette a markát.)

Vendége meg is lepődött ezt tapasztalva, s amíg mentek az asztal felé, el is morfondírozott ezen önmagában. Azt saját szememmel láttam, hogy a férje, az a Joka bitang erős, de hogy a feleségébe is (pedig milyen fiatalka) ekkora erő szorul, azt nem hittem. Ilyen erősek lennének, mind a cigányok? – nagyjából itt járt a gondolatában, amikor odaértek Mamóékhoz. Nyica bemutatta a kondéros urat.

– Ő itt Pesta szomszéd. A falu szélétől befelé a harmadik házat lakja. Hallották a nagy kopácsolást és felesége úgy gondolta, bizonyára megéheztek, akik

ilyen hevesen munkálódnak. Készített és küldött nekik… küldött nekünk egy hatalmas adag levest.

– Nocsak, no! – emelte fel ujját a férfi – nem olyan nagy ez az adag. E' mifelénk csak kiskondéénak számít. De kalbász is van ám benne! Tett beléje Trézsim bőven. Egyáátalán nem sajnáátta. Kolompérlé, jó finom.

Nyicának már volt alkalma belekukkantani abba a kondérba. Neki kukkantásra felemelték róla már egyszer a fedőt, hogy lássa a sűrű kolbászkarikákat. Így aztán előnyben volt Mamóékkal szemben, akik nem igazán tudták, mire számíthatnak.

– Kărbojzámă – mondta előbb beásul, majd hozzátette magyarul is – krumplileves!

– Háát úgy is lehet mondani – lett fölöttébb engedékeny az iménti szóló. – De jó finom, csak annyit mondok még rá. Jóó főz a Trézsi.

– Nem is vitatom én!

– Háát azéé!

– Ő itt a lányom – nyomta meg a szót Nyica – Flaré. Ő meg a fiam, Mirkó. (Mindkét gyereknek azon mód fülig ért a szája.)

Már csak Mamó bemutatásával maradt adós. „A mi Mamónk" – erre állt már Nyica szája, ám végül, megint csak megkeményítve a szót, inkább másként fogalmazott:

– Ő pedig a gyerekek nagymamája.

Pesta szomszéd zavarában megint kezet nyújtott volna. Ezúttal Mamónak. De mivel most éppen a jobb kezében volt a kondér, a kézfogásból ezúttal semmi se lett. Mamó a legnagyobb természetességgel vette át a fogófület. Egyetlen mozdulattal akasztotta az edényt a még mindig az ebédtáji hunyt parázs fölött álló bográcslábra. A gyerekek máris pattantak, hogy aprított fát hozzanak az újabb tűzhöz.

– Köszönjük, hogy gondoltak ránk – mondta Mamó. – No, üljön le egy kissé mellénk – tette hozzá. Már, ha nem szégyell cigányokhoz kuporodni!

– Háát – mondta erre a vendég, zavartan tekergetve a kalapját. Nehéz feladatot kapott, mert ezen még nem gondolkodott… és fogalma se volt róla, hogy mint mondana erre Trézsi.

– Háát egy kicsikéé csak leűűnék – mondta bátortalanul, ám mire kimondta, már le is csüccsent. Bár csak oly módon, hogy gyorsan felpattanhasson, ha úgy adódna.

Mamó el is mosolyodott ezen. Persze csak magában.

– És sokáá kopácsoónak még? – érdeklődött Mamótól.

De mire az öregasszony bármit is válaszolhatott volna, maga is látta és hallotta a feleletet. Hatalmas üdvrivalgás jelezte, hogy az utolsó szög is a helyére került. Az ácsszekercék elnémultak, a munkálkodók sorra jöttek le a létrákról. Amikor mind leértek, összekapaszkodtak, körbejárták az épületet, mindenhonnan a tetőre nézve. Az is lehet, hogy körbetáncolták? – ez nem látszott az asztaltól kellőképpen. Éppen harangoztak. Délutáni öt órát vertek.

Nyica perdült-fordult. Mindaz, ami a fatálon volt, nagy hirtelen visszakerült a kamrába. Azaz csak majdnem minden. Egy nagy marék pörc, egy vastag szelet húsos szalonna, valamint egy öregujjnyi kolbász kutyagyomorban végezte. Öreg kora ellenére ugyanis Mamó sem felejtette el, hogy miként kell észrevétlen térülni-fordulni.

Miközben elé tárta a nevezett finomságokat, Koma fültöveit vakargatta.

– Még egyszer megköszönöm, hősöm. Igazi csodakutya vagy…

Fábián Éva verseiből

Barátok

Egymással szemben ülünk
mármint magunkkal szemben
másról beszélünk
mármint te a te dolgodról
én a magaméról
jól megértjük egymást
kedveljük egymást
akkor viszlát a jövő héten
egy újabb kávé mellett

Öreg karácsonyok és fiatal újévek fényeinél

Blik-blik – villog a piros és a fehér.
A sárga elveszett az emlékekben.
Mindig eltűnik valahová,
Vagy szerelembe esik a kékkel,
hogy örömét lelje a zöld gyerekekben.
Hiszel a halál utáni életben?
Hiszel a földönkívüliekben?
Elhiszed, hogy egymagam elhordok egy hegyet?
Csupán az akaratom erejével?
Az egyetlen vagyok, aki erre képes.
Egyedül vagyok, de a csúcson.
Az öreg karácsonyok fényei újragyulladnak újévkor.

Városi

A sült gesztenye illatával
Kezdődik a városi tél
Átjár a hidakon
Belopózik a terekre

Randevút ad a szmognak
a körúti megállóban
átszállnak a metróra
s eloszlanak az aluljáróban

Fábián Éva szlovák költő, a Ľudové noviny főszerkesztője.

Zoltán Bárkányi Valkán

Kara néni karácsonya

A károgó varjak, a bánat madarainak csapata a falu fölött egyenesen a katolikus templom felé szállt, és elkezdett körözni a torony körül. Kara Ilcsa néni önkéntelenül is abbahagyta a seprést az udvaron, a gallyseprűre támaszkodott, kiegyenesítette a hátát és körbenézett. – Karácsonyra biztosan kemény hideg lesz – villant át az agyán. A templom felé pillantott, és meglátta a fáradhatatlanul köröző madarakat. – A varjak mindig megmondják, milyen idő lesz – gondolta még.

Amint az udvart seperte, bizony gyakran meg kellett állnia, hogy kiegyenesítse a derekát. Tompa, szinte elviselhetetlen fájdalom kínozta. Igaz ugyan, a munkában, sőt a mozgásban is az utóbbi időben nemcsak a fájós dereka akadályozta. Fokozatosan elhagyta az ereje, egyre gyengébbnek érezte magát. Reggel nehezen kelt ki az ágyból, este szinte tehetetlenül zuhant bele. A fájdalmat nem csillapították az orvosságok sem, éppen ellenkezőleg, szétáradt az egész testében.

Egy jó évvel ezelőtt félóra alatt tisztára seperte az udvart, most meg annyi időbe kerül, hogy ezalatt kiért valamikor a szilák alá, a legtávolabbi szőlőjébe is, mormogta mérgesen az orra alatt. Tiszta szerencse, hogy az öreg vályogházat még novemberben, a Kelemen napi búcsúra kimeszelte. Most már biztosan nem lenne ereje ilyen nagy munkára. Régebben, még az ősz elején megfázott valahol, és az eredmény keserves volt: hosszú napokig gyötörte a láz, a tüdejét meg erős köhögés szaggatta. Kész csoda, hogy nem fulladt meg. Már a legrosszabbra gondolt: csak egy kupac föld a behunyt szeme fölött gyógyíthatja meg. Orvoshoz azonban nem akart menni. Az öreg doktor, akiben talán meg is bízott, két éve örök nyugalomra tért a templom fölötti lejtős domboldalon. Igaz ugyan, hogy a fiatal doktor hívás nélkül is eljött, és könyörtelenül belenyomott két injekciót. Ezek nélkül, gondolta később, neki is el kellett volna költöznie arra a lejtőre a templom fölött. Akkor már annyi ereje sem volt, hogy felkeljen az ágyból, csak feküdt, mint egy fadarab, és nézte a konyha fehér falait meg a plafont. Az elmúlt nyolcvannyolc év alatt sohasem volt olyan gyenge és beteg, mint akkor. Az injekciók után harmadnapra sokkal jobban lett, már egészségesnek érezte magát. Még szerencse, hogy számíthatott jó szomszédjára, Marcsára, aki mindent megcsinált a ház körül. A betegsége miatt így is elég gondot okozott neki. Sokkal korábban kellett kelnie, hogy megetesse az állatokat, ne hagyja éhezni a tyúkokat, nyulakat meg a kutyát, sőt a macskának is öntött egy kis tejet. Szegény, neki is megvan a maga keresztje, és nem is fiatalabb nála. A doktornak is biztosan Marcsa üzent, csak neki nem mondta meg. Az emberek jók, gondolta magában Kara néni.

Egészsége, mint hamarosan kiderült, nem tartott sokáig. Azóta minden munka nehezebb és megerőltetőbb. Hol van már az az idő, amikor a férjével egykettőre elbírtak a legfárasztóbb munkával is? Már odavan, soha nem tér vissza.

Az öregasszony szigorúan betartotta a szokást, hogy Karácsonyra a házban és a ház körül mindennek tisztának és a legnagyobb rendben kellett lennie. A házat kívül-belül kimeszelték, a disznóvágáson régen túl voltak, a kamrában illatoztak a frissen füstölt kolbászok és sonkák, a ház mögött, a pincében ott sorakoztak a lefejtett kiváló házi borral, az öröm, erő és életkedv forrásával teli hordók.

Ilcsa néni jó szívvel emlékszik vissza a karácsonyokra, amikor összejött az egész család. Amikor még éltek a szülei, a nővére, Anka, és az öccse, Jozsko. Aztán még itt volt a nevét viselő egyetlen lánya is. Igaz, nagyon régen volt ez. Elsőnek az apja hagyta el a családot, ottmaradt valamelyik átkozott szibériai gulágban. Azt a poklot, azt az átkozott szenvedést nem élte túl. Nem is élhette, hiszen már nem volt fiatal. Illendő temetés nélkül tűnt el egy tömegsírban, sok szerencsétlen falubelijével együtt, akiket ilyen messzire hurcoltak kényszermunkára. Az apja így nem pihenhet, ahogy illene, a temetőben a templom fölött. Emlékét csak a sírkő őrzi születése és halála dátumával. És hol van már az anyja, aki az Úr születése napjára még a legnehezebb időkben is elővarázsolt valami ajándékot mindenkinek a családból? Már régóta ő is örök álmát alussza. És a testvérei? A nővére, az öccse? Az ő sírjaik is ott vannak anyja

Zoltán Bárkányi Valkán elbeszélései a szülőfalujában, Kesztölcön élő emberekről szólnak. Ez a novellája 2008-ban jelent meg.

és apja keresztje mellett. Öt évvel ezelőtt a férje is odakerült. Halálával a ház kiürült, csak ő maradt benne egyes-egyedül. Igaz, itt lakhatna a lánya is, de őt a sors és a szerelem nagyon messzire, valahová a tengeren túlra csábította. Érte jött a fiú, a lány gyerekkori szerelme, aki szüleivel együtt még ötvenhatban biztosabb, biztonságosabb hazát talált magának Amerikában. Az elválás a lányától nagyon fájdalmas, szinte elviselhetetlen volt. Csoda, hogy a szíve nem szakadt meg ennyi fájdalomtól. Az élet azonban nem állt meg, minden napra bőven jutott munka. Csak éjjel sírdogált, a párnába temette könnyes arcát. Kívülről senkinek sem mutatta, hogy szenved, hogy a bánat összeszorítja a szívét. Egyetlen vigasza az volt, hogy kétévente, mindig novemberben a búcsúra, hazajött a lánya, hogy meglátogassa. Eleinte csak maga, később a férjével és a gyerekekkel. Ezek a napok mérhetetlen örömmel és jókedvvel teli valódi ünnepek voltak.

Lassan négy éve lesz, hogy nem találkozott a lányával és annak családjával. Akkor megírta, hogy beteg és nem mehet ilyen hosszú útra. Két évvel ezelőtt, szintén levélben, a veje értesítette, hogy a felesége, vagyis az ő lánya, semmiképpen sem utazhat. Azóta nem kapott hírt a tengerentúlról. Se rosszat, se jót. Nem csoda, hogy ez megrémítette, és mérhetetlen aggodalommal egyetlen lányáért feküdt le nap mint nap. Sokszor gondol a legrosszabbra, arra, hogy kislányát élve már nem fogja látni.

Kara néni befejezte az udvar seprését, és megkönnyebbülve mélyet sóhajtott. Arcán valami nedvességet érzett, ezért a károgó varjak felé emelte az arcát, és mintegy magának megerősítette:

– Tudtam. Mégiscsak meghoztátok a havat! Az első havat! – mondta félhangon, és ruhaujjával letörölte arcáról az olvadt hópelyheket.

Az öregasszony először a fa tornácra nézett, aztán a kert felé fordult, és megsimogatta tekintetével a hatalmas, kopasz diófát, amelyet annak idején még az apja ültetett. A többi gyümölcsfát a férje és az öccse ültette, azután meg ő maga, az özvegyasszony, amikor már nem volt férfikéz a háznál.

Kara néni a konyhaajtó előtt találta magát, néhányat dobbantott, hogy lerázza azt a kevés havat és sarat. Halkan becsukta maga mögött az ajtót, néhány hasábot dobott a sparherltba, és elkezdett rakodni. Pár perc múlva hangosan sóhajtott néhányat, úgy érezte, hogy teljesen elhagyja az ereje, a lába egyáltalán nem akar engedelmeskedni. Mintha nem is tartozna a testéhez. Le kellett ülnie az ágy szélére. Kimerülten bámulta a ládán a kis fenyőt, amelyet még korábban egy nagyobb, sárga agyaggal töltött fazékba tett. Az apró karácsonyfát már kis gyertyák, arany és ezüst színű papírszalagok és szaloncukor díszítették.

Közben kint teljesen besötétedett. Kara néninek minden erejére szüksége volt, hogy a kredenchez menjen gyufáért. Amikor már minden gyertya égett, ösztönösen, apró, csoszogós léptekkel visszament az ágyhoz. Megint leült, és hátát a nagy párnának támasztotta. Így nézte az apró gyertyalángokat, amelyek lassan, fokozatosan erőre kaptak és ragyogó fénybe borították az egész konyhát.

Az öregasszony szeme a nagy fényességben csak úgy sugárzott a boldogságtól. Pár pillanat múlva egyáltalán nem értette, hogy ebben a szinte vakító fényességben hogyan, honnan jöttek egymás után azok, akiket szeretett: elöl apja és anyja, mögöttük öccse, Jozso a nővérével, Ankával, aztán a férje egyetlen lányukkal, Ilkával. Mindannyian egyenesen a karácsonyfához mentek. Mint korábban soha, felsorakoztak a feldíszített fa előtt. Két testvére halkan énekelni kezdett: „Krisztus Jézus született, örvendezzünk!" Hamarosan csatlakoztak hozzájuk a többiek is, mindannyian együtt énekeltek. Ilcsa néni rögtön felismerte az együttesben férje acélos hangját, aki két kezével vezényelte ezt a karácsonyi énekkart. Felállt az ágyról és mindannyiukat egyszerre a szívére ölelte.

– Boldog Karácsonyt! – suttogta és egymás után mindenkit jobbról-balról megcsókolt.

Sorban kézen fogták egymást, és kimentek a konyhaajtón. Kint, az udvaron sűrű pelyhek keringtek a levegőben, majd csendesen hullottak a földre. Kara Ilcsa néni még hallotta a szomszédasszony hangos kiáltását:

– Ilcsa, hol vagy? Nyisd ki!

Kara néni nem felelt. Családjával együtt ott lépdelt a friss, puha hószőnyegen, amely már vékonyan betakarta az egész udvart.

Szlovákból fordította: Zsembery Teréz

A BARÁTSÁG következő száma 2024. szeptember 15-én jelenik meg.